

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

INFORMACIJA

О СУБЈЕКТИМА БАНКАРСКОГ СИСТЕМА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И
HERCEGOVINE SA STANJEM NA DAN 30.09.2021. GODINE

Sarajevo, decembar/prosinac 2021. godine

Skraćenice i termini

AOD	Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine
BD	Brčko Distrikt
BiH	Bosna i Hercegovina
CBBiH	Centralna banka Bosne i Hercegovine
CRK	Centralni registar kredita poslovnih subjekata i fizičkih lica u BiH
EBA	European Banking Authority (Evropsko nadzorno tijelo za bankarstvo)
EBRD	European Bank for Reconstruction and Development (Evropska banka za obnovu i razvoj)
ECB	European Central Bank (Evropska centralna banka)
ECL	Expected credit loss (Očekivani kreditni gubitak)
EFSE	European Fund for Southeast Europe (Evropski fond za Jugoistočnu Evropu)
EKS	Efektivna kamatna stopa
EU	Europska unija
FBA	Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
FBiH	Federacija Bosne i Hercegovine
FSAP	Financial Sector Assessment Program (Program procjene finansijskog sektora)
FX rizik	Foreign Exchange Risk (Devizni rizik)
ICAAP	Internal Capital Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti kapitala)
ILAAP	Internal Liquidity Adequacy Assessment Process (Interni proces procjene adekvatnosti likvidnosti)
LCR	Liquidity Coverage Ratio (Koeficijent pokrića likvidnosti)
MKD	Mikrokreditno društvo
MKF	Mikrokreditna fondacija
MKO	Mikrokreditna organizacija
MMF	Međunarodni monetarni fond
MSFI	Međunarodni standardi finansijskog izvještavanja
NFI	Nedepozitne finansijske institucije
NKS	Nominalna kamatna stopa
NPL	Non performing loans (Nekvalitetni krediti)
RKG	Rezerve za kreditne gubitke
RS	Republika Srpska
SAD	Sjedinjene Američke Države
SB	Svjetska banka
SBS	Subjekti bankarskog sistema FBiH: banke, bankske grupe, razvojne banke, MKO, lizing društva, faktoring društva, mjenjači i druge finansijske organizacije čije poslovanje nadzire FBA
SREP	Supervisory Review and Evaluation Process (Supervizorski pregled i proces procjene)
UBBiH	Udruženje banaka Bosne i Hercegovine
UDLBiH	Udruženje društava za lizing BiH

USAID FINRA Projekat	United States Agency for International Development - Financial Reform Agenda Activity Project (Agencija Sjedinjenih Američkih Država za međunarodni razvoj - Projekat reformi finansijskog sektora)
UO FBA	Upravni odbor Agencije za bankarstvo Federacije BiH
ZoA	Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine
ZoB	Zakon o bankama
ZoF	Zakon o faktoringu
ZoL	Zakon o lizingu
ZoMKO	Zakon o mikrokreditnim organizacijama

SADRŽAJ

SKRACENICE I TERMINI	2
SPISAK TABELA:	6
SPISAK GRAFIKONA:	8
SAŽETAK REGULATORNIH ZAHTJEVA I STANDARDI POSLOVANJA SBS	9
SAŽETAK	12
UVOD.....	17
1. BANKARSKI SEKTOR.....	19
1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH	19
1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	19
1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće.....	19
1.1.3. Kadrovska struktura.....	22
1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	22
1.2.1. Bilans stanja	22
1.2.2. Obaveze	26
1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala.....	29
1.2.4. Kreditni rizik.....	32
1.2.5. Profitabilnost	39
1.2.6. Ponderisane NKS i EKS	43
1.2.7. Likvidnost	44
1.2.8. Devizni (FX) rizik.....	47
1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi.....	49
1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR.....	50
2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA	53
2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR	53
2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH.....	53
2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža	53
2.1.1.2. Struktura vlasništva	53
2.1.1.3. Kadrovska struktura	53
2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	54
2.1.2.1. Bilans stanja.....	54
2.1.2.2. Kapital i obaveze.....	56
2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	57
2.1.2.4. Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH.....	60
2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	62
2.2. LIZING SEKTOR.....	63
2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBIH	63
2.2.1.1. Broj lizing društava	63
2.2.1.2. Struktura vlasništva	63
2.2.1.3. Kadrovska struktura	63
2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	64
2.2.2.1. Bilans stanja.....	64
2.2.2.2. Kapital i obaveze.....	66
2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive	66
2.2.2.4. Profitabilnost	68
2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga	70
2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR	71
2.3. FAKTORING POSLOVI.....	72
2.3.1. Učesnici na tržištu faktoringa u FBiH	72

2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH.....	72
2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE	74
ZAKLJUČAK	75
PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR.....	77
Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2021.....	77
Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2021.....	78
Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2021.....	79
Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2021.....	80
Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2021.....	81
Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.....	82
PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR.....	83
Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2021.....	83
Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2021.....	84
Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2021.....	85
Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2021.....	86
Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2021.....	87
Prilog 11a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO	87
Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2021.....	88
Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2021.....	89
PRILOZI ZA LIZING SEKTOR	90
Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2021.....	90
Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2021.....	91
Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2021.....	92
Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2021.....	93
Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu - 30.09.2021.....	94
Prilog 18a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu.....	94

Spisak tabela:

Tabela 1: Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje poslju u FBiH.....	19
Tabela 2: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu.....	21
Tabela 3: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala.....	21
Tabela 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu).....	21
Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH.....	22
Tabela 6: Ukupna aktiva po zaposlenom.....	22
Tabela 7: Bilans stanja.....	23
Tabela 8: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi.....	23
Tabela 9: Učešće grupe banaka u ukupnoj aktivi.....	25
Tabela 10: Novčana sredstva banaka	25
Tabela 11: Vrijednosni papiri prema vrsti instrumenta.....	25
Tabela 12: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH.....	26
Tabela 13: Sektorska struktura depozita.....	27
Tabela 14: Štednja stanovništva.....	28
Tabela 15: Ročna struktura štednih depozita stanovništva.....	29
Tabela 16: Krediti, štednja i depoziti stanovništva	29
Tabela 17: Izvještaj o stanju regulatornog kapitala.....	30
Tabela 18: Struktura izloženosti riziku.....	31
Tabela 19: Pokazatelji adekvatnosti kapitala.....	32
Tabela 20: Stopa finansijske poluge.....	32
Tabela 21: Finansijska imovina, vanbilansne stavke i ECL.....	33
Tabela 22: Izloženosti prema nivoima kreditnog rizika.....	34
Tabela 23: Sektorska struktura kredita.....	36
Tabela 24: Ročna struktura kredita.....	36
Tabela 25: Krediti prema nivoima kreditnog rizika.....	37
Tabela 26: Pokazatelji kreditnog rizika.....	39
Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat banaka.....	40
Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda banaka.....	40
Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda banaka.....	41
Tabela 30: Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti.....	43
Tabela 31: LCR.....	44
Tabela 32: Zaštitni sloj likvidnosti.....	45
Tabela 33: Neto likvidnosni odlivi.....	45
Tabela 34: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću.....	46
Tabela 35: Koeficijenti likvidnosti.....	46
Tabela 36: Ročna usklađenost finansijske aktive i obaveza do 180 dana.....	47
Tabela 37: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno).....	48
Tabela 38: Ukupna ponderisana pozicija bankarske knjige.....	49
Tabela 39: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u MKO u FBiH.....	54
Tabela 40: Bilans stanja mikrokreditnog sektora.....	54
Tabela 41: Struktura kapitala mikrokreditnog sektora.....	56
Tabela 42: Ročna struktura uzetih kredita.....	57
Tabela 43: Neto mikrokrediti	57
Tabela 44: Sektorska i ročna struktura mikrokredita.....	58
Tabela 45: RKG.....	59
Tabela 46: Ostvareni finansijski rezultat MKO.....	60
Tabela 47: Struktura ukupnih prihoda MKO.....	61
Tabela 48: Struktura ukupnih rashoda MKO.....	61
Tabela 49: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u lizing društvima FBiH.....	64

Tabela 50: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu.....	65
Tabela 51: Struktura neto bilansnih pozicija aktive.....	66
Tabela 52: Pregled rezervi za finansijski lizing.....	67
Tabela 53: Ostvareni finansijski rezultat lizing društava.....	68
Tabela 54: Struktura ukupnih prihoda lizing društava.....	68
Tabela 55: Struktura ukupnih rashoda lizing društava.....	69
Tabela 56: Struktura broja zaključenih ugovora i iznosa finansiranja lizing sistema	70
Tabela 57: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti.....	73

Spisak grafikona:

Grafikon 1:	Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %.....	20
Grafikon 2:	Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %	20
Grafikon 3:	Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima	24
Grafikon 4:	Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti.....	24
Grafikon 5:	Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta	26
Grafikon 6:	Ukupni depoziti	27
Grafikon 7:	Omjer kredita i depozita.....	27
Grafikon 8:	Ukupna štednja stanovništva	28
Grafikon 9:	Krediti	35
Grafikon 10:	Učešće NPL-a u kreditima.....	38
Grafikon 11:	Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama.....	55
Grafikon 12:	Sektorska struktura mikrokredita (uporedni pregled).....	58
Grafikon 13:	Pokazatelji kvalitete portfolija.....	59
Grafikon 14:	Struktura potraživanja po finansijskom lizingu (uporedni pregled).....	65
Grafikon 15:	Struktura procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizinga i broja izuzetih predmeta	67

Sažetak regulatornih zahtjeva i standardi poslovanja SBS

Minimalni iznos uplaćenog osnivačkog kapitala - 15 miliona KM	Član 24. stav (2) ZoB ¹
Stopa redovnog osnovnog kapitala - 6,75%	Član 34. stav (1), tačka a) Odluke o izračunavanju kapitala banke ²
Stopa osnovnog kapitala - 9%	Član 34. stav (1), tačka b) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa regulatornog kapitala - 12%	Član 34. stav (1), tačka c) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Zaštitni sloj za očuvanje kapitala u obliku redovnog osnovnog kapitala - 2,5% ukupnog iznosa izloženosti riziku	Član 39. stav (1) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Stopa finansijske poluge - 6%	Član 37. stav (2) Odluke o izračunavanju kapitala banke
Koeficijent pokrića likvidnosti - LCR ≥100%	Član 17. stav (2), Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke ³
Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza	<p>Ročno usklađivanje preostalih rokova do ugovorenih dospijeća instrumenata aktive i obaveza:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najmanje 65% izvora sredstava sa rokom dospijeća do 30 dana angažuje u plasmane (instrumente aktive) sa rokom dospijeća do 30 dana, član 43 Stav (8), tačka a) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke; - najmanje 60% izvora sredstava sa rokom dospijeća do 90 dana angažuje u plasmane (instrumente aktive) sa rokom dospijeća do 90 dana, član 43 Stav (8), tačka b) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke; - najmanje 55% izvora sredstava sa rokom dospijeća do 180 dana angažuje u plasmane (instrumente aktive) sa rokom dospijeća do 180 dana, član 43 Stav (8), tačka c) Odluke o upravljanju rizikom likvidnosti banke.
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći banke, osim u EUR-ima - najviše do 20% priznatog kapitala banke	Član 3. stav (2), tačka a) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke ⁴
Ograničenje za individualnu deviznu poziciju preko-noći u EUR-ima - najviše do 40% priznatog kapitala banke	Član 3. stav (2), tačka b) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke
Ograničenje za ukupnu deviznu poziciju - najviše do 40% priznatog kapitala banke	Član 3. stav (2), tačka c) Odluke o upravljanju deviznim rizikom banke

¹ „Službene novine Federacije BiH“, broj 27/17

² „Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17, 50/19, 37/20 i 81/20

³ „Službene novine Federacije BiH“, broj 39/21

⁴ „Službene novine Federacije BiH“, br. 81/17 i 37/20

Odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala ≤ 20%	Član 7. Odluke o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi ⁵
Herfindahl-Hirschman indeks - HHI	Predstavlja najčešće korištenu mjeru koncentracije u evropskom i američkom ekonomskom sistemu. HHI je zbir kvadrata procentnih udjela konkretnе veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih učesnika u sistemu. Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.
Koncentracijska stopa - CR	CR je pokazatelj koncentracije u bankarskom sektoru i predstavlja ukupno učešće najvećih banaka u sektoru u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. Označava se prema broju banaka koje se uključuju u izračun, npr. CR 5. Ne postoji jedinstven i općeprihvaćen stav o interpretaciji dobivenih rezultata koncentracijskog omjera. Ako je veća vrijednost, veća je koncentracija tržišta.
Odnos krediti/depoziti i uzeti krediti	Pokazuje odnos najvažnijih bankarskih agregata, kredita, na strani aktive i depozita i uzetih kredita, na strani izvora sredstava. Što je stopa veća, to je slabija pozicija likvidnosti banke. Iskustveni standardi su: manji od 70% - veoma solidan, 71%-75% - zadovoljavajući, 76%-80% - na granici zadovoljavajućeg, 81%-85% - nedovoljan, preko 85% - kritičan.
Minimalan iznos osnovnog kapitala MKD - 500.000 KM	Član 26. stav (1) ZoMKO ⁶
Minimalan iznos osnovnog kapitala MKF - 50.000 KM	Član 36. stav (1) ZoMKO
Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital - do 10% za MKF i MKD u kojem MKF ima većinsko vlasništvo	Član 11. stav (2) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji ⁷
Stopa kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na ukupnu aktivu MKO - preko 10%	Član 11. stav (1) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji
Portfolio u riziku MKO preko 30 dana (PAR) - do 5%	Član 12. stav (1) tačka c) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji

⁵ "Službene novine Federacije BiH", broj 41/20

⁶ "Službene novine Federacije BiH", broj 59/06

⁷ "Službene novine Federacije BiH", broj 103/18

Godišnji otpis MKO - do 3%

Član 12. stav (1) tačka d) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji

Operativna efikasnost poslovanja MKO - do 45%

Član 12. stav (1) tačka b) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji

Povrat na aktivu MKO prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA) – pozitivan

Član 12. stav (1) tačka a) Odluke o uslovima i ostalim standardima poslovanja i ograničenjima u mikrokreditnoj organizaciji

Minimalan iznos osnovnog kapitala lizing društava - 250.000 KM

Član 8. stav (1) ZoL⁸

Minimalan iznos osnovnog kapitala društava za faktoring - 750.000 KM

Član 27. stav (1) ZoF⁹

⁸ „Službene novine Federacije BiH“, br. 85/08, 39/09, 65/13 i 104/16

⁹ „Službene novine Federacije BiH“, br. 14/16 i 74/20

SAŽETAK

Osnovni pokazatelji poslovanja bankarskog sektora u FBiH

Dozvola za rad | 15 komercijalnih banaka, 527 organizacionih dijelova i 6.457 zaposlenih, što je za 65 radnika ili 1% manje u odnosu na kraj prethodne godine

Aktiva | Neto aktiva 25,5 milijardi KM, krediti 16,1 milijarda KM, novčana sredstva 7,5 milijardi KM, ulaganja u vrijednosne papire dvije milijarde KM

Kapital | Ukupni kapital 3,3 milijarde KM (13,1% pasive), od čega dionički kapital 1,3 milijarde KM, regulatorni kapital 2,8 milijardi KM, osnovni kapital i redovni osnovni kapital 2,7 milijardi KM, dopunski kapital 107,1 milion KM

Stopa kapitala | 19,2% stopa regulatornog kapitala, stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala 18,5%, stopa finansijske poluge 10,1%

Bilansne izloženosti prema nivoima kreditnog rizika | 23,5 milijardi KM (90% ukupnih bilansnih izloženosti) u nivou kreditnog rizika 1, u nivou kreditnog rizika 2 - 1,6 milijardi KM (6,2% ukupnih bilansnih izloženosti) i jedna milijarda KM (3,8% ukupnih bilansnih izloženosti) u nivou kreditnog rizika 3

Vanbilansne izloženosti prema nivoima kreditnog rizika | 3,6 milijardi KM u nivou kreditnog rizika 1 (91% ukupnih vanbilansnih izloženosti), u nivou kreditnog rizika 2 - 345,1 milion KM (8,9% ukupnih vanbilansnih izloženosti) i 5,1 milion KM u nivou kreditnog rizika 3 (0,1% ukupnih vanbilansnih izloženosti)

Stopa pokrivenosti ECL-om bilansnih izloženosti | 4,5% ukupna stopa pokrivenosti: nivo kreditnog rizika 1 - 0,7%, nivo kreditnog rizika 2 - 13,1% i nivo kreditnog rizika 3 - 80,3%

Stopa pokrivenosti ECL-om vanbilansnih izloženosti | 1,2% ukupna stopa pokrivenosti: nivo kreditnog rizika 1 - 0,5%, nivo kreditnog rizika 2 - 7,3%, a nivo kreditnog rizika 3 - 60,9%

Kreditni portfolio | Rast kreditnog portfolija od 5,7%, odnosno 2,8% ukoliko bi se isključio rast kratkoročnih izloženosti niskog rizika. Krediti odobreni stanovništvu **7,5 milijardi KM** (povećanje za 271,6 miliona KM ili 3,7%), a krediti odobreni pravnim licima **8,6 milijardi KM** (povećanje za 605,4 miliona KM ili 7,6%)

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 3 (NPL) | 953,4 miliona KM i čini 5,9% ukupnog kreditnog portfolija (smanjenje od 0,5%). Stopa NPL-a za portfolio pravnih lica 5,9%, za sektor stanovništva 6%. Stopa pokrivenosti ECL-om | 79,9% (pravna lica 78,5%, a stanovništvo 81,5%) i bilježi rast za 2,2 procenatna poena

Depoziti | 20,6 milijardi KM (80,8% ukupne pasive), od toga **štедni depoziti 10,3 milijarde KM** i stopom rasta od 4,3%

Obaveze po uzetim kreditima | 741,1 milion KM (2,9% ukupne pasive)

Trend | Zabilježeno je povećanje neto aktive (4,5%), kreditnog portfolija (5,7%), novčanih sredstava (1,4%), ulaganja u vrijednosne papire (20,7%), depozita (4,7%) i kapitala (8,5%), dok je zabilježeno smanjenje plasmana drugim bankama (60,7%), fiksne aktive (8%), ostale aktive (11,2%), obaveza po uzetim kreditima (8,7%) i ostalih obaveza (2,8%)

Likvidnost bankarskog sektora u FBiH | Zadovoljavajuća i pored negativnih efekata na privredu uzrokovanih pandemijom

Profitabilnost | 264 miliona KM neto dobit i sve banke su iskazale pozitivan finansijski rezultat

Osnovni pokazatelji poslovanja mikrokreditnog sektora u FBiH

Dozvola za rad | 13 MKO (deset MKF i tri MKD), **358 organizacionih dijelova i 1.375 zaposlenih radnika**, što je manje za 19 radnika ili 1,4%

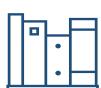
Aktiva MKO | 692,1 milion KM, veća za 34 miliona KM ili 5,2%. Stopa rasta aktive MKD je 10,1%, a MKF 3,5%

Neto mikrokrediti | 551,8 miliona KM (79,7% aktive), veći su za 17,9 miliona KM ili 3,4% (u MKD za 6,7%, u MKF za 2,1%)

PAR preko 30 dana | 1,20%
Godišnja stopa otpisa | 1,47%
 Pokazatelji kvaliteta portfolija u okviru propisanih ograničenja uz smanjenje PAR-a za 0,21 procentni poen i povećanje stope otpisa za 0,26 procentnih poena

Zaključeno je 105.788 ugovora (8,8% više) i **isplaćeno 367,4 miliona KM mikrokredita** (9% više)

Kapital | 329,2 miliona KM (47,6% pasive), veći za 17,6 miliona KM ili 5,7% (stopa pada kapitala MKD 1,4%, dok je stopa rasta kapitala MKF 7%)

Obaveze po uzetim kreditima | 313,8 miliona KM (45,3% pasive), manje za 1,6 miliona KM ili 0,5% (stopa rasta kreditnih obaveza MKD je 5,2%, dok je stopa pada kod MKF 3,5%)

Trend | Zabilježeno je **povećanje** plasmana bankama (1.363,6%) bruto mikrokredita (3,2%), neto mikrokredita (3,4%), ostale aktive (392,2%), kapitala (5,7%) i ostalih obaveza (58%), dok je zabilježeno **smanjenje** novčanih sredstava (6,4%), RKG (10,4%), materijalne i nematerijalne imovine (2,5%) i obaveza po uzetim kreditima (0,5%). Dugoročne investicije, rezerve za ostale stavke aktive, osim kredita, su **na istom nivou**

Operativna efikasnost poslovanja | 18,15%, povrat na aktivu, prilagođen za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije | **3,64%**, što je usklađeno s propisanim standardima

Pozitivan finansijski rezultat | 12,8 miliona KM, povećanje za 4,5 miliona KM. Neto dobit MKD | 1,5 miliona KM, a višak prihoda nad rashodima MKF | 11,3 miliona KM

Osnovni pokazatelji poslovanja lizing sektora u FBiH

Dozvola za rad | 4 lizing društva, 102 zaposlena radnika, što je više za jednog radnika ili 1%

Aktiva lizing sektora | 376,8 miliona KM, veća za 33 miliona KM ili 9,6%

Neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga | 290 miliona KM (76,9% aktive), veća su za 33,2 miliona KM ili 12,9%

Dospjela neizmirena potraživanja | 2,9 miliona KM, manja za 18,9%. Rezerve za gubitke po finansijskom lizingu | 6,3 miliona KM, veće za 197,8%

Broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora za finansijski i operativni lizing na nivou lizing sistema, povećani za 23,1% i 28,8%

Obaveze po uzetim kreditima | 339,7 miliona KM (90,1% pasive), veće za 31,8 miliona KM ili 10,3%, uz dominantno učešće dugoročnih kredita

Kapital | 28,1 milion KM (7,5% pasive), veći za 0,4 miliona KM ili 1,4%

Trend | Zabilježeno je povećanje bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga (13,7%), neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga (12,9%), neto vrijednosti osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga (15,9%), obaveza po uzetim kreditima (10,3%), kapitala (1,4%) i ostalih obaveza (10,2%), dok je zabilježeno smanjenje novca i novčanih ekvivalenta (26%), plasmana bankama (43,6%) i neto potraživanja po osnovu zajma (5,5%)

Pozitivan finansijski rezultat | 3,5 miliona KM, povećanje za 1,8 miliona KM

Osnovni pokazatelji faktoring poslovanja u FBiH

Poslovi faktoringa u FBiH | četiri komercijalne banke (tri članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu)

Zaključena 263 ugovora o faktoringu (manje za 48 ugovora ili 15,4%) **nominalne vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja u iznosu od 134,9 miliona KM** (povećanje od 51,1 milion KM ili 61%)

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH | 801 hiljada KM, manji za dvije hiljade KM ili 1%

Podaci o posebnim mjerama FBA za SBS u FBiH

438,5 miliona KM (2,7% ukupnih kredita bankarskog sektora FBiH) obuhvaćeno je nekom od aktivnih posebnih mjera. Kreditni portfolio pravnih lica obuhvaćen nekom od aktivnih mjera je 414,9 miliona KM (4,8% kreditnog portfolija pravnih lica), dok portfolio stanovništva pod aktivnim mjerama iznosi 23,6 miliona KM (0,3% kreditnog portfolija stanovništva)

44,1 milion KM (5,4% ukupnog kreditnog portfolija NFI) je obuhvaćen nekom od posebnih aktivnih mjera. U segmentu stanovništva izloženosti obuhvaćene nekom od posebnih mjera iznose 31,3 miliona KM (5,6% ukupnog kreditnog portfolija stanovništva), dok u segmentu pravnih lica izloženosti obuhvaćene nekom od posebnih mjera iznose 12,8 miliona KM (4,7% ukupnog portfolija pravnih lica)

UVOD

FBA je osnovana 1996. godine kao neovisna i samostalna institucija koja izvršava nadležnosti u skladu sa odredbama ZoA, međunarodnim standardima, principima supervizije i pravilima struke. UO FBA vrši opći nadzor poslovanja FBA, te u skladu sa zakonom propisanim nadležnostima poduzima mjere za efikasno obavljanje poslova iz svog djelokruga. FBA za svoj rad odgovara Parlamentu FBiH. U okviru redovnog izvršavanja zakonom propisanih nadležnosti, FBA sačinjava i na internet stranici javno objavljuje kvartalne informacije o SBS, koje usvaja UO FBA.

Informacija o SBS sa stanjem na dan 30.09.2021. godine sačinjena je korištenjem izvještajnih podataka, te drugih podataka i informacija koje su SBS dostavili FBA i koji se koriste u redovnom nadzoru SBS.

Sadržajno, Informacija je podijeljena u dva dijela. U prvom dijelu prezentirana je detaljna analiza bankarskog sektora FBiH, struktura, finansijski pokazatelji poslovanja i preporuke FBA za bankarski sektor u FBiH. Drugi dio odnosi se na detaljnu analizu poslovanja NFI, kao i usklađenost poslovanja NFI sa zakonskom i podzakonskom regulativom u okviru koje su kao zasebni segmenti obrađeni mikrokreditni i lizing sektor, kao i faktoring poslovanje u FBiH, sa pripadajućim preporukama FBA.

Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite za banke, kao i prosječne ponderisane NKS i EKS za MKO i ugovore o finansijskom lizingu po segmentima prezentira se sa ciljem veće transparentnosti i lakše uporedivosti za korisnike finansijskih usluga kroz priloge, koji su sastavni dio ove Informacije.

Podaci izraženi u procentima u Informaciji iskazani su u pravilu sa jednim decimalnim mjestom, izuzev podataka o visinama NKS i EKS kod SBS i drugim podacima u kojima je to relevantno.

FBA je, u okviru propisanih nadležnosti, u 2021. godini pristupila produženju rokova za podnošenje zahtjeva za odobravanje posebnih mjer za oporavak od negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem „COVID-19“. Primjena mjer će imati pozitivan uticaj na cijelokupnu ekonomiju FBiH i bankarski sektor. S tim u vezi, FBA je usvojila Odluku o izmjenama Odluke o privremenim mjerama koje banka primjenjuje za oporavak od negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem "COVID-19"¹⁰ i Odluku o izmjenama Odluke o privremenim mjerama koje lizing društva i mikrokreditne organizacije primjenjuju za oporavak od negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem "COVID-19"¹¹. Navedeni akti FBA imaju za cilj očuvanje stabilnosti bankarskog, mikrokreditnog i lizing sektora u FBiH i omogućavanje davanja olakšica klijentima SBS-a čiji su prihodi, odnosno izvori za otplate i dalje smanjeni, kao posljedica uticaja pandemije, čime je otežano, onemogućeno ili će biti onemogućeno izmirivanje njihovih obaveza prema SBS.

¹⁰ "Službene novine Federacije BiH", br. 60/20 i 21/21

¹¹ "Službene novine Federacije BiH", br. 60/20 i 21/21

BANKARSKI SEKTOR

STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBIH

19

FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

22

PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

50

1. BANKARSKI SEKTOR

1.1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA U FBiH

1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 30.09.2021. godine u FBiH bankarsku dozvolu ima 15 komercijalnih banaka. Broj banaka je isti kao i 31.12.2020. godine i sve banke su članice AOD.

Posebnim zakonskim propisom regulisano je osnivanje i rad Razvojne banke FBiH, a njen nadzor se vrši u skladu sa Uredbom o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, te podaci o njenom poslovanju nisu uvršteni u ovu Informaciju.

U Prilogu 1. daju se osnovni podaci o bankama u FBiH na dan 30.09.2021. godine.

Banke iz FBiH na dan 30.09.2021. godine imale su ukupno 527 organizacionih dijelova, što je za četiri organizaciona dijela ili 0,8% manje u odnosu na 31.12.2020. godine. Na području FBiH posluju 464 organizaciona dijela banaka. Sedam banaka iz FBiH imale su 52 organizaciona dijela u RS-u, a deset banaka je imalo 11 organizacionih dijelova u BD-u.

Tri banke iz RS-a imaju 28 organizacionih dijelova u FBiH, što je na istom nivou u odnosu na 31.12.2020. godine.

U tabeli 1 daje se uporedni pregled organizacionih dijelova, mreže bankomata i POS uređaja banaka u FBiH:

Tabela 1: Org. dijelovi, mreža bankomata i POS uređaja banaka koje posluju u FBiH					
R. br.	Opis	Poslovna jedinica/viši organizacioni dijelovi	Ostali organizacioni dijelovi	POS uređaji	Bankomati
31.12.2020.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	408	123	23.845	1.247
2.	Organizacioni dijelovi banaka iz RS u FBiH	10	18	551	38
Ukupno		418	141	24.396	1.285
30.09.2021.					
1.	Banke sa sjedištem u FBiH (na području BiH)	409	118	24.088	1.250
2.	Organizacioni dijelovi banaka iz RS u FBiH	10	18	490	38
Ukupno		419	136	24.578	1.288

1.1.2. Struktura vlasništva i tržišno učešće

Vlasnička struktura banaka¹² u FBiH na dan 30.09.2021. godine je sljedeća:

- u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu - 14 banaka,
- u državnom i pretežno državnom vlasništvu¹³ - jedna banka.

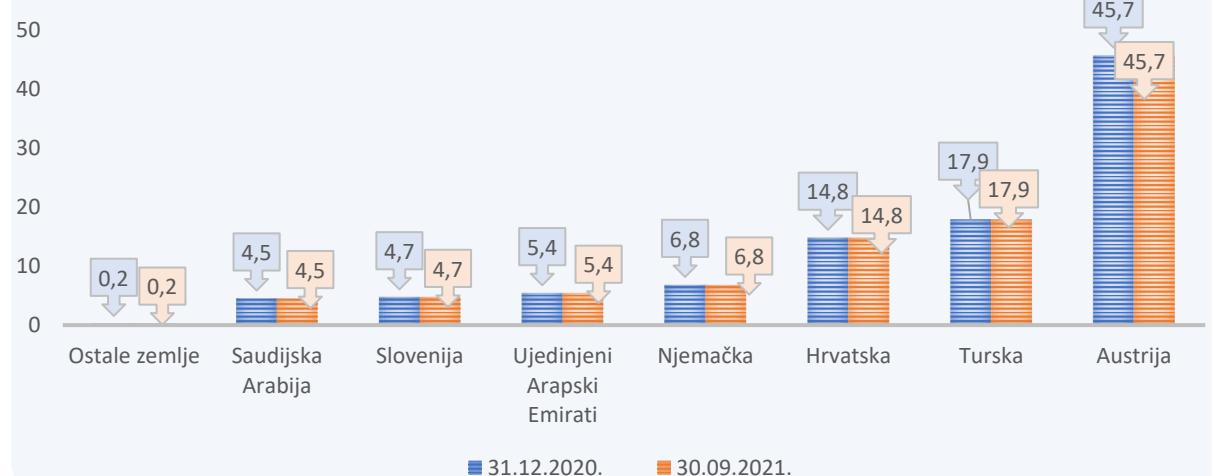
Od 14 banaka u privatnom i pretežno privatnom vlasništvu, četiri banke su u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih lica (rezidenata), dok je deset banaka u većinskom stranom vlasništvu.

¹² Kriterij podjele banaka je vlasništvo u dioničkom kapitalu banaka

¹³ Državno vlasništvo se odnosi na kapital Vlade FBiH

Ako se analizira samo strani kapital, prema kriteriju zemlje porijekla dioničara, na dan 30.09.2021. godine (grafikon 1), stanje je nepromijenjeno u odnosu na kraj 2020. godine, obzirom da najveće učešće i dalje imaju dioničari iz Austrije (45,7% stranog kapitala), zatim Turske (17,9%) i Hrvatske (14,8%), dok ostale zemlje nemaju značajnije pojedinačno učešće. Sa prestankom teškoća u radu Komisije za vrijednosne papire FBiH, očekivati je da će doći do promjene u strukturi vlasništva.

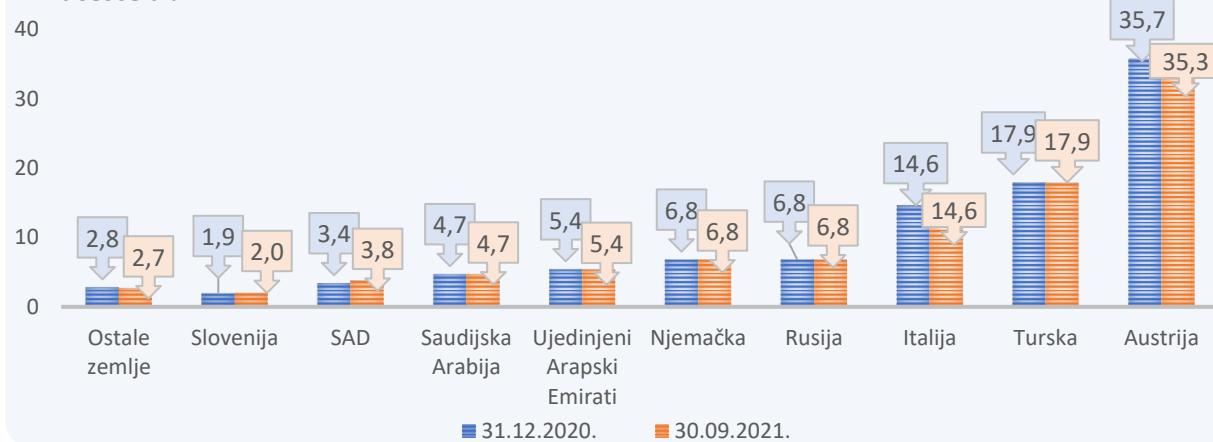
Grafikon 1: Struktura stranog kapitala po zemljama, učešće u %

Ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se posmatrati po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno bankarske grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz bankarske grupe) banke u FBiH (grafikon 2).

Prema ovom kriteriju najveće učešće sa 30.09.2021. godine imaju bankarske grupe i banke iz Austrije (35,3%), zatim iz Turske (17,9%) i Italije (14,6%), dok bankarske grupe i banke iz ostalih zemalja nemaju značajnije pojedinačno učešće (ispod 7%).

Grafikon 2: Struktura stranog kapitala po zemljama - sjedištu grupe, učešće u %

Ukupan kapital bankarskog sektora u FBiH na dan 30.09.2021. godine, povećan je za 261,6 miliona KM ili 8,5% u odnosu na kraj 2020. godine i iznosi 3,3 milijarde KM (tabela 2). Povećanje ukupnog kapitala ostvareno je kao neto efekat: povećanja po osnovu tekućeg finansijskog rezultata za devet mjeseci 2021. godine od 264 miliona KM, povećanje po osnovu fer vrednovanja stavki imovine kroz ostalu sveobuhvatnu dobit u iznosu od 3,5 miliona KM, povećanja po osnovu korekcije poreza na dobit u iznosu od 0,5 miliona KM i smanjenje po osnovu promjene računovodstvene politike vrednovanja materijalne imovine kod jedne banke u iznosu od 6,4 miliona KM.

- 000 KM -

Tabela 2. Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu

R. br.	Banke	31.12.2019.*		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državne banke	68.881	2,2	63.642	2,1	71.786	2,2	92	113
2.	Privatne banke	3.068.277	97,8	3.002.440	97,9	3.255.910	97,8	98	108
Ukupno		3.137.158	100	3.066.082	100	3.327.696	100	98	109

* U postupku revizije za 2020. godinu izvršene su korekcije finansijskih izvještaja za 2019. godinu, uslijed naknadnog vrednovanja finansijske imovine po fer vrijednosti u slučaju udjela kod jedne banke, što je uticalo na povećanje ukupnog kapitala bankarskog sektora FBiH za iznos od 5,8 miliona KM

Posmatrano kroz učešće državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljniji pregled o strukturi vlasništva kapitala banaka u FBiH (tabela 3):

- 000 KM -

Tabela 3: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala

R. br.	Dionički kapital	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Državni kapital	41.619	3,2	41.619	3,2	41.619	3,2	100	100
2.	Privatni kapital (rezidenti)	139.355	10,7	140.547	10,8	140.850	10,8	101	100
3.	Strani kapital (nerezidenti)	1.118.725	86,1	1.117.534	86,0	1.117.231	86,0	100	100
Ukupno		1.299.699	100	1.299.700	100	1.299.700	100	100	100

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine nije bilo promjena u strukturi vlasništva dioničkog kapitala bankarskog sektora FBiH prema učešću državnog, stranog i privatnog kapitala.

U tabeli 4 daje se pregled tržišnih udjela banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu) kroz period:

Tabela 4: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

R. br.	Banke	Broj banaka	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.			
			Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivi %	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivi %	Broj banaka	Učešće u ukup. kapit. %	Učešće u ukup. aktivi %
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,2	3,3	1	2,1	3,6	1	2,2	4,0
2.	Banke s većinskim privatnim kapitalom rezidenata	4	5,9	6,3	4	5,3	6,7	4	5,2	6,6
3.	Banke s većinskim stranim kapitalom	10	91,9	90,4	10	92,6	89,7	10	92,6	89,4
Ukupno		15	100	100	15	100	100	15	100	100

1.1.3. Kadrovska struktura

Na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2021. godine broj radnika je 6.457 i manji je za 65 radnika ili 1% u odnosu na kraj 2020. godine (tabela 5). Smanjenje broja radnika prisutno je kod osam banaka, kod pet banaka došlo je do povećanja broja radnika, a kod dvije banke broj radnika je na istom nivou u odnosu na kraj 2020. godine.

Tabela 5: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u bankama FBiH

R. br.	Stepen stručne spreme	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Broj zaposl.	Učešće %	Broj zaposl.	Učešće %	Broj zaposl.	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Visoka stručna sprem - VSS	4.125	61,9	4.088	62,7	4.059	62,9	99	99
2.	Viša stručna sprem - VŠS	485	7,3	453	6,9	429	6,6	93	95
3.	Srednja stručna sprem - SSS	2.041	30,7	1.975	30,3	1.963	30,4	97	99
4.	Ostali	8	0,1	6	0,1	6	0,1	75	100
Ukupno		6.659	100	6.522	100	6.457	100	98	99

Smanjenje broja zaposlenih u bankarskom sektoru FBiH sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine, prisutno je kod zaposlenih u svim kategorijama kvalifikacione strukture.

Jedan od pokazatelja koji utiče na ocjenu performansi poslovanja pojedinačne banke i bankarskog sektora je omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom (tabela 6), pri čemu je veći omjer pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja banke i ukupnog sektora.

- 000 KM -

Tabela 6: Ukupna aktiva po zaposlenom

Broj zaposl.	31.12.2019.		31.12.2020.			30.09.2021.		
	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva	Aktiva po zaposl.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
6.659	24.217.016	3.637	6.522	24.396.438	3.741	6.457	25.493.266	3.948

1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

1.2.1. Bilans stanja

U prezentirane pokazatelje poslovanja banaka u FBiH i analize bankarskog sektora uključeni su pokazatelji iz aktivnog podbilansa jedne banke sa većinskim državnim kapitalom¹⁴, a u skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja preduzeća i banaka FBiH, prema kojim su banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne izvještavati FBA na bazi „ukupnog“ bilansa stanja, raščlanjenog na: pasivni, neutralni i aktivni podbilans.

S tim u vezi, podaci su iskazani u Prilogu 2. ove Informacije - Bilans stanja banaka u FBiH po šemci FBA (aktivni podbilans). U Prilogu 3. daje se pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH na dan 30.09.2021. godine.

U tabeli 7 daje se sažeti pregled bilansa stanja bankarskog sektora:

¹⁴ Banke u većinskom državnom vlasništvu u „ukupnom“ bilansu iskazuju pasivne i neutralne stavke

- 000 KM -

Tabela 7: Bilans stanja

R. br.	O p i s	31.12.2019.*		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učeš. %	Iznos	Učeš. %	Iznos	Učeš. %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
AKTIVA (IMOVINA)									
1.	Novčana sredstva	7.641.570	31,6	7.414.615	30,4	7.520.470	29,5	97	101
2.	Vrijednosni papiri	1.462.770	6,0	1.687.459	6,9	2.036.528	8,0	115	121
3.	Plasmani drugim bankama	149.197	0,6	275.941	1,1	108.344	0,4	185	39
4.	Krediti	15.220.759	62,8	15.254.651	62,5	16.131.633	63,3	100	106
5.	Ispravka vrijed.	1.120.940	4,6	1.127.176	4,6	1.112.657	4,4	101	99
6.	Krediti-neto (kred. - isp. vrij.)	14.099.819	58,2	14.127.475	57,9	15.018.976	58,9	100	106
7.	Posl. prostor i ostala fiksna aktiva	600.684	2,5	553.475	2,3	509.169	2,0	92	92
8.	Ostala aktiva	262.976	1,1	337.473	1,4	299.779	1,2	128	89
UKUPNA AKTIVA		24.217.016	100	24.396.438	100	25.493.266	100	101	104
OBAVEZE									
9.	Depoziti	19.414.294	80,2	19.660.862	80,6	20.590.697	80,8	101	105
10.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
11.	Obaveze po uzetim kreditima	856.626	3,5	811.878	3,3	741.091	2,9	95	91
12.	Ostale obaveze	808.938	3,3	857.616	3,5	833.782	3,2	106	97
KAPITAL		3.137.158	13,0	3.066.082	12,6	3.327.696	13,1	98	109
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)		24.217.016	100	24.396.438	100	25.493.266	100	101	104

* U postupku revizije za 2020. godinu izvršene su korekcije finansijskih izvještaja za 2019. godinu kod jedne banke zbog naknadnog vrednovanja finansijske imovine po fer vrijednosti u slučaju jednog udjela, uslijed čega je došlo do povećanja bilansne sume bankarskog sektora FBiH za 6,4 miliona KM

Ukupna neto aktiva na nivou bankarskog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine iznosi 25,5 milijardi KM i za 1,1 milijardu KM ili 4,5% je veća u odnosu na kraj 2020. godine. U strukturi aktive banaka najveće učešće imaju neto krediti (58,9%), zatim slijede novčana sredstva (29,5%), vrijednosni papiri (8%), fiksna aktiva (2%), ostala aktiva (1,2%) i plasmani drugim bankama (0,4%). U okviru pasiva bilansa banaka najveće učešće imaju depoziti (80,8%), zatim slijedi kapital (13,1%), ostale obaveze (3,2%) i obaveze po uzetim kreditima (2,9%).

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine zabilježen je rast novčanih sredstava, ulaganja u vrijednosne papire, kredita, depozita i ukupnog kapitala, dok je zabilježeno smanjenje plasmana drugim bankama, poslovног prostora i ostale fiksne aktive, ostale aktive, obaveza po uzetim kreditima i ostalih obaveza.

U tabeli 8 daje se pregled aktive banaka prema vlasničkoj strukturi:

- 000 KM -

Tabela 8: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

R. br.	Banke	31.12.2019.			31.12.2020.			30.09.2021.			Indeks	
		Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učeš. %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učeš. %	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Učeš. %	(7/4)	(10/7)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Državne	1	801.261	3,3	1	879.736	3,6	1	1.020.813	4,0	110	116
2.	Privatne	14	23.415.755	96,7	14	23.516.702	96,4	14	24.472.453	96,0	100	104
Ukupno		15	24.217.016	100	15	24.396.438	100	15	25.493.266	100	101	104

Sa 30.09.2021. godine Herfindahlov indeks koncentracije (grafikon 3) u odnosu na kraj 2020. godine povećan je za kredite za 45 jedinica, dok je smanjen za aktivu za 24 jedinice i depozite za 29 jedinica. Herfindahlov indeks koncentracije za posmatrani period pokazuje umjerenu koncentraciju u sve tri relevantne kategorije.

Grafikon 3: Herfindahlov indeks koncentracije u aktivi, kreditima i depozitima

Ako se posmatra koncentracijska stopa, odnosno ukupno učešće pet najvećih banaka u sektoru - CR5 sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine (grafikon 4), prisutno je smanjenje kod kategorija tržišnog učešća za 0,8 procenatnih poena i depozita za 0,9 procenatnih poena, dok je koncentracijska stopa za kredite ostala na istom nivou (68,4%). Dvije najveće banke u sektoru čine 44,4% tržišta (aktiva 44,5%, krediti 43,9% i depoziti 44,8%).

Grafikon 4: Koncentracijske stope za pet najvećih banaka - CR5: aktiva, krediti i depoziti

Bankarski sektor može se analizirati i po kriteriju pripadnosti grupama, formiranim prema veličini aktive¹⁵ (tabela 9). Sa 30.09.2021. godine u bankarskom sektoru FBiH, prema veličini aktive, izdvajaju se tri banke sa učešćem od 53,8%, koje čine I grupu banaka sa aktivom preko dvije milijarde KM.

¹⁵ Banke su podijeljene u pet grupa u zavisnosti od veličine aktive

- 000 KM -

Tabela 9: Učešće grupa banaka u ukupnoj aktivi

R. br.	Iznos aktive	31.12.2019.			31.12.2020.			30.09.2021.		
		Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	I (preko 2 milijarde KM)	13.686.527	56,5	3	13.375.256	54,8	3	13.704.010	53,8	3
2.	II (1-2 milijarde KM)	6.652.374	27,5	5	7.906.422	32,4	6	8.457.218	33,2	6
3.	III (0,5-1 milijarda KM)	3.451.044	14,2	5	2.708.664	11,1	4	2.888.622	11,3	4
4.	IV (0,1-0,5 milijarde KM)	427.071	1,8	2	406.096	1,7	2	443.416	1,7	2
5.	V (ispod 0,1 milijarde KM)	0	0,0	0	0	0,0	0	0	0,0	0
Ukupno		24.217.016	100	15	24.396.438	100	15	25.493.266	100	15

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine broj banaka po grupama banaka je ostao nepromijenjen, ali je došlo do promjene u strukturi, odnosno do prelaska jedne banke iz III u II grupu banaka i jedne banke iz II u III grupu banaka. U posmatranom periodu nijedna banka nema aktivu manju od 100 miliona KM.

Novčana sredstva na nivou bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2021. godine (tabela 10) iznose 7,5 miliardi KM i bilježe povećanje u odnosu na kraj 2020. godine za 105,9 miliona KM ili 1,4%. Banke i dalje drže značajan iznos novčanih sredstava iznad obavezne rezerve.

- 000 KM -

Tabela 10: Novčana sredstva banaka

R. br.	Novčana sredstva	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Gotov novac	1.004.445	13,1	1.267.712	17,1	1.549.707	20,6	126	122
2.	Račun rezervi kod CBBiH	4.329.659	56,7	4.478.515	60,4	4.511.038	60,0	103	101
3.	Računi kod depoz. inst. u BiH	48.611	0,6	30.194	0,4	7.040	0,1	62	23
4.	Računi kod depoz. inst. u inostr.	2.258.758	29,6	1.638.190	22,1	1.452.683	19,3	73	89
5.	Novč. sred. u procesu naplate	97	0,0	4	0,0	2	0,0	4	50
Ukupno		7.641.570	100	7.414.615	100	7.520.470	100	97	101

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine prisutno je povećanje novčanih sredstava kod gotovog novca i računa rezervi kod CBBiH, a smanjenje u okviru računa depozita kod depozitnih institucija u BiH i u inostranstvu, kao i kod novčanih sredstava u procesu naplate. U valutnoj strukturi novčanih sredstava sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine, učešće domaće valute povećano je sa 73,7% na 75,9%, uz istovremeno smanjenje učešća sredstava u stranoj valuti sa 26,3% na 24,1%.

Portfolio vrijednosnih papira na dan 30.09.2021. godine (tabela 11) iznosi dvije milijarde KM, što je za 349,1 milion KM ili 20,7% više u odnosu na kraj 2020. godine.

- 000 KM -

Tabela 11: Vrijednosni papiri prema vrsti instrumenta

R. br.	Ulaganja u VP	31.12.2019.*		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vlasnički vrijednosni papiri	11.762	0,8	11.844	0,7	5.587	0,3	101	47
2.	Dužnički vrijednosni papiri:	1.451.008	99,2	1.675.615	99,3	2.030.941	99,7	115	121
2.1.	- VP svih nivoa vlasti u BiH	747.632	51,1	992.337	58,8	1.145.764	56,3	133	115
2.2.	- Državni VP (druge zemlje)	549.649	37,6	544.646	32,3	722.649	35,4	99	133
2.3.	- Korporativne obveznice ¹⁶	153.727	10,5	138.632	8,2	162.528	8,0	90	117
Ukupno		1.462.770	100	1.687.459	100	2.036.528	100	115	121

* U postupku revizije za 2020. godinu izvršene su korekcije finansijskih izvještaja za 2019. godinu kod jedne banke zbog naknadnog vrednovanja finansijske imovine po fer vrijednosti u slučaju jednog udjela, uslijed čega je došlo do povećanja iznosa vlasničkih vrijednosnih papira, odnosno porfolija vrijednosnih papira na nivou bankarskog sektora FBiH za 6,4 miliona KM

¹⁶ Najveći dio, od cca. 94%, odnosi se na obveznice banaka iz EU i SAD, a preostali dio na obveznice kompanija iz EU

Sa 30.09.2021. godine, u okviru izloženosti u vidu dužničkih vrijednosnih papira (tabela 12), najznačajnija stavka su vrijednosni papiri entitetskih vlada i to vrijednosni papiri koje je emitovala FBiH¹⁷ ukupne vrijednosti 724,1 milion KM, te vrijednosni papiri emitenta RS u iznosu od 373,8 miliona KM.

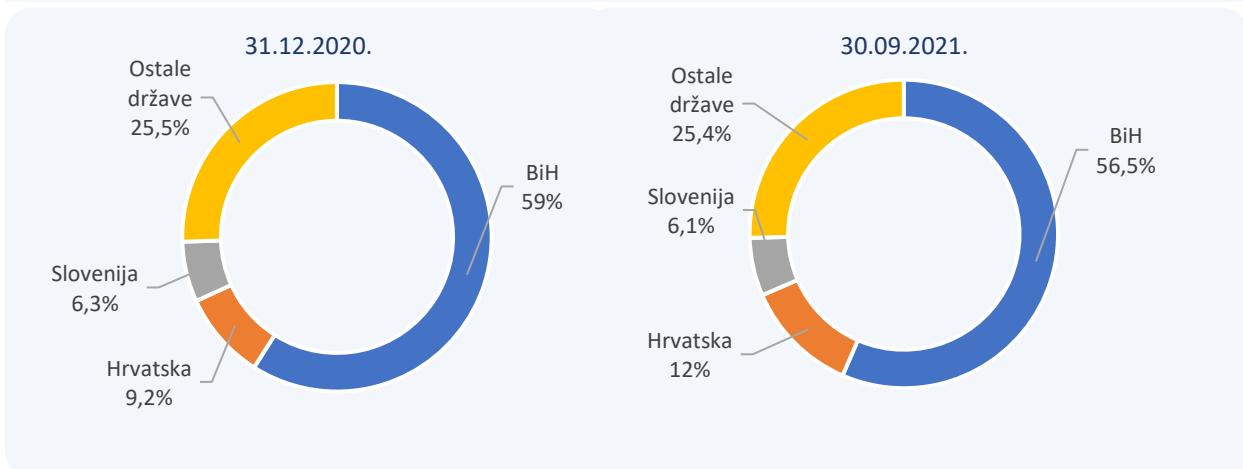
- 000 KM -

Tabela 12: Vrijednosni papiri entitetskih vlada BiH

R. br.	Ulaganja u VP	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta FBiH:	532.147	72,6	699.554	71,5	724.079	65,9	131	104
1.1.	- Trezorski zapisi	18.921	2,6	100.007	10,2	77.256	7,0	529	77
1.2.	- Obveznice	513.226	70,0	599.547	61,3	646.823	58,9	117	108
2.	Dužnički vrijednosni papiri emitenta RS:	201.089	27,4	278.325	28,5	373.847	34,1	138	134
2.1.	- Trezorski zapisi	0	0,0	41.759	4,3	17.978	1,7	-	43
2.2.	- Obveznice	201.089	27,4	236.566	24,2	355.869	32,4	118	150
Ukupno		733.236	100	977.879	100	1.097.926	100	133	112

Ako se ukupna izloženost u vidu vrijednosnih papira analizira prema izloženosti po zemljama (grafikon 5), najveće učešće od 56,5% je prema emitentima iz BiH, a zatim slijede Hrvatska sa učešćem od 12%, Slovenija 6,1% i ostale države sa pojedinačnim učešćem ispod 5%.

Grafikon 5: Struktura izloženosti u vidu vrijednosnih papira prema kriteriju države emitenta

1.2.2. Obaveze

Sa 30.09.2021. godine učešće depozita, kao najznačajnijeg izvora finansiranja banaka u odnosu na kraj 2020. godine, povećano je za 0,2 procentna poena (80,8%), dok je učešće kreditnih obaveza smanjeno za 0,4 procentna poena (2,9%).

Kreditne obaveze banaka sa iznosom od 741,1 milion KM smanjene su za 70,8 miliona KM ili 8,7% u odnosu na kraj 2020. godine. Ako se kreditnim obavezama dodaju i subordinisani krediti u iznosu od 201,4 miliona KM, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju učešće od 3,7%.

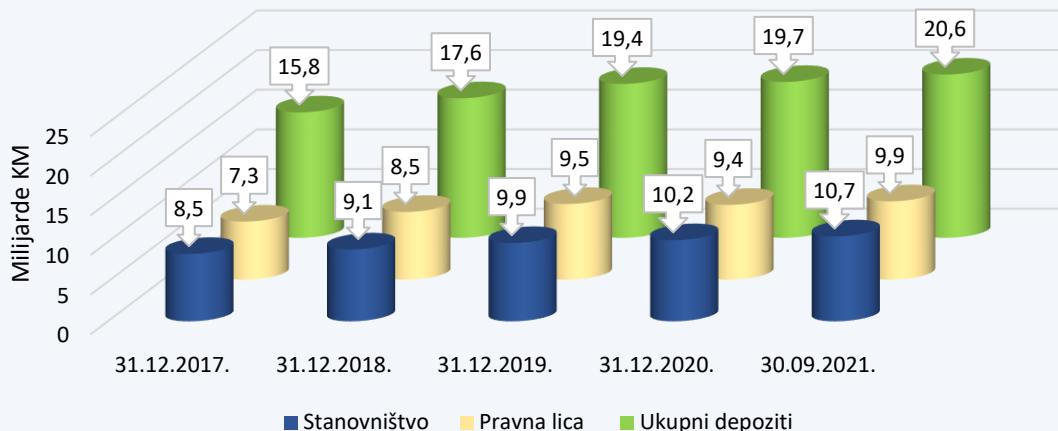
Depoziti na dan 30.09.2021. godine iznose 20,6 milijardi KM i povećani su u odnosu na kraj 2020. godine za 929,8 miliona KM ili 4,7%. Od ukupnog iznosa depozita na kraju posmatranog

¹⁷ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta FBiH

perioda, 1,3 milijarde KM ili 6,6% odnosi se na depozite prikupljene u organizacionim dijelovima banaka iz FBiH u RS-u i BD-u.

U grafikonu 6 i grafikonu 7 daju se pregledi ukupnih depozita i omjera kredita i depozita po periodima:

Grafikon 6: Ukupni depoziti

Grafikon 7: Omjer kredita i depozita

U tabeli 13 dat je prikaz sektorske strukture depozita:

- 000 KM -

Tabela 13: Sektorska struktura depozita

R. br.	Sektori	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	2.157.147	11,1	2.236.845	11,4	2.383.480	11,6	104	107
2.	Javna preduzeća	1.651.976	8,5	1.453.080	7,4	1.560.836	7,6	88	107
3.	Privatna preduzeća i društva	3.236.224	16,7	3.783.548	19,2	4.221.235	20,5	117	112
4.	Bankarske institucije	1.208.613	6,2	568.484	2,9	357.294	1,7	47	63
5.	Nebankarske finans. institucije	803.516	4,1	848.319	4,3	800.602	3,9	106	94
6.	Stanovništvo	9.877.414	50,9	10.236.559	52,1	10.717.633	52,1	104	105
7.	Ostalo	479.404	2,5	534.027	2,7	549.617	2,6	111	103
Ukupno		19.414.294	100	19.660.862	100	20.590.697	100	101	105

Najveće učešće u sektorskoj strukturi depozita imaju depoziti stanovništva sa 52,1% i njihovo učešće je ostalo na istom nivou u odnosu na kraj 2020. godine. Depoziti stanovništva na dan 30.09.2021. godine iznose 10,7 miliardi KM.

Rast depozita sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine ostvaren je kod depozita vladinih institucija za 146,6 miliona KM ili 6,6%, depozita javnih preduzeća za 107,8 miliona KM ili 7,4%, depozita privatnih preduzeća za 437,7 miliona KM ili 11,6%, depozita stanovništva za 481,1 milion KM ili 4,7% i ostalih depozita za 15,6 miliona KM ili 2,9%. Smanjenje depozita sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine zabilježeno je kod depozita bankarskih institucija za 211,2 miliona KM ili 37,1% i depozita nebankarskih finansijskih institucija za 47,7 miliona KM ili 5,6%.

Finansiranje u vidu depozita bankarskih grupa prisutno je u osam banaka u FBiH, tako da se 85,7% ukupnih depozita bankarskih institucija odnosi na depozite bankarskih grupa.

Valutna struktura depozita na dan 30.09.2021. godine promijenjena je u odnosu na kraj 2020. godine u pogledu povećanja učešća depozita u domaćoj valuti sa 64,6% na 66,6% i smanjenja učešća depozita u stranoj valuti sa 35,4% na 33,4%. Depoziti u domaćoj valuti iznose 13,7 miliardi KM i povećani su za iznos od jednu milijardu KM ili 8,1% u odnosu na kraj 2020. godine, dok depoziti u stranim valutama iznose 6,9 miliardi KM i smanjeni su za iznos od 94,6 miliona KM ili 1,4% u odnosu na kraj 2020. godine.

Struktura depozita, prema porijeklu deponenata, sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine, je sljedeća: sredstva rezidenata iznose 19,8 miliardi KM i imaju učešće od 96,3% (povećanje za jedan procentni poen), a depoziti nerezidenata iznose 0,8 miliardi KM, što je 3,7% ukupnih depozita (smanjenje za jedan procentni poen).

Dugogodišnji trend rasta štednih depozita (tabela 14 i grafikon 8), kao najznačajnijeg segmenta depozitnog i finansijskog potencijala banaka, nastavljen je i sa 30.09.2021. godine. Štedni depoziti na dan 30.09.2021. godine iznose 10,3 milijarde KM i veći su za 430,4 miliona KM ili 4,3% u odnosu na kraj 2020. godine.

- 000 KM -

Tabela 14: Štednja stanovništva

R. br.	Banke 2	31.12.2019. 3	Iznos		Indeks	
			31.12.2020. 4	30.09.2021. 5	(4/3) 6	(5/4) 7
1.	Državne	96.979	105.980	117.958	109	111
2.	Privatne	9.476.470	9.809.340	10.227.767	104	104
	Ukupno	9.573.449	9.915.320	10.345.725	104	104

Grafikon 8: Ukupna štednja stanovništva

U dvije najveće banke koncentrisano je 53,7% štednje, dok pet banaka ima pojedinačno učešće manje od 2%, što iznosi 5,4% ukupne štednje u sektoru. Od ukupnog iznosa štednje, 52,8% se odnosi na štedne depozite u domaćoj, a 47,2% u stranoj valuti.

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine ostvaren je rast kratkoročnih štednih depozita stanovništva za 441,5 miliona KM ili 7,2% (povećanje učešća za 1,7 procentnih poena), dok su smanjeni dugoročni štedni depoziti stanovništva za 11 miliona KM ili 0,3% (smanjenje učešća za 1,7 procentnih poena).

Ročna struktura štednih depozita može se vidjeti u tabeli 15:

- 000 KM -

Tabela 15: Ročna struktura štednih depozita stanovništva									
R. br.	Štedni depoziti	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	Indeks (7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Kratkoročni štedni	5.634.426	58,9	6.142.454	61,9	6.583.905	63,6	109	107
2.	Dugoročni štedni	3.939.023	41,1	3.772.866	38,1	3.761.820	36,4	96	100
Ukupno		9.573.449	100	9.915.320	100	10.345.725	100	104	104

Krediti odobreni stanovništvu sa 30.09.2021. godine iznose 7,6 milijardi KM i povećani su za 3,7% u odnosu na kraj 2020. godine. U isto vrijeme depoziti stanovništva bilježe rast od 4,7% i sa 30.09.2021. godine iznose 10,7 milijardi KM.

U tabeli 16 daje se pregled kredita stanovništvu, štednje i depozita stanovništva po periodima:

- 000 KM -

Tabela 16: Krediti, štednja i depoziti stanovništva						
R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks (4/3)	Indeks (5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Krediti stanovništva	7.400.278	7.281.540	7.553.138	98	104
2.	Štednja stanovništva	9.573.449	9.915.320	10.345.725	104	104
2.1.	Oročena štednja	4.280.620	4.089.390	4.040.831	96	99
2.2.	Štednja po viđenju	5.292.829	5.825.930	6.304.894	110	108
3.	Krediti/Štednja	77%	73%	73%	-	-
4.	Depoziti stanovništva	9.877.414	10.236.559	10.717.633	104	105
5.	Krediti/Depoziti stanovništva	75%	71%	70%	-	-

Sa 30.09.2021. godine prisutan je rast i kredita i depozita stanovništva, uz bržu stopu rasta depozita, pri čemu je odnos kredita i štednje ostao na istom nivou u odnosu na kraj 2020. godine, dok odnos kredita i depozita stanovništva ima trend smanjenja kroz periode.

1.2.3. Kapital i adekvatnost kapitala

Ukupan kapital banaka, na dan 30.09.2021. godine iznosio je 3,3 milijarde KM i ostvareno je povećanje istog za 261,6 miliona KM ili za 8,5% u odnosu na kraj 2020. godine (vidjeti pod 1.1.2. - Struktura vlasništva i tržišno učešće).

U tabeli 17 daje se izvještaj o stanju, odnosno strukturi regulatornog kapitala banaka u FBiH:

- 000 KM -

Tabela 17: Izvještaj o stanju regulatornog kapitala

R. br.	Opis	31.12.2019.*	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks (4/3)	Indeks (5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Regulatorni kapital	2.696.142	2.698.561	2.798.098	100	104
1.1.	Osnovni kapital	2.662.338	2.581.508	2.690.979	97	104
1.1.1.	Redovni osnovni kapital	2.662.338	2.581.508	2.690.979	97	104
1.1.1.1.	Plaćeni instrumenti kapitala	1.299.335	1.299.335	1.299.335	100	100
1.1.1.2.	Premija na dionice	137.290	137.290	137.290	100	100
1.1.1.3.	(–) Vlastiti instrumenti redovnog osnovnog kapitala	-215	-214	-214	100	100
1.1.1.4.	Zadržana dobit prethodnih godina	403.027	343.453	356.970	85	104
1.1.1.5.	Prznata dobit ili gubitak	-36.302	-145.228	-135.306	400	93
1.1.1.6.	Akumulirana ostala sveobuhvatna dobit	32.434	29.151	25.743	90	88
1.1.1.7.	Ostale rezerve	970.088	1.000.959	1.013.732	103	101
1.1.1.8.	(–) Ostala nematerijalna imovina	-57.589	-58.638	-56.324	102	96
1.1.1.9.	(–) Odgođena porezna imovina koja zavisi o budućoj profitabilnosti i ne proizlazi iz privremenih razlika umanjenih za povezane poreske obaveze	-14	-34	-83	243	244
1.1.1.10.	(–) Odbitak od stavki dodatnog osnovnog kapitala koji premašuje dodatni osnovni kapital	-1.255	0	0	-	-
1.1.1.11.	(–) Odgođena poreska imovina koja se može odbiti i koja zavisi o budućoj profitabilnosti i proizlazi iz privremenih razlika	-1.349	-8.300	-7.699	615	93
1.1.1.12.	(–) Instrumenti redovnog osnovnog kapitala subjekata finansijskog sektora ako banka ima značajno ulaganje	-15.950	-16.266	-16.266	102	100
1.1.1.13.	Elementi ili odbici od redovnog osnovnog kapitala – ostalo	-67.162	0	73.801	0	-
1.1.2.	Dodatni osnovni kapital	0	0	0	-	-
1.2.	Dopunski kapital	33.804	117.053	107.119	346	92
1.2.1.	Plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi	170.158	117.067	107.133	69	92
1.2.2.	(–) Vlastiti instrumenti dopunskog kapitala	-14	-14	-14	100	100
1.2.3.	Opći ispravci vrijednosti za kreditni rizik u skladu sa standardiziranim pristupom	163.609	0	0	0	-
1.2.4.	Odbitak od stavki dopunskog kapitala koji premašuje dopunski kapital (odbijen u dodatnom osnovnom kapitalu)	1.255	0	0	0	-
1.2.5.	Elementi ili odbici od dopunskog kapitala – ostalo	-301.204	0	0	0	-

* Podaci za 2019. godinu su korigovani za 5,8 miliona KM obzirom da su kod jedne banke, u postupku revizije za 2020. godinu izvršene korekcije finansijskih izvještaja za 2019. godinu, zbog promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira

Regulatorni kapital banaka u FBiH sa 30.09.2021. godine iznosi 2,8 milijardi KM i povećan je za 99,5 miliona KM ili 3,7% u odnosu na kraj 2020. godine. U isto vrijeme, osnovni kapital i redovni osnovni kapital banaka iznose 2,7 milijardi KM, sa ostvarenim povećanjem od 109,5 miliona KM ili 4,2%, a dopunski kapital iznosi 107,1 milion KM, sa ostvarenim smanjenjem od 9,9 miliona KM ili 8,5% u odnosu na kraj 2020. godine. Smanjenje dopunskog kapitala posljedica je smanjenja pozicije plaćeni instrumenti kapitala i subordinisani dugovi kod tri banke, dok je kod jedne banke došlo do povećanja ove pozicije. U strukturi regulatornog kapitala bankarskog sektora FBiH osnovni kapital učestvuje sa 96,2% (12/2020. godine 95,7%), dok dopunski kapital učestvuje sa 3,8% (12/2020. godine 4,3%).

Detaljnija analiza pokazuje da su najveći uticaj na promjenu osnovnog kapitala imale sljedeće stavke:

- povećanje po osnovu uključene dobiti za 2020. godinu u iznosu od 34,4 miliona KM,
- povećanje po osnovu primjene Odluke o uslovima za privremeno priznavanje stavki redovnog osnovnog kapitala¹⁸ u iznosu od 73,8 miliona KM,
- povećanje po osnovu smanjenja odbitne stavke - nematerijalne imovine u iznosu od 2,3 miliona KM,
- povećanje dobiti po osnovu odgođenih poreznih sredstava u iznosu od 0,8 miliona KM,
- povećanje po osnovu efekata promjene računovodstvene politike vrednovanja nekretnina u iznosu od 0,5 miliona KM,
- povećanje po osnovu korekcije poreza na dobit u iznosu od 0,5 miliona KM,
- povećanje po osnovu smanjenja odbitne stavke - odgođena porezna imovina koja se može odbiti i koja ovisi o budućoj profitabilnosti i proizilazi iz privremenih razlika u iznosu od 0,6 miliona KM i
- smanjenje akumulirane ostale sveobuhvatne dobiti u iznosu od 3,4 miliona KM.

Ukupan iznos izloženosti riziku u skladu sa Odlukom o izračunavanju kapitala banke, predstavlja zbir izloženosti ponderisane rizikom za kreditni, tržišni, operativni rizik, rizik namirenja/slobodne isporuke i rizik povezan sa velikim izloženostima koje proizilaze iz stavki u knjizi trgovanja. Ukupna izloženost riziku bankarskog sektora FBiH sa stanjem na dan 30.09.2021. godine (tabela 18) iznosi 14,5 milijardi KM.

- 000 KM -

Tabela 18: Struktura izloženosti riziku

R. br.	Izloženost riziku 2	31.12.2019.*		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos 3	Učešće % 4	Iznos 5	Učešće % 6	Iznos 7	Učešće % 8	(5/3) 9	(7/5) 10
1.	Izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik	13.088.785	87,1	12.843.833	91,0	13.134.112	90,3	98	102
2.	Izloženosti riziku namirenja/slobodne isporuke	0	0,0	0	0,0	0	0,0	-	-
3.	Izloženosti za tržišni rizik (pozicijski i valutni rizik)	237.686	1,6	119.065	0,8	267.811	1,8	50	225
4.	Izloženosti riziku za operativni rizik	1.705.834	11,3	1.150.236	8,2	1.147.302	7,9	67	100
Ukupan iznos izloženosti riziku		15.032.305	100	14.113.134	100	14.549.225	100	94	103

* Podaci korigovani uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke

Ukupan iznos izloženosti riziku na nivou bankarskog sektora FBiH u tekućoj godini povećan je za 436,1 milion KM ili 3,1% u odnosu na kraj prethodne godine. U posmatranom periodu iznos izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik povećan je za 290,3 miliona KM ili 2,3%, iznos izloženosti za tržišni rizik povećan je za 148,7 miliona KM ili 124,9%, dok je kod izloženosti riziku za operativni rizik zabilježen pad od 2,9 miliona KM ili 0,3%. U posmatranom periodu tekuće godine, tri banke u sektoru nisu iskazale izloženost riziku za valutni rizik, jer im neto otvorena valutna pozicija ne prelazi 2% regulatornog kapitala, dok ih je na kraju 2020. godine bilo pet. Značajno povećanje izloženosti za tržišni rizik na nivou bankarskog sektora FBiH najvećim dijelom je posljedica povećanja neto otvorene pozicije za EUR kod jedne banke.

Sa 30.09.2021. godine, banke su najviše bile izložene kreditnom riziku (učešće 90,3%), koji je dominantan u bankarskom sektoru u FBiH. U odnosu na kraj prethodne godine došlo je do promjene u strukturi učešća pojedinih vrsta rizika u ukupnoj izloženosti, u smislu da je kreditni

¹⁸, „Službene novine Federacije BiH“, broj 68/21

rizik smanjio učešće za 0,7 procentnih poena, učešće izloženosti za operativni rizik smanjeno je za 0,3 procentna poena, dok je učešće izloženosti za tržišni rizik povećano za jedan procentni poen. U okviru izloženosti ponderisane rizikom za kreditni rizik najveće učešće ima izloženost prema stanovništvu (4,6 milijardi KM ili 34,8%), zatim izloženost prema privrednim društvima (3,4 milijarde KM ili 25,8%), te izloženost osigurana nekretninama (3,3 milijarde KM ili 24,8%).

Posljednjih nekoliko godina adekvatnost kapitala bankarskog sektora održavana je kontinuirano iznad 15%, što je zadovoljavajuća kapitaliziranost na nivou sektora. Pokazatelji adekvatnosti kapitala bankarskog sektora u FBiH, daju se u tabeli 19:

- 000 KM -

Tabela 19: Pokazatelji adekvatnosti kapitala

R. br.	Stope kapitala	% i iznos viška ili manjka od propisanog minimuma		
		31.12.2019.*	31.12.2020.	30.09.2021.
1	2	3	4	5
1.	Stopa redovnog osnovnog kapitala	17,7%	18,3%	18,5%
2.	Višak (+)/ manjak (-) redovnog osnovnog kapitala	1.647.657	1.628.872	1.708.906
3.	Stopa osnovnog kapitala	17,7%	18,3%	18,5%
4.	Višak (+) / manjak (-) osnovnog kapitala	1.309.430	1.311.327	1.381.550
5.	Stopa regulatornog kapitala	17,9%	19,1%	19,2%
6.	Višak (+) / manjak (-) regulatornog kapitala	892.267	1.004.986	1.052.191

* Podaci korigovani uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke, ali nisu imali uticaja na iskazane stope kapitala

Stopa regulatornog kapitala na dan 30.09.2021. godine iznosi 19,2% i značajno je veća u odnosu na zakonom propisani minimum, a što se odnosi i na ostale stope kapitala (stopa redovnog osnovnog kapitala i osnovnog kapitala). U odnosu na kraj 2020. godine stopa regulatornog kapitala povećana je za 0,1 procentni poen. U istom periodu, stope redovnog osnovnog i osnovnog kapitala zabilježile su povećanje za 0,2 procentna poena.

U tabeli 20 daje se pregled stope finansijske poluge (odnos osnovnog kapitala i ukupne izloženosti banke) bankarskog sektora FBiH kroz periode:

- 000 KM -

Tabela 20: Stopa finansijske poluge

R. br.	Vrijednosti izloženosti	31.12.2019.* 31.12.2020. 30.09.2021.		
		3	4	5
1	2	3	4	5
1.	Izloženosti stope finansijske poluge	25.208.367	25.523.184	26.700.015
2.	Osnovni kapital	2.662.338	2.581.508	2.690.979
	Stopa finansijske poluge	10,6%	10,1%	10,1%

* Podaci korigovani uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke

Stopa finansijske poluge na nivou bankarskog sektora na dan 30.09.2021. godine iznosi 10,1%, koliko je iznosila i na kraju 2020. godine.

1.2.4. Kreditni rizik

Odlukom o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanju očekivanih kreditnih gubitaka¹⁹ definisana su pravila za upravljanje kreditnim rizikom, način raspoređivanja izloženosti u nivoj kreditnog rizika i utvrđivanja ECL-a, vrste prihvatljivih kolaterala i drugo. Ista je u primjeni od 01.01.2020. godine. Sve izloženosti raspoređuju se u tri nivoa kreditnog rizika: nivo kreditnog

¹⁹ „Službene novine Federacije BiH“, br. 44/19 i 37/20

rizika 1 - nizak nivo kreditnog rizika, nivo kreditnog rizika 2 - povećan nivo kreditnog rizika i nivo kreditnog rizika 3 - izloženosti u statusu neizmirenja obaveza.

U tabeli 21 daje se pregled izloženosti na nivou bankarskog sektora FBiH, prema ključnim kategorijama finansijske imovine, vanbilansnih izloženosti i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tabela 21: Finansijska imovina, vanbilansne stavke i ECL

R. br.	O p i s	31.12.2019.			31.12.2020.			30.09.2021.		
		Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL	Iznos	ECL	% ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Novac i novčani plasmani	7.796.241	7.696	0,1	7.693.909	9.887	0,1	7.633.142	9.730	0,1
2.	Finansijska imovina po amortizovanom trošku	15.417.105	1.150.848	7,5	15.460.513	1.136.925	7,4	16.371.189	1.131.414	6,9
3.	Finansijska imovina po fer vrijednosti	1.325.084*	0	0,0	1.552.559	0	0,0	1.885.537	0	0,0
4.	Ostala finansijska potraživanja	224.665	36.030	16,0	258.027	33.250	12,9	203.061	23.484	11,6
I Ukupno bilansna izloženost		24.763.095	1.194.574	4,8	24.965.008	1.180.062	4,7	26.092.929	1.164.628	4,5
5.	Izdane garancije	1.350.083	21.488	1,6	1.373.899	24.965	1,8	1.395.965	23.736	1,7
6.	Nepokriveni akreditivi	48.255	554	1,1	39.203	1.432	3,7	35.414	941	2,7
7.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	2.058.199	19.685	1,0	2.468.359	32.597	1,3	2.200.122	20.412	0,9
8.	Ostale potencijalne obaveze banke	54.122	310	0,6	8.274	26	0,3	270.656	2.569	0,9
II Ukupno vanbilansne stavke		3.510.659	42.037	1,2	3.889.735	59.020	1,5	3.902.157	47.658	1,2
Ukupna izloženost (I+II)		28.273.754	1.236.611	4,4	28.854.743	1.239.082	4,3	29.995.086	1.212.286	4,0

* Podatak korigovan za 6,4 miliona KM, uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke

Ukupna izloženost banaka na dan 30.09.2021. godine iznosi 30 milijardi KM, od čega se 26,1 milijarda KM odnosi na bilansne izloženosti, a 3,9 milijardi KM na vanbilansne stavke.

U prvih devet mjeseci 2021. godine zabilježeno je povećanje bilansne izloženosti u odnosu na kraj 2020. godine za iznos od 1,1 milijardu KM ili 4,5%, a nastao je kao neto efekat povećanja finansijske imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti i po amortizovanom trošku, a značajnijeg smanjenja novčanih sredstava i plasmana kod jedne banke i ostalih finansijskih potraživanja kod dvije banke.

U istom periodu zabilježeno je povećanje vanbilansnih stavki za 12,4 miliona KM ili 0,3%. Povećanje je zabilježeno na poziciji izdatih garancija i ostalih potencijalnih obaveze banke, dok je smanjenje zabilježeno na poziciji nepokrivenih akreditiva i neopozivo odobrenih, a neiskorištenih kredita. Rast na poziciji ostalih potencijalnih obaveza banke rezultat je isključivo izvještajnog prepozicioniranja odobrenih neiskorištenih kredita koji imaju određene elemente opozivosti, a za koje je banka izvršila rezervisanja za potencijalne obaveze (jedna banka), a isti su ranije iskazivani u poziciji „neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti“.

U tabeli 22 daje se pregled bilansnih i vanbilansnih izloženosti na nivou bankarskog sektora FBiH, prema nivoima kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tabela 22: Izloženosti prema nivoima kreditnog rizika

R. br.	O p i s	31.12.2019.			31.12.2020.			30.09.2021.		
		Iznos 3	ECL 4	% ECL 5	Iznos 6	ECL 7	% ECL 8	Iznos 9	ECL 10	% ECL 11
1.	Nivo kreditnog rizika 1	21.793.866*	123.558	0,6	22.301.920	179.478	0,8	23.479.159	156.038	0,7
2.	Nivo kreditnog rizika 2	1.652.439	113.839	6,9	1.645.274	204.681	12,4	1.623.292	212.980	13,1
3.	Nivo kreditnog rizika 3	1.316.790	957.177	72,7	1.017.814	795.903	78,2	990.478	795.610	80,3
I Ukupno bilansna izloženost		24.763.095	1.194.574	4,8	24.965.008	1.180.062	4,7	26.092.929	1.164.628	4,5
4.	Nivo kreditnog rizika 1	3.027.094	20.431	0,7	3.440.487	21.343	0,6	3.551.968	19.203	0,5
5.	Nivo kreditnog rizika 2	474.159	15.610	3,3	443.246	34.354	7,8	345.079	25.345	7,3
6.	Nivo kreditnog rizika 3	9.406	5.996	63,7	6.002	3.323	55,4	5.110	3.110	60,9
II Ukupno vanbilansne stavke		3.510.659	42.037	1,2	3.889.735	59.020	1,5	3.902.157	47.658	1,2
Ukupna izloženost (I+II)		28.273.754	1.236.611	4,4	28.854.743	1.239.082	4,3	29.995.086	1.212.286	4,0

* Podatak korigovan za 6,4 miliona KM, uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2021. godine iznosi 23,5 milijardi KM i čini 90% ukupne bilansne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2020. godine povećana za 1,2 milijarde KM ili za 5,3%. Povećanje je najvećim dijelom ostvareno kao neto efekat: povećanja kreditnog portfolija u ovom nivou kreditnog rizika za 900,1 milion KM, finansijske imovine koja se vrednuje po fer vrijednosti za 334,1 milion KM i dužničkih vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortizovanom trošku za 40 miliona KM, a smanjenja novčanih sredstava i novčanih potraživanja u iznosu od 61,8 miliona KM i ostalih finansijskih potraživanja za 36,2 miliona KM.

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 2 na dan 30.09.2021. godine iznosi 1,6 milijardi KM i čini 6,2% ukupne bilansne izloženosti. U odnosu na kraj 2020. godine ista je manja za 22 miliona KM ili 1,3%. Smanjenje ukupne bilansne izloženosti u ovom nivou kreditnog rizika ostvareno je najvećim dijelom kao posljedica: povećanja kreditnog portfolija u nivou kreditnog rizika 2 za 7,2 miliona KM i novčanih sredstava i novčanih potraživanja za jedan milion KM, a smanjenja vrijednosnih papira koji se vrednuju po amortizovanom trošku za 12,9 miliona KM, ostalih finansijskih potraživanja za 9,7 miliona KM i ostale aktive koja se vrednuje po amortizovanom trošku za 7,9 miliona KM.

Bilansna izloženost u nivou kreditnog rizika 3 na dan 30.09.2021. godine iznosi jednu milijardu KM i čini 3,8% ukupne bilansne izloženosti. Ista je u odnosu na kraj 2020. godine smanjena za 27,3 miliona KM ili 2,7%, a posljedica je najvećim dijelom smanjenja kreditnog portfolia u ovom nivou kreditnog rizika za 18,4 miliona KM i ostalih finansijskih potraživanja za 9,1 milion KM.

U prvih devet mjeseci 2021. godine ECL za nivo kreditnog rizika 1 za bilansnu izloženost smanjen je za 23,4 miliona KM, za nivo kreditnog rizika 2 povećan je za 8,3 miliona KM, dok je za nivo kreditnog rizika 3 smanjen za 293 hiljade KM. U posmatranom periodu, stopa pokrivenosti ECL-om za izloženosti u nivou kreditnog rizika 1 smanjena je za 0,1 procentni poen, u nivou kreditnog rizika 2 povećana je za 0,7 procentnih poena, kao i u nivou kreditnog rizika 3 za 2,1 procentni poen. Ukupna stopa pokrivenosti ECL-om bilansnih izloženosti iznosi 4,5%, dok je na kraju prethodne godine iznosila 4,7%.

Vanbilansna izloženost raspoređena u nivo kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2021. godine iznosi 3,6 milijardi KM i čini 91% ukupne vanbilansne izloženosti. Izloženost u nivou kreditnog rizika 2 iznosi 345,1 milion KM ili 8,9% ukupne vanbilansne izloženosti, dok je u nivo kreditnog rizika 3 raspoređeno 5,1 milion KM ili 0,1% ukupne vanbilansne izloženosti.

Ukupna pokrivenost ECL-om vanbilansnih izloženosti iznosi 1,2% i za 0,3 procentna poena je manja u odnosu na kraj prethodne godine. Smanjenje pojedinačnih stopa pokrivenosti zabilježeno je kod nivoa kreditnog rizika 1 i 2, dok je za nivo kreditnog rizika 3 došlo do povećanja u odnosu na kraj prethodne godine.

Na dan 30.09.2021. godine krediti iznose 16,1 milijardu KM i isti su veći za 877 miliona KM ili za 5,7% u odnosu na kraj 2020. godine. Posmatrajući sektorsku strukturu kredita najveći rast odnosi se na kredite bankarskim institucijama (464,7 miliona KM ili 53% ukupno ostvarenog kreditnog rasta). Rast kredita bankarskim institucijama u iznosu od 449,1 milion KM odnosi se na rast kratkoročnih izloženosti niskog rizika, a koji su uključeni u kreditni portfolio. Ukoliko bi se isključio pomenuti rast kratkoročnih izloženosti niskog rizika, u posmatranom periodu ostvaren je rast kreditnog portfolija od 2,8%.

Krediti stanovništvu iznose 7,5 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 46,8%, i u odnosu na kraj 2020. godine povećani su za 271,6 miliona KM ili za 3,7%. Krediti pravnim licima iznose 8,6 milijardi KM, sa učešćem u ukupnim kreditima od 53,2%, i u odnosu na kraj 2020. godine ostvarili su povećanje od 605,4 miliona KM ili 7,6% (grafikon 9). Ukoliko se isključi rast kratkoročne izloženosti niskog rizika kod jedne banke, u posmatranom periodu ostvaren je rast kreditnog portfolija pravnih lica od 2%.

Grafikon 9: Krediti

Trend i promjena učešća pojedinih sektora - korisnika kredita u ukupnoj strukturi kredita dati su u tabeli 23:

- 000 KM -

Tabela 23: Sektorska struktura kredita

R. br.	Sektori	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Vladine institucije	189.360	1,2	199.032	1,3	212.579	1,3	105	107
2.	Javna preduzeća	359.635	2,4	395.157	2,6	405.911	2,5	110	103
3.	Privatna preduzeća i društva	6.922.742	45,5	6.500.322	42,6	6.607.809	41,0	94	102
4.	Bankarske institucije	247.501	1,6	772.554	5,1	1.237.229	7,7	312	160
5.	Nebankarske fin. institucije	86.902	0,6	83.921	0,6	91.065	0,6	97	109
6.	Građani	7.400.278	48,6	7.281.540	47,7	7.553.138	46,8	98	104
7.	Ostalo	14.341	0,1	22.125	0,1	23.902	0,1	154	108
Ukupno		15.220.759	100	15.254.651	100	16.131.633	100	100	106

Najveće promjene su zabilježene kod kratkoročnih izloženosti niskog rizika prema bankarskim institucijama (privremeni repo poslovi).

U tabeli 24 daje se ročna struktura kredita po sektorima:

- 000 KM -

Tabela 24: Ročna struktura kredita

R. br.	Sektori	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks	
		Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	Kratk. krediti	Dug. krediti	Dospjela potraž.	(6/3)	(7/4)	(8/5)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1.	Vladine institucije	4.732	193.928	372	5.064	207.338	177	107	107	48	
2.	Javna preduzeća	40.618	342.373	12.166	66.289	338.348	1.274	163	99	10	
3.	Privatna preduzeća i druš.	2.301.850	3.782.059	416.413	2.341.531	3.808.447	457.831	102	101	110	
4.	Bankarske institucije	772.554	0	0	1.237.229	0	0	160	-	-	
5.	Nebankarske fin. institucije	18.777	65.113	31	28.334	62.714	17	151	96	55	
6.	Građani	400.340	6.655.109	226.091	393.655	6.908.846	250.637	98	104	111	
7.	Ostalo	6.476	15.426	223	6.761	16.743	398	104	109	178	
Ukupno		3.545.347	11.054.008	655.296	4.078.863	11.342.436	710.334	115	103	108	

Sa 30.09.2021. godine u odnosu na kraj 2020. godine kratkoročni krediti bankarskog sektora FBiH povećani su za 533,5 miliona KM ili 15% (najvećim dijelom uslijed povećanja kratkoročnih izloženosti niskog rizika), a dugoročni krediti za 288,4 miliona KM ili 2,6%. Dospjela potraživanja iznose 710,3 miliona KM i veća su za 55 miliona KM ili 8,4% u odnosu na kraj 2020. godine.

U valutnoj strukturi kredita najveće učešće od 50,6% ili 8,2 milijarde KM imaju krediti odobreni u domaćoj valuti, zatim slijede krediti odobreni sa valutnom klauzulom sa učešćem od 41,2% ili 6,6 milijardi KM (EUR: 6,6 milijardi KM ili 99,9%, CHF: 5,5 miliona KM ili 0,1%), a najmanje učešće od 8,2% ili 1,3 milijarde KM imaju krediti odobreni u stranoj valuti (od toga se na EUR odnosi 98,8%).

U tabeli 25 daje se pregled kredita pravnim licima i stanovništvu prema nivoima kreditnog rizika i pripadajućih ECL:

- 000 KM -

Tabela 25: Krediti prema nivoima kreditnog rizika

R. br.	O p i s	31.12.2019.			31.12.2020.			30.09.2021.		
		Iznos 1	ECL 2	% ECL 5	Iznos 6	ECL 7	% ECL 8	Iznos 9	ECL 10	% ECL 11
3	4	5	6	7	8	9	10	11		
I Krediti pravna lica										
1. Nivo kreditnog rizika 1	6.146.371	51.146	0,8	6.272.170	78.817	1,3	6.906.808	64.220	0,9	
2. Nivo kreditnog rizika 2	904.039	55.829	6,2	1.157.194	141.218	12,2	1.169.345	161.691	13,8	
3. Nivo kreditnog rizika 3	770.071	516.128	67,0	543.747	421.893	77,6	502.342	394.097	78,5	
Ukupno I	7.820.481	623.103	8,0	7.973.111	641.928	8,1	8.578.495	620.008	7,2	
II Krediti stanovništvo										
4. Nivo kreditnog rizika 1	6.451.878	59.562	0,9	6.395.495	84.591	1,3	6.669.667	77.434	1,2	
5. Nivo kreditnog rizika 2	471.019	57.081	12,1	446.971	58.801	13,2	432.462	47.703	11,0	
6. Nivo kreditnog rizika 3	477.381	381.194	79,9	439.074	341.856	77,9	451.009	367.512	81,5	
Ukupno II	7.400.278	497.837	6,7	7.281.540	484.248	6,7	7.553.138	492.649	6,5	
Ukupno krediti										
7. Nivo kreditnog rizika 1	12.598.249	110.708	0,9	12.667.665	163.408	1,3	13.576.475	141.654	1,0	
8. Nivo kreditnog rizika 2	1.375.058	112.910	8,2	1.604.165	200.019	12,5	1.601.807	209.394	13,1	
9. Nivo kreditnog rizika 3	1.247.452	897.322	71,9	982.821	763.749	77,7	953.351	761.609	79,9	
Ukupno krediti (I+II)	15.220.759	1.120.940	7,4	15.254.651	1.127.176	7,4	16.131.633	1.112.657	6,9	

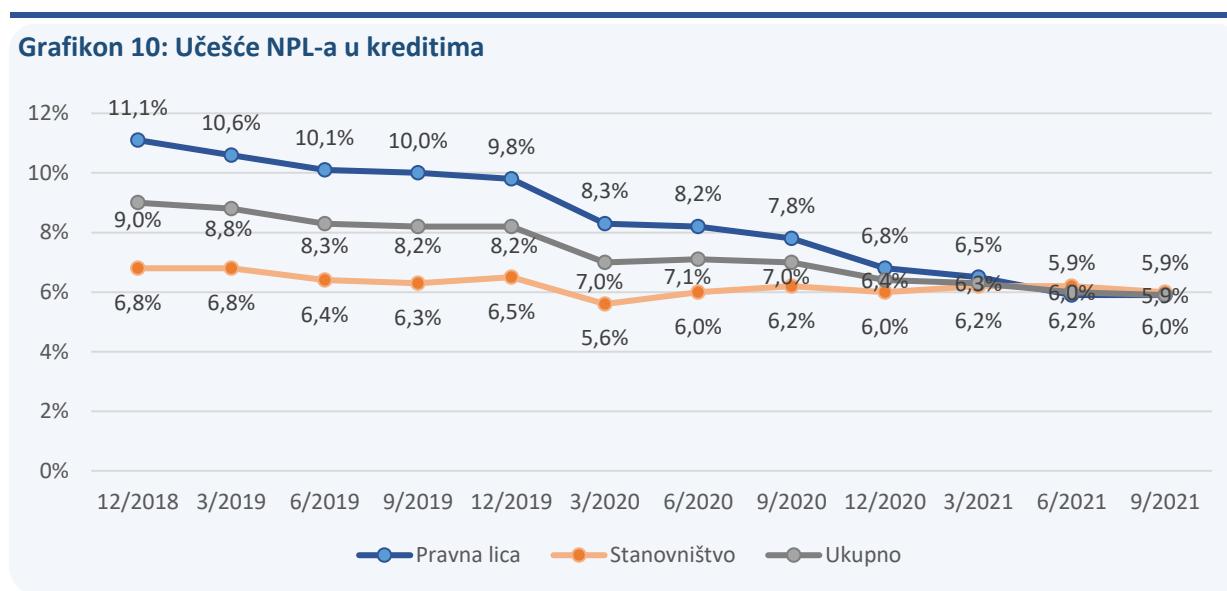
Kreditni portfolio raspoređen u nivo kreditnog rizika 1 na dan 30.09.2021. godine iznosi 13,6 milijardi KM i čini 84,2% ukupnog kreditnog portfolija. Isti je u odnosu na kraj 2020. godine povećan za 908,8 miliona KM ili za 7,2%, najvećim dijelom kao posljedica rasta kratkoročnih izloženosti niskog rizika. Stopa pokrivenosti ECL za nivo kreditnog rizika 1 iznosi 1% (za pravna lica 0,9%, a za stanovništvo 1,2%) i manja je za 0,3 procentna poena u odnosu na kraj 2020. godine.

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 2 na dan 30.09.2021. godine iznosi 1,6 milijardi KM i čini 9,9% ukupnog kreditnog portfolija. U odnosu na kraj 2020. godine isti je manji za 2,4 miliona KM ili 0,1%. Stopa pokrivenosti ECL za nivo kreditnog rizika 2 iznosi 13,1% (pravna lica 13,8%, stanovništvo 11%) i u odnosu na 31.12.2020. godine veća je za 0,6 procentnih poena.

Kreditni portfolio u nivou kreditnog rizika 3 (NPL) na dan 30.09.2021. godine iznosi 953,4 miliona KM i čini 5,9% ukupnog kreditnog portfolija, dok je na kraju prethodne godine stopa NPL-a iznosila 6,4%. Smanjenje istog za 29,5 miliona KM ili 3% u odnosu na kraj 2020. godine nastalo je kao neto efekat: novih NPL-a u iznosu od 178,6 miliona KM, oporavka u iznosu od 34,6 miliona KM, naplate u iznosu od 111,3 miliona KM, računovodstvenog i trajnog otpisa u iznosu od 60,5 miliona KM, te ostalih stavki u iznosu od 1,7 miliona KM. Stopa pokrivenosti ECL za nivo kreditnog rizika 3 iznosi 79,9% (pravna lica 78,5%, a stanovništvo 81,5%) i u odnosu na 31.12.2020. godine veća je za 2,2 procentna poena.

Od ukupnih kredita pravnim licima, na NPL se odnosi 502,3 miliona KM ili 5,9%, što je za 0,9 procentnih poena manje nego na kraju 2020. godine. Ukoliko bi se u svrhu izračuna NPL-a iz kreditnog portfolija isključile kratkoročne izloženosti niskog rizika, stopa NPL-a kod pravnih lica bi iznosila 6,9%. Za sektor stanovništva NPL iznosi 451 milion KM ili 6% kreditnog portfolija stanovništva, što je isti relativni odnos kao i na kraju 2020. godine.

Pregled NPL-a (kreditni portfolio raspoređen u nivo kreditnog rizika 3) daje se u grafikonu 10:

Ukupna stopa NPL-a računa se kao odnos NPL-a i ukupnog kreditnog portfolija. Ukoliko bi se u svrhu izračuna NPL-a iz kreditnog portfolija isključile kratkoročne izloženosti niskog rizika stopa NPL-a bi bila veća.

Detaljnija i potpunija sektorska analiza kreditnog portfolija bankarskog sektora FBiH može se sagledati iz Priloga 4. Informacije, a zasnovana je na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih lica (prema NACE šifarniku djelatnosti) i stanovništva (po namjeni).

Kod kredita pravnim licima najveće učešće imaju krediti odobreni trgovini (2,7 milijardi KM ili 31,7% kredita pravnih lica, odnosno 16,9% ukupnog kreditnog portfolija), prerađivačkoj industriji (1,9 milijardi KM ili 22,4% kredita pravnih lica, odnosno 11,9% ukupnih kredita), te finansijskoj djelatnosti (1,4 milijarde KM ili 16,1% kredita pravnih lica, odnosno 8,6% ukupnih kredita).

Učešće NPL-a kod kredita odobrenih trgovini iznosi 5,7%, kod prerađivačke industrije je 9,3%, dok kod finansijske djelatnosti nema NPL-a. Kod kredita odobrenih ostalim pravnim licima, najveće učešće NPL-a na kraju prvih devet mjeseci 2021. godine prisutno je kod kredita odobrenih poljoprivredi (23,8%), obrazovanju (23,5%), djelatnosti hotelijerstva i ugostiteljstva (10,7%), te informacija i komunikacija (10,2%).

Kod kredita odobrenih stanovništvu najveće učešće imaju krediti za opću potrošnju (šest milijardi KM ili 79% kredita stanovništvu, odnosno 37% ukupnog kreditnog portfolija) i krediti odobreni za stambene potrebe (1,5 milijardi KM ili 19,9% kredita stanovništvu, odnosno 9,3% ukupnog kreditnog portfolija). Učešće NPL-a kod kredita odobrenih za opću potrošnju iznosi 6,8%, dok je kod stambenih kredita 2,7%. Visoko učešće kredita za opću potrošnju u kreditnom portfoliju bankarskog sektora FBiH ukazuje na potrebu pojačanog opreza u oblikovanju kreditnih politika banaka.

U tabeli 26 dat je pregled najznačajnijih koeficijenata koji se koriste za ocjenu kreditnog rizika u bankama u FBiH:

- % -

Tabela 26: Pokazatelji kreditnog rizika

R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.
1	2	3	4	5
1.	Stopa nekvalitetnih izloženosti	4,7	3,5	3,3
2.	Stopa pokrivenosti nekvalitetnih izloženosti sa ECL	72,6	78,1	80,2
3.	Stopa pokrivenosti ukupne aktive sa ECL	4,4	4,3	4,0
4.	Stopa NPL	8,2	6,4	5,9
5.	Stopa pokrivenosti NPL sa ECL	71,9	77,7	79,9
6.	Stopa pokrivenosti ukupnih kredita sa ECL	7,4	7,4	6,9
7.	Novi NPL*/Ukupni prihodujući krediti	-0,3	0,7	0,2
8.	NPL/Ukupni kapital i ECL za NPL	30,9	25,7	23,3
9.	Neto NPL/Osnovni kapital	13,2	8,5	7,1
10.	Dospjeli krediti/Ukupni krediti	6,2	4,2	4,4

* Iznos rasta/pada NPL na izvještajni datum u odnosu na uporedni period

Kreditni rizik je dominantan rizik u bankarskom sektoru FBiH, zbog čega je fokus supervizora na ocjeni praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno ocjeni prakse odobravanja, praćenja i analize izloženosti kreditnom riziku, uspostave sistema ranog upozorenja na povećanje kreditnog rizika, raspoređivanja izloženosti u nivoe kreditnog rizika i utvrđivanja ECL, postupanje sa nekvalitetnim izloženostima, te upravljanja rizikom koncentracije.

Mjere koje je FBA propisala u periodu pandemije imaju za cilj izbjegavanje negativnih ekonomskih posljedica pandemije i omogućavanje oporavka privrede, a što će rezultirati i ublažavanjem rasta NPL-a u ukupnom kreditnom portfoliju u narednom periodu. Rast NPL-a je očekivan, ali može zavisiti i od efikasnosti drugih mjeru koje imaju za cilj oporavak ekonomskih aktivnosti.

Zaključno sa krajem devetog mjeseca 2021. godine, 438,5 miliona KM ili 2,7% od iznosa ukupnih kredita je obuhvaćeno nekom od aktivnih mjera propisanih Odlukom o privremenim mjerama koje banka primjenjuje za oporavak od negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem "COVID-19". Ukupan iznos kreditnog portfolija pravnih lica koji je obuhvaćen nekom od aktivnih mjera iznosi 414,9 miliona KM ili 4,8% kreditnog portfolija pravnih lica, dok portfolij stanovništva pod aktivnim mjerama iznosi 23,6 miliona KM ili 0,3% kreditnog portfolija stanovništva.

1.2.5. Profitabilnost

Na profitabilnost banaka najznačajnije utiče kvalitet aktive. Također, pokazatelj profitabilnosti može biti pod uticajem i ostalih rizika, strukture, diverzificiranosti i troškova izvora finansiranja, troškovne efikasnosti, eksternih faktora koji su specifični za bankarski, odnosno finansijski sektor u FBiH (razvijenost finansijskog sistema, regulatorna obilježja, industrijska koncentracija i dr.) i eksternih makroekonomskih faktora (ekonomski rast, kamatne stope na svjetskom tržištu, stopa zaposlenosti i nezaposlenosti, kretanje plaća, inflacija i dr.).

Iz supervizorske perspektive, profitabilnost bankarskog sektora u FBiH, kao i pojedinačnih banaka u sektoru, posmatra se u kontekstu održivosti, odnosno stabilnosti nivoa i kvaliteta zarade i jačanja kapitalne osnove putem zadržane dobiti.

Nivo, kvalitet i trend zarade bankarskog sektora u FBiH

Na nivou bankarskog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2021. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 264 miliona KM, što je za 112,8 miliona KM više u odnosu na isti period 2020. godine kada je pandemija značajnije uticala na profitabilnost banaka (tabela 27). Sve banke sa sjedištem u FBiH iskazale su pozitivan finansijski rezultat za prvi devet mjeseci 2021. godine.

- 000 KM -

Tabela 27: Ostvareni finansijski rezultat banaka

R. br.	O p i s	30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.	
		Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Dobit	251.571	14	166.670	13	263.976	15
2.	Gubitak	647	1	15.478	2	0	0
Ukupno		250.924	15	151.192	15	263.976	15

U Prilogu 5. prikazan je zbirni bilans uspjeha banaka u FBiH za period 01.01.-30.09.2021. godine, po šemi FBA, sa uporednim podacima za isti izvještajni period 2020. godine.

Ukupni prihodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, u prvi devet mjeseci 2021. godine na nivou bankarskog sektora u FBiH ostvareni su ukupni prihodi u iznosu od 917,7 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine veći su za 46,9 miliona KM ili za 5,4% (tabela 28).

- 000 KM -

Tabela 28: Struktura ukupnih prihoda banaka

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	30.09.2020.		30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Iznos	%	Iznos	%	
1	2	3	4	5	6	7
I Prihodi od kamata i slični prihodi						
1.	Kamatnosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.169	0,2	599	0,1	28
2.	Krediti i poslovi lizinga	468.473	53,8	464.290	50,6	99
3.	Ostali prihodi od kamata	53.038	6,1	56.067	6,1	106
Ukupno I		523.680	60,1	520.956	56,8	99
II Operativni prihodi						
4.	Naknade za izvršene usluge	250.951	28,8	289.368	31,5	115
5.	Prihodi iz posl. sa devizama	40.427	4,6	51.291	5,6	127
6.	Ostali operativni prihodi	55.700	6,4	56.088	6,1	101
Ukupno II		347.078	39,9	396.747	43,2	114
Ukupni prihodi (I+II)		870.758	100	917.703	100	105

U strukturi ukupnih prihoda, prihodi od kamata i slični prihodi učestvuju sa 56,8%, dok operativni prihodi učestvuju sa 43,2%. U odnosu na isti period prethodne godine, došlo je do smanjenja učešća prihoda od kamata i sličnih prihoda za 3,3 procenatna poena, koliko iznosi povećanje učešća operativnih prihoda. Ukupni kamatni i slični prihodi su u posmatranom periodu zabilježili smanjenje od 2,7 miliona KM ili 0,5%. Dominantna stavka u ovim prihodima

su kamatni prihodi po kreditima i poslovima lizinga, čije je učešće u ukupnim prihodima smanjeno za 3,2 procenatna poena. U istom periodu smanjeno je učešće kredita i potraživanja po poslovima lizinga u ukupnoj aktivi za 0,2 procenatna poena (sa 63,5% na 63,3%), dok je prosječna ponderisana NKS na kredite povećana sa 3,14% na 3,28% (za 0,14 procenatnih poena). U prvih devet mjeseci 2021. godine kamatni prihodi po kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija smanjeni su za 1,6 miliona KM ili 72,4% u odnosu na isti period prethodne godine. U istom periodu, učešće kamatonosnih računa depozita kod depozitnih institucija u ukupnoj aktivi bankarskog sektora u FBiH smanjeno je sa 15,6% na 14,4% (za 1,2 procenatna poena).

U okviru ostalih prihoda od kamata zabilježeno je povećanje na pozicijama kamatnih prihoda od plasmana drugim bankama za 14%, od vrijednosnih papira koji se drže do dospijeća za 11% i ostalih prihoda za 5%.

Ukoliko se posmatra sektorska struktura ostvarenih kamatnih prihoda, najveći dio odnosi se na prihode od stanovništva (61,4%), iako krediti stanovništvu čine 46,8% ukupnog kreditnog portfolija bankarskog sektora FBiH, zbog veće prosječne NKS, koja za stanovništvo iznosi 5,28%, a za privredu 2,48%. Od ukupnih kamatnih prihoda, na prihode od privatnih preduzeća odnosi se 29,2%, od vladinih institucija 4,9%, a od javnih preduzeća 1,6%.

Ukupni operativni prihodi su u posmatranom periodu zabilježili povećanje od 49,7 miliona KM ili 14,3%. U strukturi ukupnih operativnih prihoda, najveća stavka su prihodi po naknadama za izvršene usluge koji su zabilježili povećanje za 38,4 miliona KM ili 15,3%. Prihodi iz poslovanja sa devizama ostvarili su najveću stopu rasta od 26,9%, odnosno veći su za 10,9 miliona KM u odnosu na isti period prethodne godine.

Ukupni rashodi bankarskog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima banaka, ukupni rashodi na nivou bankarskog sektora u FBiH u prvih devet mjeseci 2021. godine iznose 650,8 miliona KM i u odnosu na isti period prethodne godine manji su za 68,4 miliona KM ili 9,5% (tabela 29).

- 000 KM -

Tabela 29: Struktura ukupnih rashoda banaka

R. br. 1	Struktura ukupnih rashoda 2	30.09.2020.		30.09.2021.		Indeks (5/3) 7
		Iznos 3	% 4	Iznos 5	% 6	
I Rashodi od kamata i slični rashodi						
1. Depoziti		68.728	9,6	59.634	9,2	87
2. Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama		6.092	0,8	5.237	0,8	86
3. Ostali rashodi od kamata		23.587	3,3	25.479	3,9	108
Ukupno I		98.407	13,7	90.350	13,9	92
II Nekamatni rashodi						
4. Troškovi IV, rezerv. po pot. obav. i ost. vrijed. usklađenja		133.504	18,6	48.847	7,5	37
5. Troškovi plata i doprinosa		192.141	26,7	195.486	30,0	102
6. Troškovi poslovnog prostora i amortizacija		118.273	16,4	124.610	19,1	105
7. Ostali poslovni i direktni troškovi		100.312	13,9	116.758	17,9	116
8. Ostali operativni troškovi		76.533	10,6	74.715	11,5	98
Ukupno II		620.763	86,3	560.416	86,1	90
Ukupni rashodi (I+II)		719.170	100	650.766	100	90

U strukturi ukupnih rashoda, dominiraju nekamatni rashodi sa učešćem od 86,1%, dok rashodi od kamata i slični rashodi učestvuju sa 13,9%. U odnosu na isti period prethodne godine, povećano je učešće rashoda od kamata za 0,2 procenatna poena, za koliko je smanjeno učešće nekamatnih rashoda.

U posmatranom periodu kamatni i slični rashodi smanjeni su za 8,1 milion KM ili 8,2%, što je najvećim dijelom rezultat smanjenja kamatnih rashoda po depozitima, koji su smanjeni za 9,1 milion KM ili 13,2%, iako depoziti predstavljaju dominantan izvor finansiranja bankarskog sektora u FBiH. Depozitni potencijal na kraju prvih devet mjeseci 2021. godine iznosi 20,6 milijardi KM i veći je za 1,4 milijarde KM u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosio 19,2 milijarde KM.

Kamatnosni depoziti u ukupnom depozitnom potencijalu sa 30.09.2021. godine učestvuju sa 67,6% i smanjeno im je učešće, obzirom da su sa 30.09.2020. godine učestvovali sa 70,3%. Smanjenje kamatnih rashoda po depozitima posljedica je, pored smanjenja učešća kamatnosnih depozita, i smanjenja prosječne NKS za depozite, sa 0,67%, koliko je iznosila 30.09.2020. godine, na 0,51% koliko iznosi na kraju trećeg tromjesečja 2021. godine.

Kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama u posmatranom periodu smanjeni su za 855 hiljada KM ili za 14%, obzirom da je u isto vrijeme nivo zaduženja bankarskog sektora u FBiH po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama smanjen za 61,6 miliona KM ili 7,7%.

Ostali rashodi od kamata povećani su u posmatranom periodu za 1,9 miliona KM ili 8%. U okviru istih, najznačajnije promjene odnose se na smanjenje rashoda po kamatama po subordinisanim dugovima za 330 hiljada KM ili 6% iako je nivo subordinisanog duga na 30.09.2021. godine veći za 10,1 milion KM u odnosu na 30.09.2020. godine.

Na nivou bankarskog sektora u FBiH, u posmatranom periodu, ukupni nekamatni rashodi su smanjeni za 60,3 miliona KM ili 9,7%, pri čemu se najznačajnije strukturalne promjene odnose na smanjenje troškova ispravki vrijednosti, rezervisanja po potencijalnim obavezama i ostalih vrijednosnih usklađivanja za 84,7 miliona KM ili 63,4%, a povećanje troškova poslovnog prostora i amortizacije za 6,3 miliona KM ili 5,4%, ostalih poslovnih i direktnih troškova za 16,4 miliona KM ili 16,4% i troškova plata za 3,3 miliona KM ili 1,7%. Četiri banke nisu imale troškova ispravki vrijednosti u ovoj godini, a samo tri banke imale su veće troškove ispravke vrijednosti u prvih devet mjeseci ove godine u odnosu na isti period prethodne godine. Od ukupnog smanjenja troškova ispravki vrijednosti u posmatranom periodu, 47,3 miliona KM ili 55,9% odnosi se na dvije banke. Smanjenje ispravki vrijednosti kod istih posljedica je značajnije naplate NPL-a, kao i činjenice da je u prethodnoj godini došlo do značajnog uvećanja ispravki vrijednosti po osnovu konzervativnijih pretpostavki makroekonomskog modela, te primjene holističkog pristupa MSFI 9 (post model adjustment - PMA) za više klijenata kod kojih je uslijed pandemije prepoznat dodatni rizik, dok su u 2021. godini makroekonomske prognoze povoljnije, te je kod određenih klijenata došlo do poboljšanja internog rejtinga, odnosno deaktivacije PMA što je rezultiralo smanjenjem ispravki vrijednosti.

Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja bankarskog sektora u FBiH

U tabeli 30 dat je pregled najznačajnijih veličina i koeficijenata koji se koriste kao mjere za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka u FBiH:

- 000 KM ili % -

Tabela 30: Pokazatelji profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti

R. br. 1	Opis 2	30.09.2019.	30.09.2020.	30.09.2021.
		3	4	5
1.	Neto dobit	250.924	151.192	263.976
2.	Prosječna neto aktiva	22.947.679	23.725.550	24.834.480
3.	Prosječni ukupni kapital	3.092.301	2.975.110	3.189.637
4.	Ukupan prihod	802.962	772.351	827.353
5.	Neto kamatni prihod	453.366	425.273	430.606
6.	Operativni prihodi	349.596	347.078	396.747
7.	Operativni rashodi	388.236	386.947	394.811
8.	Poslovni i direktni rashodi	162.084	233.816	165.605
9.	Ostali poslovni i direktni troškovi	103.937	100.312	116.758
10.	Dobit na prosječnu aktivu (ROAA)	1,1	0,6	1,1
11.	Dobit na prosječni ukupni kapital (ROAE)	8,1	5,1	8,3
12.	Ukupan prihod/prosječna aktiva	3,5	3,3	3,3
13.	Neto kamatni prihod/prosječna aktiva (NIM)*	2,0	1,8	1,7
14.	Neto kamatna marža (kamatni prihod/prosječna kamatonosna aktiva-kamatni rashod/prosječna kamatonosna pasiva)	2,0	1,9	1,9
15.	Operativni rashodi/ukupan prihod umanjen za ostale poslov. i dir. troš. (CIR)**	55,5	57,6	55,6

* NIM eng. Net Income Margin

** CIR eng. Cost-income Ratio

Ukoliko se posmatra neto kamatni prihod, zabilježen je njegov rast u odnosu na isti period 2020. godine za 5,3 miliona KM ili 1,3%, ali je zabilježeno smanjenje njegovog učešća u ukupnom prihodu. Za prvih devet mjeseci 2021. godine neto kamatni prihod čini 52% ukupnog prihoda, dok je u istom periodu 2020. godine činio 55,1% ukupnog prihoda.

Dobit na prosječnu aktivu i prosječni ukupni kapital bilježe rastući trend u odnosu na isti period prethodne godine, dok su ostali pokazatelji profitabilnosti na istom nivou, osim CIR-a, koji je poboljšan.

1.2.6. Ponderisane NKS i EKS

Sa ciljem veće transparentnosti i lakše uporedivosti uslova banaka za odobravanje kredita i primanje depozita, te zaštitu klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita, odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja EKS za sve banke sa sjedištem u FBiH, kao i za organizacione dijelove banaka sa sjedištem u RS-u, a koji posluju u FBiH. Banke su obavezne mjesečno izvještavati FBA o ponderisanim NKS i EKS na odobrene kredite i primljene depozite u izvještajnom mjesecu, u skladu sa propisanom metodologijom²⁰.

Za potrebe korisnika kredita, a prilikom analize trenda kamatnih stopa, relevantno je pratiti kretanje ponderisane EKS, obzirom da uključuje sve troškove koje korisnik plaća, a koji su direktno povezani sa kreditom, tj. uslovima korištenja kredita i koji ulaze u obračun cijene kredita (na primjer: troškovi za obradu kredita, troškovi premije osiguranja kod fizičkih lica ako

²⁰ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine Federacije BiH", broj 81/17) i Uputstvo za izračunavanje ponderisane nominalne i efektivne kamatne stope

je osiguranje uslov za odobravanje kredita, te drugi troškovi u vezi sa sporednim uslugama koje plaća klijent, a uslov su za korištenje kredita).

U Prilogu 6. daju se prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima.

Kada se posmatraju dugoročni krediti, prosječna ponderisana EKS na nivou bankarskog sektora u FBiH iznosi 5,33% i za 0,13 procenatnih poena je manja u odnosu na isti period prethodne godine (iznosila 5,46%), a kod kratkoročnih kredita došlo je do smanjenja prosječne ponderisane EKS za 0,05 procenatnih poena (sa 2,51% na 2,46%).

U navedenom periodu, posmatrano prema sektorskoj strukturi, EKS na ukupne kredite odobrene privredi smanjena je za 0,01 procenatni poen (sa 2,73% na 2,72%), a EKS na ukupne kredite odobrene stanovništvu smanjena je za 0,41 procenatni poen (sa 7,05% na 6,64%).

Posmatrano prema ročnosti depozita, prosječna ponderisana EKS na kratkoročne depozite zabilježila je smanjenje za 0,14 procenatnih poena (sa 0,34% na 0,20%), dok je na dugoročne depozite smanjena za 0,18 procenatnih poena (sa 1,00% na 0,82%).

1.2.7. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obaveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na finansijskom tržištu, te jedan od ključnih preduslova za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankarski sektor, njegovu stabilnost i sigurnost.

U tabeli 31 daje se pregled ispunjenja LCR-a, pokazatelja kratkoročne otpornosti banaka na rizik likvidnosti, u bankarskom sektoru u FBiH:

- 000 KM -

Tabela 31: LCR

R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks (4/3) (5/4)	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Zaštitni sloj likvidnosti	4.727.454	5.849.379	6.824.932	124	117
2.	Neto likvidnosni odlivi	1.628.421	2.186.642	2.734.932	134	125
	LCR	290%	268%	250%	92	93

Sa 30.09.2021. godine LCR na nivou bankarskog sektora FBiH iznosi 250% i sve banke ispunjavaju zahtjeve u pogledu LCR-a.

Struktura zaštitnog sloja likvidnosti, po tržišnoj vrijednosti nakon primjene korektivnih faktora, prikazana je u tabeli 32:

- 000 KM -

Tabela 32: Zaštitni sloj likvidnosti

R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks	
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)
1.	Likvidna imovina nivoa 1	4.714.414	5.844.033	6.819.584	124	117
1.1.	Gotovina	1.004.447	1.267.715	1.549.703	126	122
1.2.	Rezerve centralne banke koje se mogu povući	2.322.240	2.467.371	2.377.477	106	96
1.3.	Imovina centralne vlade	645.804	1.112.172	1.748.618	172	157
1.4.	Imovina jedinica regionalne vlade i lokalne vlasti	733.801	981.701	1.120.239	134	114
1.5.	Imovina multilateralne razvojne banke i međ. org.	8.122	15.074	23.547	186	156
2.	Likvidna imovina nivoa 2	13.040	5.346	5.348	41	100
2.1.	Likvidna imovina nivoa 2a	3.027	0	0	0	-
2.2.	Likvidna imovina nivoa 2b	10.013	5.346	5.348	53	100
Ukupno (1+2)		4.727.454	5.849.379	6.824.932	124	117

Zaštitni sloj likvidnosti iznosi 6,8 milijardi KM i bilježi povećanje od 975,6 miliona KM ili 16,7% u odnosu na kraj prethodne godine. U strukturi zaštitnog sloja likvidnosti, likvidna imovina nivoa 1 učestvuje sa 99,9%, koliko je iznosilo njeno učešće i na kraju prethodne godine. U okviru likvidne imovine nivoa 1 najveće učešće ima iznos iznad obavezne rezerve koju banke drže u CBBiH sa 34,9%, zatim imovina centralnih vlada sa 25,6%, te gotovina sa 22,7%.

Izračun neto likvidnosnih odliva može se vidjeti iz tabele 33:

- 000 KM -

Tabela 33: Neto likvidnosni odlivi

R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks	
1	2	3	4	5	(4/3)	(5/4)
1.	Ukupni odlivi	3.890.270	4.875.334	5.467.927	125	112
2.	Ukupni prilivi	2.723.567	2.716.263	2.854.275	100	105
3.	Prilivi na koje se primjenjuje gornja granica od 75% odliva	2.261.849	2.688.692	2.732.995	119	102
4.	Neto likvidnosni odlivi (1-3)	1.628.421	2.186.642	2.734.932	134	125

Pri izračunu neto likvidnosnih odliva na dan 30.09.2021. godine, kod svih banaka, osim jedne, odlivi su umanjeni za iznos ukupnih priliva, dok je kod jedne banke ograničeno priznavanje likvidnosnih priliva na 75% ukupnih likvidnosnih odliva.

U strukturi odliva koji na dan 30.09.2021. godine iznose 22,8 milijardi KM (prije primjene stope odliva) najveće učešće imaju odlivi po osnovu depozita stanovništva (9,6 milijardi ili 42,2% ukupnih odliva, od čega se na stabilne depozite odnosi 5,4 milijarde KM ili 56,1% odliva depozita stanovništva), zatim depoziti drugih klijenata (7,2 milijarde KM ili 31,8% ukupnih odliva), te drugi proizvodi i usluge (2,6 milijardi KM ili 11,5% ukupnih odliva).

U strukturi ukupnih priliva koji iznose 2,9 milijardi KM, najveće učešće imaju novčana potraživanja od finansijskih klijenata (1,4 milijarde KM ili 49,4% ukupnih priliva), na koje je primijenjena stopa priliva od 100%, zatim prilivi po osnovu finansijskih derivata (961,1 milion KM ili 33,7% ukupnih priliva) na koje je također primijenjena stopa priliva od 100%, te potraživanja od klijenata koji nisu finansijski klijenti u iznosu od 302,8 miliona KM ili 10,6% ukupnih priliva, a na koje je primijenjena stopa priliva od 50%.

Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću prikazana je u tabeli 34:

- 000 KM -

Tabela 34: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću

R. br.	Depoziti	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks	
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	(5/3)	(7/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1.	Štednja i dep. po viđ. (do 7 dana)	11.196.133	57,7	12.948.828	65,9	14.107.937	68,5	116	109
2.	7-90 dana	855.191	4,4	989.184	5,0	692.417	3,4	116	70
3.	91 dan do jedne god.	3.175.998	16,4	2.153.403	10,9	2.407.408	11,7	68	112
I Ukupno kratkoročni		15.227.322	78,5	16.091.415	81,8	17.207.762	83,6	106	107
4.	Do 5 godina	3.983.643	20,5	3.388.072	17,3	3.250.210	15,8	85	96
5.	Preko 5 godina	203.329	1,0	181.375	0,9	132.725	0,6	89	73
II Ukupno dugoročni		4.186.972	21,5	3.569.447	18,2	3.382.935	16,4	85	95
Ukupno (I + II)		19.414.294	100	19.660.862	100	20.590.697	100	101	105

Sa 30.09.2021. godine kratkoročni depoziti imali su učešće od 83,6%, a dugoročni 16,4%, pri čemu je došlo do povećanja učešća kratkoročnih, odnosno smanjenja učešća dugoročnih depozita za 1,8 procentnih poena u odnosu na kraj 2020. godine.

U posmatranom periodu zabilježeno je povećanje kratkoročnih depozita za 1,1 milijardu KM ili 6,9%, dok su dugoročni depoziti smanjeni za 186,5 miliona KM ili 5,2%. Smanjenje dugoročnih depozita ostvareno je i kod depozita ročnosti do pet godina (za 137,9 miliona KM ili 4,1%), a i kod depozita preko pet godina (za 48,7 miliona KM ili 26,8%). Ako se analizira struktura dugoročnih depozita po preostalom dospijeću, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (96,1%).

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti prikazan je u tabeli 35:

- % -

Tabela 35: Koeficijenti likvidnosti

R. br.	Koeficijenti	31.12.2019.		31.12.2020.		30.09.2021.	
		1	2	3	4	5	
1.	Likvidna sredstva ²¹ /neto aktiva			31,9	31,3	29,6	
2.	Likvidna sredstva/kratkoročne fin. obaveze			49,2	45,9	42,2	
3.	Kratkoročne fin. obaveze/ukupne fin. obaveze			75,4	78,9	81,4	
4.	Krediti/depoziti i uzeti krediti			75,1	74,5	75,6	
5.	Krediti/depoziti, uzeti krediti i subord. dugovi ²²			74,4	73,8	74,9	

U odnosu na kraj 2020. godine, smanjen je odnos likvidnih sredstava i neto aktive, odnosno likvidnih sredstava i kratkoročnih finansijskih obaveza, a povećano je učešće kratkoročnih finansijskih obaveza u ukupnim finansijskim obvezama. Također, pokazatelj „krediti/depoziti i uzeti krediti“ bilježi povećanje i prelazak u zonu granice zadovoljavajućeg.

U funkciji planiranja potrebnog nivoa likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfolija je determinisana upravo ročnošću izvora. Važan aspekt praćenja i

²¹ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga finansijska sredstva sa preostalim rokom dospijeća manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite

²² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinisani dugovi, što je realniji pokazatelj

analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospijeća stavki finansijske aktive i obaveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana. Obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana sa funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontrolišu ročnu neusklađenost između izvora i plasmana, održavajući je u skladu sa propisanim limitima.

U tabeli 36 daje se pregled ročne usklađenosti finansijske aktive i obaveza do 180 dana:

- 000 KM -						
R. br.	O p i s	31.12.2019.*	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks	
1	2	Iznos 3	Iznos 4	Iznos 5	(4/3) 6	(5/4) 7
I 1-30 dana						
1.	Iznos finansijske aktive	10.586.283	10.981.471	11.790.586	104	107
2.	Iznos finansijskih obaveza	11.624.766	13.510.009	14.575.110	116	108
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-1.038.483	-2.528.538	-2.784.524	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	91,1%	81,3%	80,9%		
b)	Propisani minimum %	85,0%	65,0%	65,0%		
	Više (+) ili manje (-) = a - b	6,1%	16,3%	15,9%		
II 1-90 dana						
1.	Iznos finansijske aktive	11.648.306	12.065.528	12.945.367	104	107
2.	Iznos finansijskih obaveza	12.367.913	14.303.357	15.159.857	116	106
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-719.607	-2.237.829	-2.214.490	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	94,2%	84,4%	85,4%		
b)	Propisani minimum %	80,0%	60,0%	60,0%		
	Više (+) ili manje (-) = a - b	14,2%	24,4%	25,4%		
III 1-180 dana						
1.	Iznos finansijske aktive	12.992.018	13.257.364	14.118.678	102	106
2.	Iznos finansijskih obaveza	13.550.664	15.167.836	16.238.389	112	107
3.	Razlika (+ ili -) = 1-2	-558.646	-1.910.472	-2.119.711	-	-
Obračun izvršenja propisane obaveze u %						
a)	Ostvareno % = red.br.1 / red.br.2	95,9%	87,4%	86,9%		
b)	Propisani minimum %	75,0%	55,0%	55,0%		
	Više (+) ili manje (-) = a - b	20,9%	32,4%	31,9%		

* Podaci korigovani uslijed promjene računovodstvene politike vrednovanja dijela vrijednosnih papira kod jedne banke

Na dan 30.09.2021. godine finansijska aktiva u sva tri intervala bila je manja od finansijskih obaveza, a ostvareni procenti ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 15,9%, u drugom za 25,4% i u trećem intervalu za 31,9%.

Posmatrajući osnovne pokazatelje likvidnosti, kvalitativne i kvantitativne zahtjeve, kao i druge faktore koji utiču na poziciju likvidnosti banaka, može se zaključiti da je likvidnost bankarskog sektora u FBiH na kraju devet mjeseci 2021. godine zadovoljavajuća, i pored negativnih efekata pandemije na privredu.

1.2.8. Devizni (FX) rizik

U svom poslovanju banke su izložene rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilansnim i vanbilansnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i FX rizik, koji nastaje kao rezultat promjena valutnih kurseva i/ili neusklađenosti nivoa aktive, pasive i vanbilansnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno sa kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke. Odlukom o upravljanju deviznim rizikom banke,

propisan je način izračunavanja devizne pozicije i najveća dopuštena izloženost FX riziku, tj. ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na priznati kapital banke. U cilju ublažavanja posljedica pandemije, FBA je u navedenoj Odluci izvršila izmjene u smislu povećanja limita za individualnu deviznu poziciju za EUR i ukupnu deviznu poziciju banke.

Prema stanju na dan 30.09.2021. godine na nivou bankarskog sektora u valutnoj strukturi aktive banaka stavke u stranim valutama iznose 4,4 milijarde KM, sa učešćem od 17,1% (na kraju 2020. godine 3,9 milijardi KM ili 16%). Valutna struktura pasive bitno je drugačija, jer je učešće obaveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 7,9 milijardi KM ili 31% (na kraju 2020. godine osam milijardi KM, uz učešće od 32,9%).

U tabeli 37 daje se struktura finansijske aktive i finansijskih obaveza i devizna pozicija za EUR, kao najznačajnije valute i ukupna devizna pozicija na nivou bankarskog sektora:

- milioni KM -

Tabela 37: Devizna usklađenost finansijske aktive i obaveza (EUR i ukupno)

R. br.	O p i s	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks	
		EUR Iznos	Učešće %	Ukupno Iznos	Učešće %	EUR Iznos	Učešće %	Ukupno Iznos	Učešće %	EUR (7/3)	Ukupno (9/5)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
I Aktiva u bilansu stanja											
1.	Novčana sredstva	1.405	14,5	1.950	18,8	1.256	12,7	1.811	17,0	89	93
2.	Krediti	826	8,5	826	7,9	1.289	13,0	1.305	12,3	156	158
3.	Krediti sa val. kl.	6.321	65,4	6.323	60,8	6.077	61,4	6.078	57,1	96	96
4.	Ostalo	929	9,6	1.117	10,7	1.086	11,0	1.254	11,8	117	112
5.	Ostala fin. akt. sa val. kl.	190	2,0	190	1,8	197	2,0	197	1,9	104	104
Ukupno I (1+2+3+4+5)		9.671	100	10.406	100	9.905	100	10.645	100	102	102
II Obaveze u bilansu stanja											
6.	Depoziti	6.221	72,5	6.965	74,6	6.120	72,1	6.871	74,2	98	99
7.	Uzeti krediti	809	9,4	809	8,7	740	8,7	740	8,0	91	91
8.	Dep. i kred. s val. kl.	1.319	15,4	1.319	14,1	1.357	16,0	1.357	14,7	103	103
9.	Ostalo	230	2,7	244	2,6	269	3,2	286	3,1	117	117
Ukupno II (6+7+8+9)		8.579	100	9.337	100	8.486	100	9.254	100	99	99
III Vanbilansna pozicija neto (+) ili (-)											
10.	Aktiva	26		61		6		56			
11.	Pasiva	1.025		1.034		1.217		1.236			
IV Pozicija											
Duga (iznos)		93		96		208		211			
%		3,4%		3,6%		7,4%		7,6%			
Kratka (iznos)											
%											
Dozvoljena		40,0%		40,0%		40,0%		40,0%			
Manja od dozvoljene		36,6%		36,4%		32,6%		32,4%			

Posmatrano po bankama i ukupno na nivou bankarskog sektora FBiH može se konstatovati da se izloženost banaka i sektora FX riziku sa 30.09.2021. godine kretala u okviru propisanih ograničenja.

Sa 30.09.2021. godine dugu deviznu poziciju imalo je 13 banaka, a dvije banke kratku poziciju. Na nivou sektora iskazana je duga devizna pozicija od 7,6% ukupnog priznatog kapitala banaka, što je za 32,4 procentna poena manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EUR,

iznosila je 7,4%, što je za 32,6 procentnih poena manje od dozvoljene, pri čemu su stavke finansijske aktive bile veće od finansijskih obaveza (duga pozicija).

Ako se analizira struktura stranih valuta, u finansijskoj aktivi²³ dominantno je učešće EUR od 83,1% (31.12.2020. godine 81,1%), uz povećanje nominalnog iznosa za 471,3 miliona KM ili 14,9% u odnosu na kraj 2020. godine. Učešće EUR-a u finansijskim obavezama je 90,3% (31.12.2020. godine 90,6%) i u odnosu na kraj 2020. godine smanjeno je za 130,9 miliona KM ili 1,8%. Osnovica za izračun učešća EUR-a u finansijskoj aktivi i finansijskim obavezama ne uključuje stavke sa valutnom klauzulom.

1.2.9. Kamatni rizik u bankarskoj knjizi

Kamatni rizik u bankarskoj knjizi je rizik od mogućeg nastanka negativnih efekata na finansijski rezultat i kapital banke po osnovu pozicija iz bankarske knjige uslijed promjene kamatnih stopa. Promjene kamatnih stopa koje generišu ovaj rizik obično se javljaju kao posljedica neusklađenosti u rokovima dospijeća, promjena kamatnih stopa na pozicije aktive i pasive ili vanbilansne kratke ili duge pozicije.

FBA je Odlukom o upravljanju kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi propisala minimalne standarde za uspostavu sistema upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi, način izračuna promjene ekonomske vrijednosti koja proizilazi iz pozicija bankarske knjige, te izvještavanje FBA na kvartalnom nivou. Banka je dužna da uspostavi sveobuhvatan i efikasan sistem upravljanja kamatnim rizikom u bankarskoj knjizi koji je srazmjeran vrsti, obimu i složenosti poslova banke, kao i njenim rizičnim profilom. Za potrebe izvještavanja FBA o izloženosti kamatnom riziku u bankarskoj knjizi, banka je dužna koristiti se jednostavnim izračunom pri procjeni promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige, primjenjujući standardni kamatni šok od 200 baznih poena na pozicije bankarske knjige po svim značajnim valutama pojedinačno i za ostale valute ukupno, obuhvatajući sve pozicije bankarske knjige koje su osjetljive na promjene kamatnih stopa.

Iz tabele 38 može se vidjeti valutna struktura promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i odnos promjene ekonomske vrijednosti bankarske knjige i regulatornog kapitala, na nivou bankarskog sektora FBiH:

- 000 KM -

Tabela 38: Ukupna ponderisana pozicija bankarske knjige

R. br.	Opis	31.12.2019.	31.12.2020.	30.09.2021.	Indeks (4/3)	Indeks (5/4)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Neto ponderisana pozicija - KM	50.538	62.655	83.240	124	133
2.	Neto ponderisana pozicija - EUR	44.861	29.563	28.944	66	98
3.	Neto ponderisana pozicija - USD	0	168	298	-	177
4.	Neto ponderisana pozicija - ostalo	-4.193	-5.710	-4.223	136	74
5.	Promjena ekonomske vrijednosti (1+2+3+4)	91.206	86.676	108.259	95	125
6.	Regulatorni kapital	2.696.142	2.698.561	2.798.098	100	104
7.	Promjena ekonomske vrijednosti/regulatorni kapital	3,4%	3,2%	3,9%	95	120

²³ Izvor: Izvještaj o deviznoj poziciji banke - dio finansijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Stavke bilansne aktive i vanbilansa se iskazuju po neto principu, odnosno umanjuju se za iznos očekivanih kreditnih gubitaka

Stopa promjene ekonomske vrijednosti pozicija bankarske knjige i regulatornog kapitala na dan 30.09.2021. godine iznosi 3,9%, što je u okviru propisanog ograničenja, i veća je za 0,7 procentnih poena u odnosu na kraj prethodne godine.

1.3. PREPORUKE ZA BANKARSKI SEKTOR

FBA će, u skladu sa propisanim nadležnostima za nadzor poslovanja banaka u FBiH, nastaviti sa poduzimanjem mjera i aktivnosti na očuvanju i jačanju stabilnosti bankarskog sektora i zaštite deponenata, te unapređenja sigurnog, kvalitetnog i zakonitog poslovanja banaka u FBiH. Navedene mjere i aktivnosti će naročito biti usmjerene na nastavak kontinuiranog nadzora banaka, sa težištem na:

- provođenju SREP-a za sve banke u skladu sa usvojenom Metodologijom i utvrđivanju dodatnih kapitalnih zahtjeva kao rezultat SREP procjene;
- kontrolama dominantnih rizičnih segmenata poslovanja, kontrolama banaka od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti i banaka kod kojih su koncentrisani veliki iznosi štednje i drugih depozita, te kontrolama primijenjenih praksi u bankama u segmentu zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata i dr.;
- praćenju efekata posebnih mjera FBA na oporavak od negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom i postupanju banaka po istima;
- realizaciji planova kapitala banaka;
- praćenju realizacije strategija postupanja sa nekvalitetnim izloženostima i godišnjih operativnih planova za banke kod kojih je udio NPL-a u ukupnim kreditima veći od 5%;
- praćenju primjene Odluke o upravljanju kreditnim rizikom i utvrđivanje očekivanih kreditnih gubitaka;
- provođenje testiranja otpornosti banaka na stres sa ciljem praćenja poslovanja svake banke, ocjenjivanja rizika i blagovremenog poduzimanja odgovarajućih mjera;
- nastavku kontinuirane saradnje sa nadležnim supervizorskim tijelima za nadzor bankarskih grupa iz EU i trećih zemalja čije članice imaju sjedište u FBiH, u cilju efikasnije supervizije i unapređenja supervizorskih praksi, te saradnje i razmjene informacija sa ECB-om i EBA-om po pitanjima supervizije i bankarske regulative, kao i sa međunarodnim finansijskim institucijama;
- unapređenju saradnje kroz potpisivanje novih sporazuma o saradnji sa relevantnim institucijama u BiH, koje su uključene u institucionalni okvir za obavljanje supervizije, upravljanje kriznim situacijama i sistemskim rizikom, zaštite korisnika finansijskih usluga i dr.;
- nastavku saradnje sa UBBiH sa ciljem unapređenja poslovanja banaka, usklađenosti njihovog poslovanja sa propisima, međunarodnim standardima i pravilima struke, zahtjevima tržišta i dr.

Polazeći od propisanih nadležnosti, FBA će nastaviti poduzimati mjere i aktivnosti sa ciljem realizacije preporuka posljednje FSAP misije, projekte jačanja bankarske supervizije u okviru tehničke pomoći koju pružaju međunarodne finansijske institucije SB i MMF, te u okviru USAID FINRA Projekta i dr.

Zbog posebne uloge i odgovornosti banaka u finansijskom sistemu i ukupnom privrednom sistemu, dostignutog nivoa razvijenosti bankarskog sektora u FBiH, činjenice da depoziti građana predstavljaju dominantan izvor finansiranja banaka, te imajući u vidu negativne posljedice izazvane pandemijom, od banaka se očekuje da u narednom periodu svoje aktivnosti usmjere na:

- oprezno i odgovorno upravljanje rizicima, u skladu sa važećim računovodstvenim i regulatornim okvirom, domaćim i međunarodnim standardima dobre prakse;
- dosljednu primjenu posebnih mjera koje je FBA usvojila u cilju oporavka od negativnih posljedica pandemije, na način da:
 - podrže oporavak privrede i stimuliraju kreditni rast kroz kontinuirano finansiranje klijenata i održive kreditne aranžmane;
 - zajednički djeluju u cilju iznalaženja odgovarajućih modaliteta za klijente pogodjene pandemijom;
 - unaprijede operativnu spremnost i kapacitete za odgovor na krizu;
 - posebno prate kvalitet portfolija pod posebnim mjerama i procjenjuju buduće otplatne kapacitete klijenata i pravovremeno formiraju rezerve za očekivane kreditne gubitke, kako bi se izbjegao potencijalni negativni efekat naglog rasta iznosa rezervi za očekivane kreditne gubitke u budućem periodu;
- dodatnom jačanju sistema internih kontrola u svim oblastima poslovanja u skladu sa Odlukom o sistemu internog upravljanja u banci²⁴;
- usklađivanje poslovanja sa novim regulatornim zahtjevima za poslovanje i nadzor banaka, što uključuje i zahtjeve koji se odnose na planiranje oporavka i restrukturiranja banaka;
- ažuriranje planova kontinuiteta poslovanja u cilju adekvatne pripreme za poslovanje u vanrednim situacijama;
- ažuriranje planova oporavka sa posebnom pažnjom u ključnim segmentima: proces eskalacije, pokazatelji i opcije oporavka;
- unapređenje ICAAP-a i ILAAP-a u skladu sa novim regulatornim zahtjevima;
- aktivnosti u pogledu izvještavanja o koeficijentu neto stabilnog finansiranja (NSFR) od 31.12.2021. godine, te ispunjavanja zahtjeva istog od 31.12.2022. godine;
- dosljednu primjenu propisa u segmentu platnog prometa, SPNiFTA, zaštite korisnika finansijskih usluga i žiranata, sigurnosti i zaštiti novca u banci i u transportu;
- dodatno praćenje pojačanih rizika koji su vezani za sigurnost informacionih sistema i primjene novih tehnologija, a naročito sa stanovišta poslovanja klijenata i dr.

²⁴ „Službene novine Federacije BiH“, broj 39/21

SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

MIKROKREDITNI SEKTOR

53

LIZING SEKTOR

63

FAKTORING POSLOVI

72

2. SEKTOR NEDEPOZITNIH FINANSIJSKIH INSTITUCIJA

U ovom dijelu Informacije daje se pregled strukture i finansijskih pokazatelja poslovanja NFI u FBiH (MKO, lizing društva i faktoring poslovanje) sa 30.09.2021. godine čije je osnivanje, poslovanje, upravljanje, nadzor i prestanak rada uređeno posebnim zakonskim i podzakonskim propisima.

Aktivan broj izloženosti obuhvaćen nekom od posebnih mjera propisanih Odlukom o privremenim mjerama koje lizing društva i mikrokreditne organizacije primjenjuju za oporavak od negativnih ekonomskih posljedica uzrokovanih virusnim oboljenjem "COVID-19" sa 30.09.2021. godine je 5.025 i iznosi 44,1 milion KM ili 5,4% ukupnog kreditnog portfolija. U segmentu stanovništva izloženosti obuhvaćene nekom od posebnih mjera iznose 31,3 miliona KM ili 5,6% ukupnog kreditnog portfolija stanovništva, dok u segmentu pravnih lica izloženosti obuhvaćene nekom od posebnih mjera iznose 12,8 miliona KM ili 4,7% ukupnog portfolija pravnih lica.

2.1. MIKROKREDITNI SEKTOR

2.1.1. STRUKTURA MIKROKREDITNOG SEKTORA U FBiH

2.1.1.1. Status, broj i poslovna mreža

U FBiH sa 30.09.2021. godine, dozvolu za rad FBA ima 13 MKO koje čine mikrokreditni sektor u FBiH, od toga deset MKF (neprofitne organizacije) i tri MKD (profitne organizacije). U odnosu na 31.12.2020. godine, broj MKO je smanjen obzirom da je jednoj MKF u drugom kvartalu 2021. godine oduzeta dozvola za rad.

Sa 30.09.2021. godine, MKO sa sjedištem u FBiH posluju putem 358 organizacionih dijelova, dok četiri MKD koja imaju sjedište u RS-u posluju u FBiH putem 56 organizacionih dijelova.

U Prilogu 7. dati su osnovni podaci o MKF i MKD, koji sa 30.09.2021. godine imaju dozvolu FBA za obavljanje djelatnosti mikrokreditiranja.

2.1.1.2. Struktura vlasništva

MKO je pravno lice koje se, u skladu sa propisima, može osnovati i posloвати kao MKF ili MKD. MKF u FBiH su osnovane od strane nevladinih, većinom humanitarnih organizacija, udruženja građana i fizičkih lica koji su registrovani osnivači MKF, ali bez prava vlasništva nad kapitalom. Od tri MKD, jedno MKD je u 100%-tnom vlasništvu jedne MKF, jedno MKD je u 100%-tnom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, dok je jedno MKD u 100%-tnom vlasništvu rezidentnog pravnog lica.

2.1.1.3. Kadrovska struktura

U mikrokreditnom sektoru u FBiH sa 30.09.2021. godine zaposleno je ukupno 1.375 radnika, što je za 19 radnika ili 1,4% manje u odnosu na stanje sa 31.12.2020. godine (tabela 39). Analitički posmatrano, povećanje broja zaposlenih prisutno je kod četiri MKF i dva MK, kod četiri MKF i jednog MKD došlo je do smanjenja broja zaposlenih, dok je kod dva MKF broj zaposlenih ostao nepromijenjen. Od ukupnog broja zaposlenih u mikrokreditnom sektoru u FBiH, u MKF je zaposleno 1.124 radnika ili 81,7%, a u MKD ukupno 251 radnik ili 18,3%.

Tabela 39: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u MKO u FBiH

R. br.	Stepen stručne spreme	31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Učešće %	Broj zaposlenih	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprem - VSS	743	53,3	734	53,4	99
2.	Viša stručna sprem - VŠS	104	7,5	111	8,1	107
3.	Srednja stručna sprem - SSS	536	38,4	520	37,8	97
4.	Ostali	11	0,8	10	0,7	91
Ukupno		1.394	100	1.375	100	99

Analizom podataka o efikasnosti osoblja na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine, zaključuje se da aktiva po zaposlenom u MKO iznosi 503,3 hiljade KM, što je za 6,6% više u odnosu na 31.12.2020. godine.

2.1.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.1.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine iznosi 692,1 milion KM i za 34 miliona KM ili 5,2% je veća u odnosu na stanje sa 31.12.2020. godine. Najveće učešće u ukupnom bilansu MKO ima pet MKF i jedno MKD sa aktivom u iznosu od 625,8 miliona KM ili 92% ukupne aktive mikrokreditnog sektora.

U prilozima 8. i 9. dat je zbirni prikaz bilansa stanja MKF i MKD, dok je u Prilogu 10. dat pregled osnovnih finansijskih pokazatelja MKO prema izvještajnim podacima na dan 30.09.2021. godine.

Zbirni bilans stanja mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine i uporednim podacima sa 31.12.2020. godine prikazan je u tabeli 40:

- 000 KM -

Tabela 40: Bilans stanja mikrokreditnog sektora

R. br.	Opis	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
AKTIVA										
1.	Novčana sredstva	42.575	12.356	54.931	8,4	38.644	12.784	51.428	7,5	94
2.	Plasmani bankama	110	0	110	0,0	1.610	0	1.610	0,2	1464
3.	Mikrokrediti	389.972	150.918	540.890	82,2	397.574	160.536	558.110	80,6	103
4.	RKG	4.108	2.936	7.044	1,1	3.676	2.636	6.312	0,9	90
5.	Neto mikrokrediti	385.864	147.982	533.846	81,1	393.898	157.900	551.798	79,7	103
6.	Materijalna i nematerijalna imovina	26.764	4.540	31.304	4,8	26.345	4.164	30.509	4,4	97
7.	Dugoročne investicije	33.061	0	33.061	5,0	33.061	0	33.061	4,8	100
8.	Ostala aktiva	3.565	1.248	4.813	0,7	15.709	7.983	23.692	3,4	492
9.	Rezerve na ostale stavke aktive, osim kredita	10	0	10	0,0	10	0	10	0,0	100
	Ukupno aktiva	491.929	166.126	658.055	100	509.257	182.831	692.088	100	105
PASIVA										
10.	Obav. po uzetim kred.	207.503	107.920	315.423	47,9	200.219	113.567	313.786	45,3	99
11.	Ostale obaveze	23.130	7.928	31.058	4,7	29.401	19.675	49.076	7,1	158
12.	Kapital	261.296	50.278	311.574	47,4	279.637	49.589	329.226	47,6	106
	Ukupno pasiva	491.929	166.126	658.055	100	509.257	182.831	692.088	100	105
	Vanbilansna evidencija	190.541	35.801	226.342		181.472	26.673	208.145		92

U strukturi aktive mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2021. godine, smanjen je nivo novčanih sredstava, RKG, te neto materijalne i nematerijalne imovine. U odnosu na kraj prethodne godine, bilansne stavke koje su zabilježile rast su: plasmani bankama, bruto i neto mikrokrediti,

te ostala aktiva, dok su dugoročne investicije i rezerve za ostale stavke aktive, osim kredita, na istom nivou. Plasmani bankama su u odnosu na kraj prethodne godine zabilježili značajan porast u iznosu od 1,5 miliona KM oročenih sredstava jedne MKF koja ima 93,2% učešća u ovoj bilansnoj stavci.

Stopa fiksne aktive u odnosu na ukupnu aktivu umanjenu za donirani kapital na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine iznosi 4,74%, što je u okviru propisanog standarda poslovanja.

Neto mikrokreditni portfolio sa učešćem od 79,7% u ukupnoj aktivi mikrokreditnog sektora, iznosi 551,8 miliona KM, te je zabilježio rast u apsolutnom iznosu od 17,9 miliona KM ili 3,4%, od čega su neto mikrokrediti u MKF porasli za iznos od osam miliona KM, odnosno 2,1%, dok su neto krediti u MKD porasli za iznos od 9,9 miliona KM, odnosno 6,7% u odnosu na 31.12.2020. godine. Nivo RKG na ukupan mikrokreditni portfolio je u posmatranom periodu manji za 0,7 miliona KM ili 10,4%. RKG kod MKF smanjene su za 0,4 miliona KM, sa stopom pada od 10,5%, dok su kod MKD smanjene za iznos od 0,3 miliona KM, sa stopom pada od 10,2%.

Ukupna vanbilansna evidencija sa 30.09.2021. godine iznosi 208,1 milion KM i u odnosu na 31.12.2020. godine manja je za 18,2 miliona KM ili 8%, pri čemu je kod MKF smanjena za 9,1 milion KM ili 4,8%, dok je kod MKD smanjena za 9,1 milion KM ili 25,5%. Od ukupnog iznosa vanbilansne evidencije, na otpisane kredite (u koje su uključeni glavnica i redovna kamata, te zatezna kamata i sudski troškovi) odnosi se 148,9 miliona KM ili 71,5% vanbilansa, a isti su manji za 0,6 miliona KM ili 0,4% u odnosu na kraj prethodne godine. Ukupan broj otpisanih mikrokreditnih partija sa 30.09.2021. godine je 37.681, što u odnosu na 31.12.2020. godine predstavlja povećanje za ukupno 897 mikrokreditnih partija (2,4%), kao neto efekat novih otpisa, izvršenih trajnih otpisa i u potpunosti naplaćenih mikrokreditnih partija.

U grafikonu 11 prikazane su najveće bilansne stavke aktive i pasive po godinama.

Grafikon 11: Aktiva, mikrokrediti i kapital po godinama

2.1.2.2. Kapital i obaveze

Najveće stavke pasive mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine odnose se na: kapital koji iznosi 329,2 miliona KM i čini 47,6% ukupne pasive i obaveze po uzetim kreditima koje iznose 313,8 miliona KM ili 45,3% ukupne pasive. Preostali iznos od 49,1 milion KM ili 7,1% odnosi se na ostale obaveze.

U posmatranom periodu ukupno povećanje kapitala na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH je iznosilo 17,6 miliona KM ili 5,7%, od čega je kapital MKF povećan za 18,3 miliona KM ili 7%, dok je kapital MKD u posmatranom periodu smanjen za iznos od 0,7 miliona KM ili 1,4%.

Struktura kapitala mikrokreditnog sektora u FBiH prikazana je u tabeli 41:

- 000 KM -										
R. br.	Opis	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks (9/5)
		Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	Stanje za MKF	Stanje za MKD	Ukupno	%	
1	2	3	4	5=3+4	6	7	8	9=7+8	10	11
1.	Donirani kapital	48.076	0	48.076	15,4	48.076	0	48.076	14,6	100
2.	Osnovni kapital	3.868	33.100	36.968	11,9	3.696	33.100	36.796	11,2	100
3.	Višak/manjak prih. nad rash.	209.248	0	209.248	67,2	226.765	0	226.765	68,9	108
4.	Emisiona ažia	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	0
5.	Neraspor. dobit	0	9.168	9.168	2,9	0	8.134	8.134	2,4	89
6.	Zakonske rezerve	0	3.568	3.568	1,1	0	4.214	4.214	1,3	118
7.	Ostale rezerve	104	4.442	4.546	1,5	1.100	4.141	5.241	1,6	115
Ukupno kapital		261.296	50.278	311.574	100	279.637	49.589	329.226	100	106

Ukupan kapital MKF iznosi 279,6 miliona KM ili 84,9%, a najveće stavke su višak prihoda nad rashodima, koji iznosi 226,7 miliona KM i čini 81,1% ukupnog kapitala MKF i donirani kapital koji iznosi 48,1 milion KM ili 17,2%. Od ukupnog iznosa doniranog kapitala, donacije za kreditni fond iskazuje devet MKF, pri čemu se na tri MKF odnosi 64,5%, a samo na jednu MKF 39,1% ukupnog iznosa donacija za kreditni fond. Pet najvećih pojedinačnih donatora u MKF u FBiH učestvuju sa 69,1% (33,2 miliona KM), pri čemu najveći donator samo jedne MKF ima učešće u iznosu od 10,1 milion KM ili 21% u ukupnom doniranom kapitalu. Preostale stavke kapitala MKF odnose se na osnovni kapital MKF u iznosu od 3,7 miliona KM ili 1,3% i ostale rezerve u iznosu od 1,1 milion KM ili 0,4%.

Ukupan kapital MKD iznosi 49,6 miliona KM, što čini 15,1% ukupnog kapitala mikrokreditnog sektora, a u strukturi istog najveće stavke su osnovni kapital, u iznosu od 33,1 milion KM ili 66,7% i neraspoređena dobit u iznosu od 8,1 milion KM ili 16,4%, a preostalih 8,4 miliona KM ili 16,9% kapitala MKD odnosi se na zakonske i ostale rezerve.

Posmatrajući pokazatelj stope kapitala umanjenog za donirani kapital u odnosu na aktivan, koji sa 30.09.2021. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 40,62%, može se konstatovati da je isti u skladu sa propisanim ograničenjem.

Ročna struktura obaveza po uzetim kreditima prikazana je u tabeli 42:

- 000 KM -

Tabela 42: Ročna struktura uzetih kredita

R. br. 1	Opis 2	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks (9/5) 11
		MKF 3	MKD 4	Ukupno 5=3+4	% 6	MKF 7	MKD 8	Ukupno 9=7+8	% 10	
1.	Obav. po uzetim kratk. kred.	20.476	360	20.836	6,6	13.125	500	13.625	4,3	65
2.	Obav. po uzetim dug. kred.	186.128	106.468	292.596	92,8	186.015	111.915	297.930	95,0	102
3.	Obaveze po dosp. kamatama	899	1.092	1.991	0,6	1.079	1.152	2.231	0,7	112
	Ukupno	207.503	107.920	315.423	100	200.219	113.567	313.786	100	99

U odnosu na 31.12.2020. godine, obaveze po uzetim kreditima su na 30.09.2021. godine smanjene za iznos od 1,6 miliona KM ili 0,5%. U strukturi ukupnih obaveza po uzetim kreditima sa 30.09.2021. godine, kreditne obaveze MKF čine 63,8%, a MKD 36,2%. U pogledu ročne strukture obaveza po uzetim kreditima, u odnosu na 31.12.2020. godine, kratkoročne obaveze su sa 30.09.2021. godine smanjene za 34,6%, dok su dugoročne obaveze povećane za 1,8%. Obaveze po dospjelim kamatama povećane su za 12,1%. Najveća dva kreditora mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine, prema njihovom učešću u ukupnom kreditnom zaduženju MKO su EFSE sa 15,3% i Blue Orchard - Švicarska sa 5,1%.

Ostale obaveze na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine iznose 49,1 milion KM ili 7,1% ukupne pasive i u poređenju sa 31.12.2020. godine povećane su za iznos od 18 miliona KM ili 58%.

2.1.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Mikrokreditni portfolio iskazan u bruto iznosu u ukupnoj bilansnoj sumi mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine učestvuje sa 80,6% ukupne aktive mikrokreditnog sektora i iznosi 558,1 milion KM. Ukoliko se isti umanji za pripadajuće RKG u ukupnom iznosu od 6,3 miliona KM, neto mikrokreditni portfolio čini 79,7% ukupne aktive mikrokreditnog sektora u FBiH i iznosi 551,8 miliona KM (tabela 43). U poređenju sa 31.12.2020. godine bruto mikrokreditni portfolio je povećan za iznos od 17,2 miliona KM ili 3,2%, a neto mikrokreditni portfolio za iznos od 18 miliona KM ili 3,4%. U istom periodu nivo RKG je smanjen za 0,7 miliona KM ili 10,4%.

Omjer RKG u odnosu na ukupan bruto mikrokreditni portfolio sa 30.09.2021. godine iznosi 1,1%, što u poređenju sa istim omjerom 31.12.2020. godine, kada je iznosio 1,3%, predstavlja smanjenje za 0,2 procenata poena. U strukturi ukupnog neto mikrokreditnog portfolija sa 30.09.2021. godine, neto mikrokrediti MKF iznose 393,9 miliona KM i čine 71,4% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora, dok se na MKD odnosi iznos od 157,9 miliona KM ili 28,6% ukupnih neto mikrokredita na nivou sektora.

- 000 KM -

Tabela 43: Neto mikrokrediti

R. br. 1	Opis 2	31.12.2020.				30.09.2021.				Indeks (8/5) 9
		MKF 3	MKD 4	Ukupno 5=3+4	% 6	MKF 6	MKD 7	Ukupno 8=6+7	% 9	
1.	Mikrokrediti (bruto)	389.972	150.918	540.890	397.574	160.536	558.110	103		
2.	RKG	4.108	2.936	7.044	3.676	2.636	6.312	90		
3.	Neto mikrokrediti (1.-2.)	385.864	147.982	533.846	393.898	157.900	551.798	103		

Detaljni podaci o sektorskoj i ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija (umanjenog za odgođeni prihod po osnovu naknada) na dan 30.09.2021. godine prikazani su u tabeli 44:

- 000 KM -

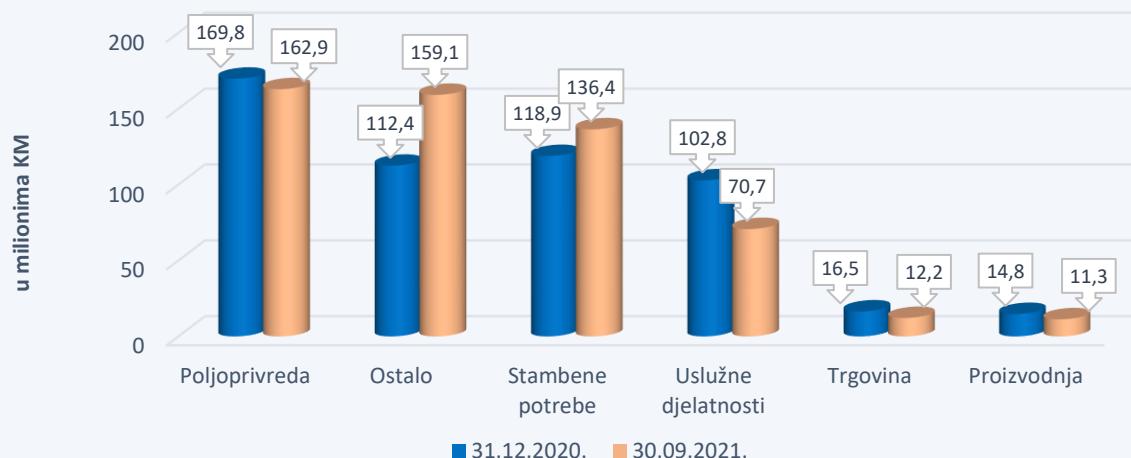
Tabela 44: Sektorska i ročna struktura mikrokredita

R. br.	Mikrokrediti	Kratkoročni mikrokrediti	Dugoročni Mikrokrediti	Dospjela potraživanja	Ukupno	%
1	2	3	4	5	6=3+4+5	7
1. Pravnim licima						
a)	Uslužne djelatnosti	162	7.950	18	8.130	54,0
b)	Trgovina	128	2.907	7	3.042	20,2
c)	Poljoprivreda	34	1.116	5	1.155	7,7
d)	Proizvodnja	91	2.475	4	2.570	17,1
e)	Ostalo	17	130	3	150	1,0
Ukupno 1		432	14.578	37	15.047	100
2. Fizičkim licima						
a)	Uslužne djelatnosti	1.370	60.987	236	62.593	11,6
b)	Trgovina	322	8.747	48	9.117	1,7
c)	Poljoprivreda	3.972	157.456	295	161.723	30,1
d)	Proizvodnja	191	8.487	26	8.704	1,6
e)	Stambene potrebe	3.057	133.135	223	136.415	25,4
f)	Ostalo	19.046	139.095	829	158.970	29,6
Ukupno 2		27.958	507.907	1.657	537.522	100
Ukupno (1+2)		28.390	522.485	1.694	552.569	-

U ročnoj strukturi mikrokreditnog portfolija sa 30.09.2021. godine, najveće učešće imaju dugoročni mikrokrediti sa 94,6%, kratkoročni mikrokrediti učestvuju sa 5,1% i dospjela potraživanja po mikrokreditima sa 0,3%.

Posmatrajući sektorsku strukturu, dominantno je učešće mikrokredita odobrenih fizičkim licima u visini od 97,3%, a preostalih 2,7% se odnosi na mikrokredite odobrene pravnim licima. U okviru mikrokreditnog portfolija fizičkih lica, najveće je učešće mikrokredita odobrenih za poljoprivredu, koje je iznosilo 30,1% i za ostale sektore 29,6%. Prema visini učešća slijede mikrokrediti odobreni za stambene potrebe sa 25,4% i uslužne djelatnosti sa 11,6%. Učešće mikrokredita za trgovinu je 1,7%, a za proizvodnju 1,6%. U strukturi mikrokredita pravnim licima, dominantno je učešće mikrokredita za uslužne djelatnosti sa 54%.

U grafikonu 12 prikazana je sektorska struktura mikrokredita sa uporednim pregledom po godinama.

**Grafikon 12: Sektorska struktura mikrokredita
(uporedni pregled)**

U tabeli 45 daje se pregled potraživanja sa pripadajućim rezervisanjima po grupama prema broju dana kašnjenja, kao i podatak o nenaplaćenim dospjelim potraživanjima preko 180 dana, koja su isknjižena iz bilansa stanja, na dan 30.09.2021. godine:

- 000 KM -

Tabela 45: RKG

R. br.	Dani kašnjenja	Stopa rezerv.	Iznos kredita	Učešće (%)	Dospjela kamata		Iznos ost. stavki aktive	Po mikrokr.	Rezervisanja			Više izdv. rezerve	Ukupna rezervisanja
					Stopa rezer.	Iznos kamate			Po dosp. kam.	Po ost. stavkam a aktive	11=8x3		
1	2	3	4	5	6	7	8	9=4x3	10=7x6	11=8x3	12	13=9+10+11+12	
1.	0	0%	537.161	97,2	0%	172	383	0	0	0	0	0	
2.	1–15	2%	4.586	0,8	2%	89	0	92	1	0	5	98	
3.	16–30	15%	4.181	0,7	100%	63	0	627	63	0	22	712	
4.	31–60	50%	2.523	0,5	100%	87	0	1.262	86	0	4	1.352	
5.	61–90	80%	1.454	0,3	100%	74	0	1.163	74	0	8	1.245	
6.	91–180	100%	2.664	0,5	100%	226	0	2.664	226	0	15	2.905	
Ukupno			552.569	100	-	711	383	5.808	450	0	54	6.312	
7.	preko 180	Otpis	2.404	-	-	629	0	0	0	0	0	0	

U mikrokreditnom portfoliju na nivou sektora, 97,2% se odnosi na mikrokredite u čijoj otplati nema kašnjenja, dok kod preostalih 2,8% mikrokredita ima kašnjenja, od čega se na kašnjenja do 30 dana odnosi 1,5% mikrokredita, a na kašnjenja u otplati od 31 do 180 dana 1,3% mikrokredita. Od ukupnog iznosa dospjele kamate (0,7 miliona KM), kašnjenja u plaćanju do 30 dana čine 21,4%, a kašnjenja od 31 do 180 dana čine 54,4%.

Ukupan iznos rezervisanja po osnovu mikrokredita, kamata i ostalih stavki aktive sa 30.09.2021. godine je 6,3 miliona KM, a najveću stavku čine rezervisanja izvršena po mikrokreditima u kašnjenju od 91 do 180 dana, koja iznose 2,9 miliona KM i čine 46% ukupnog iznosa rezervisanja.

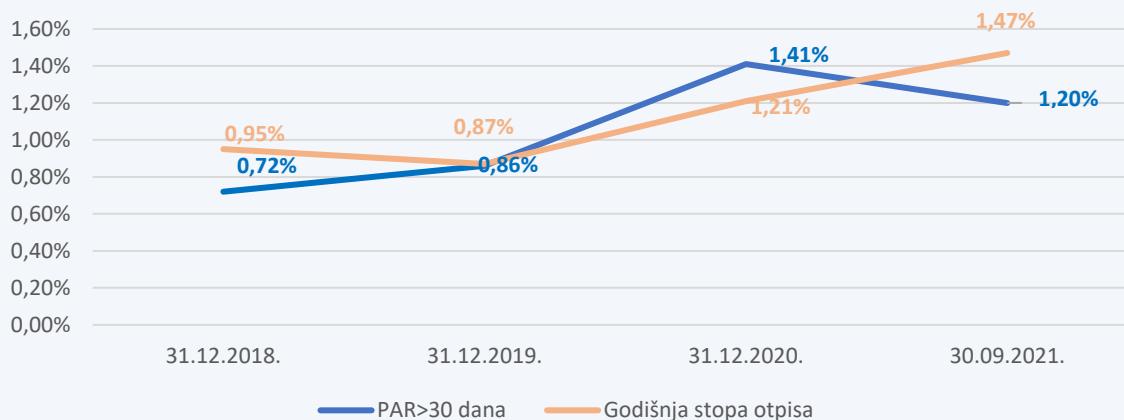
Ključni pokazatelji kvalitete mikrokreditnog portfolija

Pokazatelj portfolija u riziku preko 30 dana kašnjenja (PAR>30 dana) sa 30.09.2021. godine na nivou mikrokreditnog sektora iznosi 1,20% i smanjen je za 0,21 procentni poen u odnosu na 31.12.2020. godine. Ovaj pokazatelj rizičnosti mikrokreditnog portfolija na nivou sektora je u okviru propisanog standarda.

Na nivou mikrokreditnog sektora stopa otpisa mikrokredita sa 30.09.2021. godine iznosi 1,47%, što je u okviru propisanog standarda, te je u odnosu na 31.12.2020. godine ovaj pokazatelj povećan za 0,26 procentnih poena.

U grafikonu 13 prikazani su pokazatelji kvalitete portfolija sa uporednim pregledom po godinama.

Grafikon 13: Pokazatelji kvalitete portfolija

Ponderisane NKS i EKS na mikrokredite

U periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine, MKO sa sjedištem u FBiH ukupno su zaključile 105.788 ugovora, te isplatile 367,4 miliona KM mikrokredita, što je za 8.572 ugovora ili 8,8% više u odnosu na isti period prethodne godine, odnosno u vrijednosti isplata za 30,3 miliona KM ili 9% isplata u odnosu na posmatrani period. Kod MKO sa sjedištem u FBiH, prosječne ponderisane NKS na ukupne mikrokredite su iznosile 19,57%, a EKS 24,36%, pri čemu su NKS na kratkoročne mikrokredite iznosile 20,40%, a na dugoročne 19,44%, te EKS na kratkoročne mikrokredite 29,81%, odnosno 23,58% na dugoročne mikrokredite. Prosječne ponderisane EKS na ukupne mikrokredite koje su isplatile MKO sa sjedištem u FBiH u periodu 01.01.-30.09.2021. godine, bilježe povećanje za 0,21 procenatni poen u odnosu na isti period 2020. godine, pri čemu su prosječne ponderisane EKS na kratkoročne mikrokredite zabilježile pad za 0,80 procenatnih poena, dok su na dugoročne mikrokredite zabilježile povećanje za 0,43 procenatna poena.

U Prilogu 11. daje se pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS, prema ročnosti i namjeni, za mikrokredite koje su u periodu 01.01.-30.09.2021. godine isplatile MKO sa sjedištem u FBiH.

U Prilogu 11a. daje se uporedan pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS na isplaćene mikrokredite (kratkoročne, dugoročne i ukupne) u periodu 2017.-2021. godine.

2.1.2.4. Finansijski rezultat mikrokreditnog sektora FBiH

Na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2021. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 12,8 miliona KM (tabela 46), što je za 4,5 miliona KM više u odnosu na isti period 2020. godine.

- 000 KM -

Tabela 46: Ostvareni finansijski rezultat MKO

R. br.	Opis	01.01.-30.09.2020.						01.01.-30.09.2021.					
		MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno	MKF	MKD	Ukupno
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Višak prihoda nad rashodima/Dobit	9.771	1.808	11.579	7	2	9	11.443	5.610	17.053	8	2	10
2.	Manjak prihoda nad rashodima/Gubitak	222	3.042	3.264	4	1	5	152	4.090	4.242	2	1	3
	Ukupno	9.549	-1.234	8.315	11	3	14	11.291	1.520	12.811	10	3	13

MKF su iskazale višak prihoda nad rashodima u iznosu od 11,3 miliona KM, koji je za 1,7 miliona KM viši u odnosu na isti period prethodne godine, dok su MKD iskazala neto dobit u iznosu od 1,5 miliona KM, koja je za 2,7 miliona KM viša u odnosu na isti period prethodne godine, obzirom da je jedno MKD koje ima 94,7% učešća u ukupnoj aktivi MKD, iskazalo značajno povećanje poslovnog rezultata. Iskazani ukupni višak prihoda nad rashodima MKF iznosio je 11,4 miliona KM (osam MKF), a manjak prihoda nad rashodima su iskazale dvije MKF u iznosu od 0,1 milion KM. Dobit su iskazala dva MKD u iznosu od 5,6 miliona KM, dok je jedno MKD iskazalo gubitak u iznosu od 4,1 milion KM.

U prilozima 12. i 13. dati su zbirni bilansi uspjeha za MKF i MKD.

Ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni prihodi mikrokreditnog sektora u FBiH ostvareni u periodu 01.01. - 30.09.2021. godine iznose 88,4 miliona KM i isti su veći za 6,4 miliona KM ili 7,8% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 47).

- 000 KM -

Tabela 47: Struktura ukupnih prihoda MKO

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	01.01.-30.09.2020.				01.01.-30.09.2021.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11
1.	Prihod od kamata i slični prihodi									
1.1.	Kamata na kamatonosnim računima depozita kod depozitnih institucija	9	3	12	0,0	7	2	9	0,0	75
1.2.	Kamate na plasmane bankama	20	0	20	0,0	5	0	5	0,0	25
1.3.	Kamate na kredite	51.763	18.098	69.861	85,2	54.089	21.727	75.816	85,8	109
1.4.	Naknade za obradu kredita	3.727	1.079	4.806	5,9	3.150	1.103	4.253	4,8	88
1.5.	Naknade za prijev. otpлатu kredita	331	128	459	0,6	331	172	503	0,6	110
1.6.	Ostali prihodi od kamata i sl. prihodi	720	56	776	0,9	774	70	844	1,0	109
	Ukupno	56.570	19.364	75.934	92,6	58.356	23.074	81.430	92,2	107
2.	Operativni prihodi									
2.1.	Naknade za izvršene usluge	122	0	122	0,2	130	0	130	0,1	107
2.2.	Prihod od naplaćenih otpisanih potraž.	5.048	122	5.170	6,3	5.311	405	5.716	6,5	111
2.3.	Ostali operativni prihodi	18	92	110	0,1	10	13	23	0,0	21
	Ukupno	5.188	214	5.402	6,6	5.451	418	5.869	6,6	109
3.	Ostali poslovni prihodi	581	57	638	0,8	947	150	1.097	1,2	172
	Ukupni prihodi (1+2+3)	62.339	19.635	81.974	100	64.754	23.642	88.396	100	108

U strukturi ukupnih prihoda MKO, prihodi od kamata i slični prihodi učestvuju sa 92,2%, operativni prihodi sa 6,6%, a ostali poslovni prihodi sa 1,2%. U odnosu na isti period prethodne godine, prihodi od kamata i slični prihodi, zabilježili su porast od 5,5 miliona KM ili 7,2%. Prihodi od kamata na kredite, kao najznačajnija stavka prihoda od kamata i sličnih prihoda porasli su za 5,9 miliona KM ili 8,5%. Operativni prihodi MKO u posmatranom periodu zabilježili su porast od 0,5 miliona KM ili 8,6%, pri čemu su prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja, kao dominantna stavka, porasli za 0,5 miliona KM ili 10,6%. Ostali poslovni prihodi zabilježili su rast u iznosu od 0,5 miliona KM ili 71,9%.

Ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH

Prema izvještajnim podacima MKO, ukupni rashodi mikrokreditnog sektora u FBiH za period 01.01. - 30.09.2021. godine iznose 75,6 miliona KM i isti su veći za 1,9 miliona KM ili 2,6% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 48).

- 000 KM -

Tabela 48: Struktura ukupnih rashoda MKO

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	01.01.-30.09.2020.				01.01.-30.09.2021.				Indeks (9/5)
		MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	MKF	MKD	Ukupno	Učešće %	
1	2	3	4	5=(3+4)	6	7	8	9=(7+8)	10	11
1.	Rashodi od kamata i slični rashodi									
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	5.145	3.042	8.187	11,1	4.836	3.190	8.026	10,6	98
1.2.	Naknade za primljene kredite	415	323	738	1,0	492	382	874	1,2	118
1.3.	Naknade za prijev. otpлатu kredita	0	0	0	0,0	0	0	0	0,0	-
1.4.	Ostali rashodi po kamatama i sl. rashodi	305	924	1.229	1,7	335	1.366	1.701	2,2	138
	Ukupno	5.865	4.289	10.154	13,8	5.663	4.938	10.601	14,0	104
2.	Operativni rashodi									
2.1.	Troškovi plata i doprinosa	25.938	7.002	32.940	44,7	27.957	7.068	35.025	46,3	106
2.2.	Troškovi amortizacije	3.257	983	4.240	5,7	3.313	977	4.290	5,7	101
2.3.	Materijalni troškovi	1.407	426	1.833	2,5	1.372	342	1.714	2,3	94
2.4.	Troškovi usluga	8.504	2.076	10.580	14,4	9.027	4.359	13.386	17,7	127
2.5.	Ostali operativni troškovi	2.033	1.336	3.369	4,6	1.819	629	2.448	3,2	73
	Ukupno	41.139	11.823	52.962	71,9	43.488	13.375	56.863	75,2	107
3.	Ostali poslovni rashodi	504	311	815	1,1	377	58	435	0,6	53
4.	Troškovi rezer. za kred. i dr. gubitke	4.213	4.245	8.458	11,5	2.928	3.127	6.055	8,0	72
5.	Porez na višak prih. nad rash./dobit	1.069	201	1.270	1,7	1.007	624	1.631	2,2	128
	Ukupni rashodi (1+2+3+4+5)	52.790	20.869	73.659	100	53.463	22.122	75.585	100	103

U strukturi ukupnih rashoda MKO, dominiraju operativni rashodi sa učešćem od 75,2%, dok rashodi od kamata i slični rashodi učestvuju sa 14% i troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke sa 8%. Na ostale poslovne rashode i porez na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit odnosi se 2,8% ukupnih rashoda MKO.

U posmatranom periodu rashodi od kamata i slični rashodi povećani su za 0,4 miliona KM ili 4,4%, pri čemu su naknade za primljene kredite i ostali rashodi po kamatama i slični rashodi povećani za 18,4%, odnosno 38,4%. Rashodi po kamatama na pozajmljena sredstva smanjeni su za 2%.

Operativni rashodi MKF, kao dominantna stavka ukupnih rashoda, povećani su za 3,9 miliona KM ili 7,4%, pri čemu su troškovi plaća i doprinosa, kao najznačajnija stavka, porasli za 2,1 milion KM ili 6,3%. Troškovi usluga su porasli za 2,8 miliona KM ili 26,5%, dok su materijalni troškovi i ostali operativni troškovi smanjeni za 6,5%, odnosno 27,3%. Troškovi amortizacije su porasli za 1,2%.

Ostali poslovni rashodi smanjeni su za 0,4 miliona KM ili 46,6%, dok su troškovi rezervisanja za kreditne i druge gubitke smanjeni za 2,4 miliona KM ili 28,4%. Troškovi poreza na višak prihoda nad rashodima, odnosno dobit su povećani za 0,4 miliona KM ili 28,4%.

Pokazatelji efikasnosti i održivosti mikrokreditnog sektora FBiH

Operativna efikasnost poslovanja mikrokreditnog sektora FBiH sa 30.09.2021. godine iznosi 18,15%, što je u okviru propisanog pokazatelja.

Prema izvještajnim podacima na nivou mikrokreditnog sektora u FBiH sa 30.09.2021. godine prilagođeni povrat na aktivu za inflaciju, tržišnu cijenu kapitala i donacije (AROA), je pozitivan i iznosi 3,64%. Pokazatelj operativne održivosti mikrokreditnog sektora FBiH, koji se koristi kao uobičajeni standard i iskazuje odnosom ukupnih prihoda (umanjenih za naplatu otpisanih potraživanja i ostalih poslovnih prihoda) i ukupnih rashoda, iznosi 119,53%.

2.1.3. PREPORUKE ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor mikrokreditnog sektora u FBiH nastaviti sa planiranim supervizorskim aktivnostima, koje će biti usmjerene na:

- usklađenosti poslovanja MKO sa zakonskim propisima, sa ciljem pune primjene odredaba ZoMKO i podzakonskih propisa u pogledu ostvarenja propisanih ciljeva mikrokreditiranja, u smislu poboljšanja materijalnog položaja korisnika mikrokredita, doprinosa povećanju zaposlenosti i podrške razvoju poduzetništva, povećanju transparentnosti poslovanja i zaštite prava korisnika finansijskih usluga;
- praćenju efekata posebnih mjera FBA na oporavak od negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom;
- pravovremenog i adekvatnog poduzimanja aktivnosti u MKO prema izrečenim korektivnim mjerama na otklanjanju nepravilnosti i slabosti u poslovanju.

Mikrokreditni sektor u FBiH ima obavezu da u svom poslovanju, a polazeći od propisanih regulatornih zahtjeva i ciljeva mikrokreditiranja, primjenjuje propisane standarde i ograničenja u obavljanju poslova mikrokreditiranja, izvještavanja i revizije. U vezi sa navedenim, potrebno

je da nadležna upravljačka tijela MKO osiguraju usklađenost poslovanja sa propisanim standardima, a posebno u pogledu:

- obavljanja djelatnosti mikrokreditiranja radi poboljšanja materijalnog položaja korisnika, povećanja zaposlenosti i pružanja podrške razvoju poduzetništva, polazeći od zakonom propisanih ciljeva mikrokreditiranja uz dosljednu primjenu zakonskih odredaba o zaštiti korisnika finansijskih usluga, uključujući i usklađivanje politika kamatnih stopa na mikrokredite sa propisanim ciljevima mikrokreditiranja, dajući na taj način doprinos stabilnosti i održivosti mikrokreditnog sektora u FBiH;
- održavanja i unapređenja zdrave prakse upravljanja rizicima kojima su ili kojima bi mogле biti izložene MKO, efikasnosti sistema internih kontrola i neovisne funkcije interne revizije;
- dosljedne primjene posebnih mjera koje je FBA usvojila u cilju oporavka od negativnih posljedica pandemije;
- optimiziranja resursa i primjene principa odgovornog mikrokreditiranja, odnosno pozitivnih praksi u poslovanju sa sredstvima MKF-a;
- usklađivanja, odnosno unapređenja pokazatelja operativne efikasnosti i operativne održivosti;
- redovnog, ažurnog i tačnog dostavljanja podataka CBBiH za potrebe vođenja CRK-a;
- poboljšanja transparentnosti poslovanja i dr.

MKO koje su manje kapitalizirane i/ili imaju materijalno značajan iznos otpisanih mikrokredita trebaju uspostaviti i realizirati jasna i konzistentna strateška opredjeljenja u pogledu održivosti poslovanja, mogućeg iznalaženja prihvatljivih partnera za konsolidaciju, odnosno pripajanja većim i snažnijim MKF, kako bi se optimizirali resursi, očuvala donirana sredstva, osigurala podrška stranih kreditora, te obezbijedila održivost radnih mesta u MKO, što će biti predmet supervizorske pažnje sa ciljem očuvanja stabilnosti mikrokreditnog sektora i ostvarenja zakonom propisanih ciljeva i djelatnosti mikrokreditiranja u FBiH.

2.2. LIZING SEKTOR

2.2.1. STRUKTURA LIZING SEKTORA U FBIH

2.2.1.1. Broj lizing društava

Dozvolu FBA za obavljanje poslova lizinga na dan 30.09.2021. godine imaju četiri lizing društva u FBiH, te u odnosu na kraj prethodne godine nije bilo promjena. U Prilogu 14. daju se osnovni podaci o lizing društvima koja sa 30.09.2021. godine čine lizing sektor u FBiH.

2.2.1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva lizing društava u FBiH, prema podacima sa 30.09.2021. godine je sljedeća: dva lizing društva su u 100%-tom vlasništvu nerezidentnih pravnih lica, jedno lizing društvo je u većinskom vlasništvu nerezidentnog pravnog lica, dok je jedno lizing društvo u 100%-tom vlasništvu rezidentnog pravnog lica.

2.2.1.3. Kadrovska struktura

Na dan 30.09.2021. godine u lizing sektoru u FBiH je zaposleno 102 radnika, što je za jednog radnika ili 1% više u odnosu na kraj prethodne godine (tabela 49).

Tabela 49: Kvalifikaciona struktura zaposlenih u lizing društvima FBiH

R. br.	Stepen stručne spreme	31.12.2020.		30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Broj zaposlenih	Učešće %	Broj zaposlenih	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Visoka stručna sprem – VSS	76	75,2	74	72,5	97
2.	Viša stručna sprem – VŠS	4	4,0	4	3,9	100
3.	Srednja stručna sprem – SSS	13	12,9	17	16,7	131
4.	Ostali	8	7,9	7	6,9	88
Ukupno		101	100	102	100	101

Efikasnost zaposlenih prilikom ocjene performansi lizing društva zasniva se na omjeru aktive i broja zaposlenih. Prema pokazateljima na dan 30.09.2021. godine na nivou lizinga sektor u FBiH na svakog zaposlenog odnosilo se 3,7 miliona KM aktive, što je za 0,3 miliona KM ili 8,5% više u odnosu na 31.12.2020. godine.

2.2.2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA

2.2.2.1. Bilans stanja

Ukupna aktiva lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2021. godine iznosi 376,8 miliona KM i veća je za 33 miliona KM ili 9,6% u odnosu na 31.12.2020. godine. Na dva lizing društva, posmatrano po veličini aktive, odnosi se 71,7% ukupne aktive lizing sektora u FBiH.

U Prilogu 15. dat je Zbirni bilans stanja lizing društava u FBiH, prema izvještajnim podacima sa stanjem na dan 30.09.2021. godine, dok je u Prilogu 16. dat pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH sa 30.09.2021. godine.

U strukturi ukupne aktive lizing sektora u FBiH najznačajnije je učešće neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, koja iznose 290 miliona KM ili 76,9% ukupne aktive. U poređenju sa 31.12.2020. godine, neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga su veća za 33,2 miliona KM ili 12,9%, dok su bruto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga veća za iznos od 38,4 miliona KM ili 13,7%. Jedna banka koja obavlja poslove finansijskog lizinga, na 30.09.2021. godine iskazuje neto potraživanja po osnovu ugovora finansijskog lizinga u ukupnom iznosu od 37,4 miliona KM, što ukazuje da neto potraživanja na nivou lizing sistema iznose 327,4 miliona KM i ista su za 22,3 miliona KM ili 7,3% veća u odnosu na kraj prethodne godine.

U strukturi potraživanja po osnovu finansijskog lizinga na nivou lizinga sektora u FBiH, posmatrano prema predmetu lizinga, ugovori koji su odobreni po osnovu finansiranja putničkih vozila i vozila za obavljanje djelatnosti učestvuju sa 84,2%, ugovori po osnovu finansiranja mašina i opreme učestvuju sa 15,2%, dok se na ugovore putem kojih su finansirane nekretnine odnosi 0,6%. Prema korisniku lizinga, 88,5% se odnosi na ugovore odobrene pravnim licima. Porast potraživanja po finansijskom lizingu iskazan je u segmentu pravnih lica za 14,9%, fizičkih lica za 7,4% i preduzetnika za 34,7%.

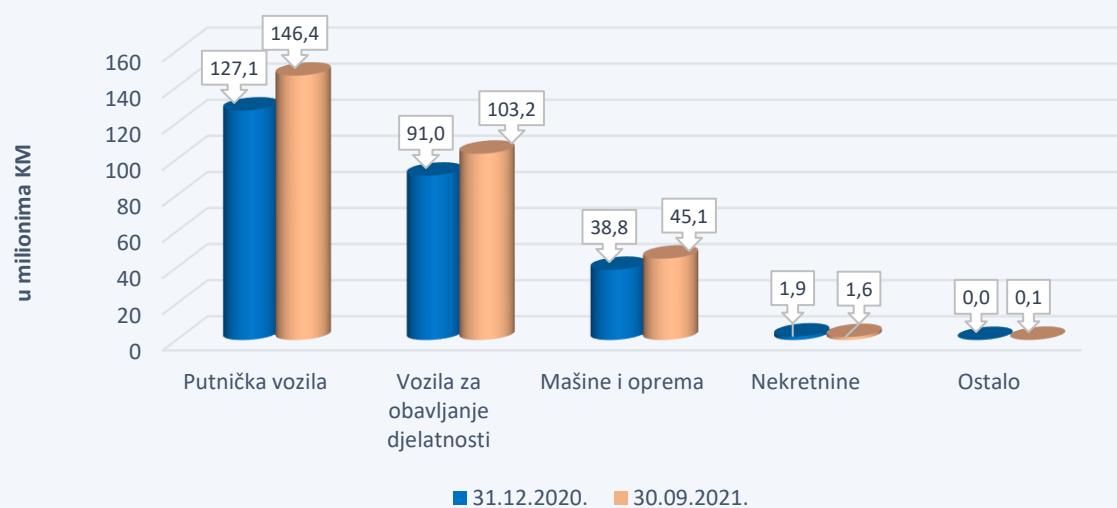
U tabeli 50 iskazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu na nivou lizing sektora u FBiH (potraživanja prije umanjenja po osnovu rezervi za gubitke) na dan 30.09.2021. godine.

- 000 KM -

Tabela 50: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu

R. br.	Opis	Kratkoročna potraživanja	Dugoročna potraživanja	Dospjela potraživanja	Ukupna potraživanja	Učešće %
1	2	3	4	5	6	7
1.	Prema predmetu lizinga					
1.1.	Putnička vozila	47.222	97.953	1.258	146.433	49,4
1.2.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	36.948	64.938	1.284	103.170	34,8
1.3.	Mašine i oprema	17.742	27.025	305	45.072	15,2
1.4.	Nekretnine	186	1.408	21	1.615	0,6
1.5.	Ostalo	27	37	0	64	0,0
	Ukupno	102.125	191.361	2.868	296.354	100
2.	Prema korisniku lizinga					
2.1.	Pravna lica	91.424	168.662	2.321	262.407	88,5
2.2.	Preduzetnici	3.411	6.445	181	10.037	3,4
2.3.	Fizička lica	6.092	14.826	354	21.272	7,2
2.4.	Ostalo	1.198	1.428	12	2.638	0,9
	Ukupno	102.125	191.361	2.868	296.354	100

U grafikonu 14 prikazana je struktura potraživanja po finansijskom lizingu sa uporednim pregledom po godinama.

Grafikon 14: Struktura potraživanja po finansijskom lizingu (uporedni pregled)

Neto potraživanja po osnovu zajma na dan 30.09.2021. godine iznose 4,7 miliona KM ili 1,3% iznosa ukupne aktive lizing sektora u FBiH. U odnosu na 31.12.2020. godine, neto potraživanja po osnovu zajma su smanjena za iznos od 0,3 miliona KM ili 5,5%. Potraživanja po osnovu zajmova u strukturi ukupne aktive lizing društava su smanjena zbog kontinuiranog smanjenja potraživanja po osnovu zajma, jer je odredbama ZoL-a lizing društvima zabranjeno zaključivanje novih ugovora o zajmu, pri čemu će ostati evidentirani u bilansima lizing društava u FBiH dok ne isteknu ugovorenih rokova na koje su odobreni. Iskazani iznos neto potraživanja po osnovu zajma se odnosi na potraživanja jednog lizing društva, koje u svom portfoliju ima značajne iznose potraživanja po zajmu supsidijarnim licima, putem kojih su prije stupanja na snagu ZoL-a finansirani projekti izgradnje nekretnina.

Bilansna pozicija novac i novčani ekvivalenti na dan 30.09.2021. godine iznosi 4,8 miliona KM, što čini 1,3% ukupne aktive, a ista je za 1,7 miliona KM ili 26% manja u odnosu na 31.12.2020.

godine. Plasmani bankama, koje iskazuje jedno lizing društvo, na dan 30.09.2021. godine iznose 6,8 miliona KM, što čini 1,8% ukupne aktive lizing sektora u FBiH, a što je za 5,3 miliona KM ili 43,6% manje u odnosu na 31.12.2020. godine.

Neto vrijednost osnovnih sredstava finansiranih putem operativnog lizinga na dan 30.09.2021. godine, koju iskazuju tri lizing društva, iznosi 62,5 miliona KM i za 8,6 miliona KM ili 15,9% je povećana u odnosu na 31.12.2020. godine.

Struktura neto bilansnih pozicija aktive sektora lizinga u FBiH iskazana je u tabeli 51:

- 000 KM -

Tabela 51: Struktura neto bilansnih pozicija aktive

R. br.	Opis	31.12.2020.	Učešće %	30.09.2021.	Učešće %	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	Finansijski lizing	256.770	74,7	290.022	77,0	113
2.	Operativni lizing	53.964	15,7	62.522	16,6	116
3.	Zajam	4.982	1,4	4.709	1,2	95
4.	Ostala imovina	28.110	8,2	19.593	5,2	70
Ukupno		343.826	100	376.846	100	110

2.2.2.2. Kapital i obaveze

Ukupni kapital lizing društava na 30.09.2021. godine iznosi 28,1 milion KM, što čini 7,5% ukupne pasive lizing sektora u FBiH, a u poređenju sa 31.12.2020. godine, navedena pozicija je povećana za 0,4 miliona KM ili 1,4%.

Ukupne obaveze lizing sektora na dan 30.09.2021. godine iznose 348,7 miliona KM, što čini 92,5% ukupne pasive lizing društava u FBiH. U poređenju sa stanjem na 31.12.2020. godine ukupne obaveze na nivou sektora su povećane za iznos od 32,6 miliona KM ili 10,3%.

Obaveze lizing društava u FBiH po uzetim kreditima na dan 30.09.2021. godine iznose 339,7 miliona KM, te predstavljaju dominantan izvor u strukturi ukupne pasive lizing sektora u FBiH obzirom da čine 90,1% ukupne pasive. U poređenju sa 31.12.2020. godine, pozicija obaveza po kreditima je veća za iznos od 31,8 miliona KM ili 10,3%. Posmatrano prema ugovorenoj ročnosti, dominantno je učešće dugoročnih kredita u obavezama po uzetim kreditima.

2.2.2.3. Aktiva i kvalitet aktive

Prema izvještajnim podacima na nivou lizing sektora u FBiH, rezerve za gubitke po finansijskom lizingu na dan 30.09.2021. godine (tabela 52) iskazane su u iznosu od 6,3 miliona KM i veće su u odnosu na 31.12.2020. godine za 4,2 miliona KM ili 197,8% uslijed povećanja rezervi za gubitke kod jednog lizing društva za 3,2 miliona KM, koje na poziciji više obračunatih i izdvojenih rezervi iskazuje značajan iznos rezervi formiranih primjenom grupne metodologije.

U strukturi potraživanja po finansijskom lizingu na dan 30.09.2021. godine iskazano je ukupno 2,9 miliona KM dospjelih neizmirenih potraživanja, koja su manja za 0,7 miliona KM ili 18,9% u odnosu na 31.12.2020. godine.

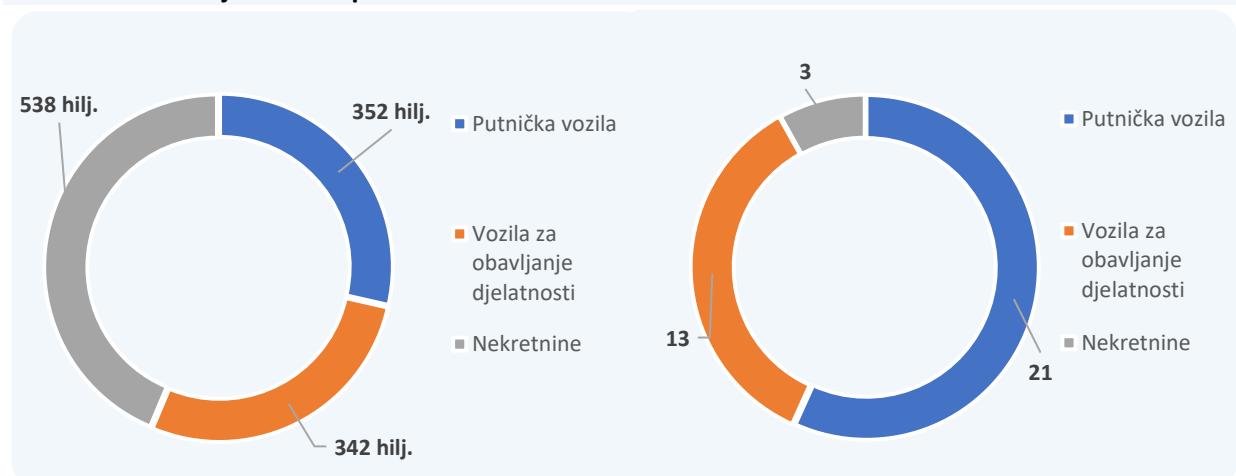
- 000 KM -

Tabela 52: Pregled rezervi za finansijski lizing

R. br.	Dani kašnjenja	Stopa rezerv. za finans. lizing (pokretne stvari)	Stopa rezerv. za finans. lizing (nepokr. stvari)	Iznos potraž. za pokretne stvari	Iznos potraž. za nepokr. stvari	Iznos osnovice za pokretne stvari	Iznos osnovice za nepokr. stvari	Za pokretne stvari	Za nepokr. stvari	Više obrač. i izdvojene rezerve	Ukupne rezerve
1	2	3	4	5	6	7	8	9=7x3	10=8x4	11	12=9+10+11
1.	0-60	0,5%	0,5%	291.759	1.639	50.451	724	252	4	4.897	5.153
2.	60-90	10%	10%	1.680	0	430	0	43	0	67	110
3.	90-180	50%	50%	218	0	138	0	69	0	83	152
4.	preko 180	100%	75%	1.058	0	917	0	917	0	0	917
5.	preko 360	100%	100%	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno			294.715	1.639	51.936	724	1.281	4	5.047	6.332	

Ukupan iznos otpisanih potraživanja po finansijskom lizingu i zajmu na dan 30.09.2021. godine iznosi 7,2 miliona KM, te ova pozicija iskazuje značajno smanjenje u odnosu na 31.12.2020. godine za 13,8 miliona KM ili 65,6%, uslijed značajnog smanjenja iznosa otpisanih potraživanja kod jednog lizing društva u iznosu od 14,2 miliona KM ili 79,9%. Navedenom smanjenju otpisanih potraživanja ovog lizing društva doprinijelo je povećanje trajnog otpisa u iznosu od 13 miliona KM.

Procijenjena tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga, uslijed raskida lizing ugovora sa korisnikom lizinga na dan 30.09.2021. godine na nivou lizing sektora FBiH iznosi 1,2 miliona KM i povećana je u odnosu na 31.12.2020. godine za 0,3 miliona KM ili 35,1%, dok je ukupno 37 izuzetih predmeta, uz zabilježeno povećanje broja izuzetih predmeta za osam ili 27,6% (grafikon 15). Od ukupno iskazanog iznosa procijenjene tržišne vrijednosti izuzetih predmeta lizing sektora u FBiH na dan 30.09.2021. godine, na putnička vozila i vozila za obavljanje djelatnosti odnosi se 56,3%. Na nekretnine (poslovne objekte) odnosi se 43,7% ukupno iskazanog iznosa procijenjene vrijednosti izuzetih predmeta, po kojima su lizing društva ušla u posjed iz razloga nepoštivanja ugovornih obaveza od strane korisnika lizinga, a cijelokupan iznos navedene pozicije odnosi se na jedno lizing društvo.

Grafikon 15: Struktura procijenjene tržišne vrijednost izuzetih predmeta lizinga i broja izuzetih predmeta

Posmatrano na nivou lizing sistema FBiH na dan 30.09.2021. godine tržišna vrijednost izuzetih predmeta lizinga iznosi 5,1 milion KM i ista je povećana za iznos od 0,3 miliona KM ili 5,7% u odnosu na 31.12.2020. godine. Od naprijed navedenog iznosa izuzetih predmeta lizinga, na predmete izuzete od strane banke koja obavlja poslove lizinga odnosi se iznos od 3,9 miliona KM ili 76% ukupne tržišne vrijednosti izuzetih predmeta iskazanih na nivou lizing sistema.

2.2.2.4. Profitabilnost

Prema izvještajnim podacima četiri lizing društva, na nivou sektora lizinga u FBiH u periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine iskazan je pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 3,5 miliona KM, što predstavlja povećanje za 1,8 miliona KM u odnosu na isti period 2020. godine (tabela 53). Povećanje poslovnog rezultata lizing sektora najvećim dijelom posljedica je značajnog poboljšanja poslovnog rezultata kod jednog lizing društva u iznosu od 1,5 miliona KM.

Iskazana ukupna neto dobit iznosila je 4,4 miliona KM (tri lizing društva), dok je gubitak iskazalo jedno lizing društvo u iznosu od 0,9 miliona KM.

- 000 KM -

Tabela 53: Ostvareni finansijski rezultat lizing društava

R. br.	Opis	01.01.-30.09.2020.		01.01.-30.09.2021.	
		Iznos	Broj lizing društava	Iznos	Broj lizing društava
1.	2	3	4	5	6
1.	Dobit	2.619	3	4.456	3
2.	Gubitak	864	2	943	1
	Ukupno	1.755	5	3.513	4

U Prilogu 17. dat je zbirni bilans uspjeha lizing društava u FBiH za period 01.01.-30.09.2021. godine.

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH

Ukupni prihodi lizing sektora u FBiH ostvareni u periodu 01.01. - 30.09.2021. godine iznose 27,4 miliona KM i isti su veći za 1,4 miliona KM ili 5,3% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 54).

- 000 KM -

Tabela 54: Struktura ukupnih prihoda lizing društava

R. br.	Struktura ukupnih prihoda	01.01.-30.09.2020.		01.01.-30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1. Prihod od kamata i slični prihodi						
1.1.	Kamate na plasmane bankama	291	1,1	61	0,2	21
1.2.	Kamate po finansijskom lizingu	7.682	29,6	8.725	31,9	114
1.3.	Ostali prihodi od kamate	1.482	5,7	1.506	5,5	102
	Ukupno	9.455	36,4	10.292	37,6	109
2. Operativni prihodi						
2.1.	Naknade za operativni najam	12.859	49,5	14.406	52,7	112
2.2.	Naknada za izvršene usluge	1	0,0	1	0,0	100
2.3.	Ostali operativni prihodi	3.678	14,1	2.662	9,7	72
	Ukupno	16.538	63,6	17.069	62,4	103
3. Prihod po osnovu otpuštanja rez. za gubitke						
		0	0,0	0	0,0	-
	Ukupni prihodi (1+2+3)	25.993	100	27.361	100	105

Prihodi od kamata i slični prihodi lizing sektora FBiH u periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine iznose 10,3 miliona KM, koji čine 37,6% ukupnih prihoda lizing sektora, i isti su veći za 0,8

miliona KM ili 8,8% u odnosu na isti period prethodne godine. Najznačajnija pozicija prihoda od kamata su prihodi po osnovu kamata po finansijskom lizingu u ukupnom iznosu od 8,7 miliona KM i isti su za jedan milion KM ili 13,6% veći u odnosu na isti period prethodne poslovne godine.

Operativni prihodi iznose 17,1 milion KM sa učešćem od 62,4% u ukupnim prihodima lizing sektora, i u poređenju sa istim periodom prethodne godine povećani su za iznos od 0,5 miliona KM ili 3,2%. Naknade za operativni najam, kao dominantna stavka operativnih prihoda povećane su za 1,5 miliona KM ili 12%, dok su ostali operativni prihodi smanjeni za jedan milion KM ili 27,6%.

Ukupni rashodi lizing sektora u FBiH

Ukupni rashodi za period 01.01. - 30.09.2021. godine iznose 23,8 miliona KM, a isti su manji za 0,4 miliona KM ili 1,6% u odnosu na isti period prethodne godine (tabela 55).

- 000 KM -

Tabela 55: Struktura ukupnih rashoda lizing društava

R. br.	Struktura ukupnih rashoda	01.01.-30.09.2020.		01.01.-30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Rashod od kamata i slični rashodi					
1.1.	Kamate na pozajmljena sredstva	3.114	12,9	3.133	13,1	101
1.2.	Naknade za obradu kredita	77	0,3	70	0,3	91
1.3.	Ostali rashod po kamati	2	0,0	2	0,0	100
	Ukupno	3.193	13,2	3.205	13,4	100
2.	Operativni rashodi					
2.1.	Troškovi plata i doprinosa	3.724	15,3	3.492	14,7	94
2.2.	Troškovi poslovnog prostora	8.651	35,7	9.448	39,6	109
2.3.	Ostali troškovi	7.219	29,8	5.798	24,3	80
	Ukupno	19.594	80,8	18.738	78,6	96
3.	Troškovi rezervi	1.451	6,0	1.905	8,0	131
4.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
	Ukupni rashodi (1+2+3+4)	24.238	100	23.848	100	98

U periodu 01.01. - 30.09.2021. godine, rashodi po osnovu kamata i slični rashodi u lizing sektoru iznose 3,2 miliona KM, sa učešćem od 13,4% u ukupnim rashodima lizing sektora, te su veći u odnosu na isti period prethodne poslovne godine za 12 hiljada KM ili 0,4%. Kamatni rashodi na uzete kredite, kao dominantna stavka rashoda od kamata, zabilježili su rast za 19 hiljada KM ili 0,6%.

U posmatranom periodu ukupni operativni rashodi lizing sektora iznose 18,7 miliona KM sa učešćem od 78,6% u ukupnim rashodima lizing sektora, i isti su manji za 0,9 miliona KM ili 4,4% u odnosu na isti period prethodne godine, pri čemu su u njihovoј strukturi smanjeni troškovi plata i doprinosa za 6,2% i ostali troškovi za 19,7%, dok su povećanje zabilježili troškovi poslovnog prostora za 9,2%. Ukupni troškovi rezervi za gubitke iznose 1,9 miliona KM koji čine 8% ukupnih rashoda lizing sektora, a isti su zabilježili povećanje za iznos od 0,5 miliona KM, odnosno za 31,3%.

2.2.2.5. Struktura plasmana prema predmetu i vrsti lizinga

Vrijednost novozaključenih ugovora finansijskog i operativnog lizinga ostvarenih na nivou lizing sistema u periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine iznosi 164,8 miliona KM i veća je za 36,8 miliona KM ili 28,8% u odnosu na isti period prethodne poslovne godine, od čega se na lizing sektor, kojeg čini četiri lizing društva, odnosi 157,2 miliona KM, odnosno 95,4% od ukupne vrijednosti novozaključenih ugovora na nivou lizing sistema.

Broj novozaključenih ugovora na nivou lizing sistema, u istom periodu iznosi 3.349, što je za 628 ugovora ili 23,1% više u odnosu na isti period prethodne godine. Od toga se na lizing sektor odnosi 3.249 ugovora ili 97% od ukupnog broja zaključenih ugovora na nivou lizing sistema. Prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sistema zaključenih u periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine iznosi 49,2 hiljade KM i ista je veća za 4,6% u odnosu na isti period prethodne godine, kada je iznosila 47 hiljada KM, dok prosječna vrijednost ugovora na nivou lizing sektora iznosi 48,4 hiljade KM što je za 8,4% više u odnosu na isti period 2020. godine kada je iznosila 44,6 hiljada KM.

Od ukupno ostvarene vrijednosti novozaključenih ugovora u periodu od 01.01. do 30.09.2021. godine, na ugovore finansijskog lizinga odnosi se 138,1 milion KM ili 83,8%, dok se na ugovore operativnog lizinga odnosi 26,7 miliona KM ili 16,2%.

U tabeli 56 prikazan je uporedni pregled broja zaključenih ugovora u periodu 01.01. - 30.09.2021. godine i u istom periodu prethodne poslovne godine, kao i uporedni pregled ostvarenog iznosa novozaključenih ugovora u istim periodima:

- 000 KM -

Tabela 56: Struktura broja zaključenih ugovora i iznosa finansiranja lizing sistema

R. br.	O p i s	01.01.-30.09.2020.						01.01.-30.09.2021.					
		Finansijski lizing		Operativni lizing		Ukupno		Finansijski lizing		Operativni lizing		Ukupno	
		Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos	Broj	Iznos
1	2	3	4	5	6	7=3+5	8=4+6	9	10	11	12	13=9+1 1	14=10+12
1.	Vozila	1.927	83.887	681	26.266	2.608	110.153	2.498	116.784	653	26.694	3.151	143.478
2.	Oprema	110	17.635	3	148	113	17.783	198	21.300	0	0	198	21.300
3.	Nekretnine	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	Ostalo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ukupno		2.037	101.522	684	26.414	2.721	127.936	2.696	138.084	653	26.694	3.349	164.778

Ukupan iznos novih finansiranja u izvještajnom periodu ostvarila su četiri lizing društva i jedna banka, koja se bavi poslovima finansijskog lizinga kao pravni sljednik lizing društva koje se pripojilo istoj.

U strukturi novih plasmana, prema vrsti korisnika lizinga, dominiraju plasmani prema pravnim licima, koji čine 89,7% ukupnog iznosa finansiranja u periodu 01.01. - 30.09.2021. godine. Jedan od bitnih razloga je činjenica da je finansiranje putem lizinga za fizička lica nepovoljnije u odnosu na kreditne plasmane zbog obaveze plaćanja PDV-a na kamatu, što predstavlja dodatni trošak klijentima koji nisu PDV obveznici.

Ponderisane NKS i EKS

Ukupna prosječna ponderisana NKS za ugovore finansijskog lizinga zaključene u periodu 01.01.-30.09.2021. godine iznosi 3,80% za kratkoročne ugovore i 3,88% za dugoročne ugovore, dok EKS za kratkoročne ugovore iznosi 6,37%, a za dugoročne 6,96% u istom periodu. Ukupna prosječna ponderisana NKS iznosi 3,88%, a EKS 6,96%. U poređenju sa istim periodom 2020. godine, kada je iskazana ukupna prosječna ponderisana NKS od 3,95% i EKS od 7,02%, evidentan je pad NKS za 0,07 procentnih poena i EKS za 0,06 procentnih poena.

U Prilogu 18. dat je pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS po ugovorima o finansijskom lizingu zaključenim u periodu 01.01. - 30.09.2021. godine, prema ročnosti, predmetu i korisniku lizinga.

Razlike u visini prosječnih ponderisanih EKS prema korisnicima lizinga su uzrokovane činjenicom da izračun EKS na ugovore zaključene sa fizičkim licima nije identičan izračunu iste u ugovorima zaključenim sa pravnim licima, obzirom da se u iste ne uključuje premija kasko osiguranja, a što je za ugovore sa fizičkim licima zakonska obaveza.

U Prilogu 18a. dat je uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu, koji su zaključeni u posljednjih pet godina, prema ročnosti i korisniku lizinga. Razlike između iskazanih NKS i EKS je posljedica PDV-a na kamatu, koji je obavezan dio ugovora o finansijskom lizingu i koji se plaća unaprijed od strane korisnika lizinga, kao i kreiranje ugovora finansijskog lizinga sa otkupnom vrijednošću, te dodatni troškovi lizing aranžmana koji se uključuju u izračun EKS.

2.2.3. PREPORUKE ZA LIZING SEKTOR

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava u FBiH nastaviti sa planiranim aktivnostima koje će u narednom periodu biti usmjerene na:

- nastavak kontinuiranog nadzora poslovanja lizing sektora, odnosno sistema u FBiH, putem izvještaja i kontrola na licu mjesta;
- očuvanje kapitalne adekvatnosti lizing sektora u FBiH i jačanje internih procesa definisanja parametara zaštite kapitala u subjektima lizing sektora u FBiH;
- praćenju efekata posebnih mjera FBA na oporavak od negativnih posljedica uzrokovanih pandemijom;
- praćenje i ocjenu efikasnosti uspostavljenih sistema upravljanja rizicima u lizing sektoru, odnosno sistemu u FBiH i kvaliteta sveukupnog upravljanja;
- daljnju saradnju sa UDLBiH, u smislu pružanja stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za lizing društva, kao i saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvaliteta podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu finansijskog lizinga u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za poslovanje lizing sektora u FBiH i dr.

U okviru nadležnosti za nadzor poslovanja lizing društava, FBA očekuje od subjekata lizing sistema u FBiH da unaprijeđe aktivnosti i mjere sa primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja usluga finansiranja putem lizinga, a koje su usmjerene na:

- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog lizing poslovanja;

- kapitalno jačanje i definisanje parametara zaštite kapitala i kapitalne adekvatnosti, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- unapređenje sistema upravljanja rizicima koji proizilaze iz lizing poslovanja i okruženja, pravovremeno identifikovanje rizika i poduzimanje mjera na kontroli i ublažavanju tih rizika;
- dosljednu primjenu posebnih mjera koje je FBA usvojila u cilju oporavka od negativnih posljedica pandemije;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i organima, osiguranja tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i drugih evidencija, usklađenosti sa poslovnim politikama, planovima programima rada, zakonskim i drugim propisima i aktima, kao i zaštita imovine društva i preventivno djelovanje i sprječavanje prevara i pogrešaka;
- dosljednu provedbu propisa kojima se definiše zaštita korisnika finansijskih usluga i dr.

2.3. FAKTORING POSLOVI

2.3.1. Učesnici na tržištu faktoringa u FBiH

U skladu sa odredbama ZoF-a, poslove faktoringa u FBiH može obavljati privredno društvo organizованo kao dioničko društvo ili društvo sa ograničenom odgovornošću sa sjedištem u FBiH, koje mora imati odobrenje FBA i banka čije je poslovanje uređeno po propisima koji regulišu poslovanje banaka u FBiH, na koje se primjenjuju relevantna poglavљa ZoF-a.

Faktoring poslovanje u FBiH sa 30.09.2021. godine obavljaju četiri komercijalne banke, od kojih su tri članice međunarodnih bankarskih grupa sa sjedištem u zemljama članicama EU i jedna u pretežno domaćem vlasništvu.

2.3.2. Obim, struktura i trend faktoring poslovanja u FBiH

Subjekti koji pružaju usluge faktoringa u FBiH sa 30.09.2021. godine zaključili su 263 ugovora o faktoringu, svi ugovori se odnose na domaći faktoring. Upoređujući izvještajne podatke sa istim periodom prethodne godine, broj zaključenih ugovora je manji za 48 ugovora ili 15,4%.

Sa 30.09.2021. godine zaključena su 254 ugovora o faktoringu sa pravom regresa ili 96,6% i devet ugovora o faktoringu bez prava regresa ili 3,4%. Pružaoci usluga faktoringa u posmatranom periodu nisu obavljali poslove otkupa novčanih potraživanja u inostrani faktoring, niti poslove srodne faktoringu.

Ukupan otkupljeni nominalni iznos novčanih potraživanja i nominalni iznos isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima pružaoca usluga faktoringa u FBiH sa 30.09.2021. godine je 134,9 miliona KM, što je u odnosu na isti period prethodne godine povećanje za iznos od 51,1 milion KM ili 61%.

Vrijednosti otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH prema vrsti faktoringa i domicilnosti, sa uporednim podacima i trendom u naznačenim periodima, prikazane su u tabeli 57:

- 000 KM -

Tabela 57: Nominalni iznos otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima u FBiH, prema vrsti faktoringa i domicilnosti

R. br.	Vrsta faktoringa/domicilnost	Volumen otkupljenih novčanih potraživanja i isplaćenih kupčevih obaveza prema dobavljačima				
		01.01. - 30.09.2020.		01.01. - 30.09.2021.		Indeks (5/3)
		Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Faktoring sa pravom regresa	34.984	41,8	63.086	46,8	180
2.	Faktoring bez prava regresa	48.785	58,2	71.804	53,2	147
3.	Obrnuti (dobavljački) faktoring	0	0,0	0	0,0	-
U k u p n o		83.769	100	134.890	100	161
4.	Domaći faktoring	83.769	100	134.890	100	161
5.	Inostrani faktoring	0	0,0	0	0,0	-
U k u p n o		83.769	100	134.890	100	161

Promjena u strukturi otkupljenih novčanih potraživanja prema vrstama faktoringa sa 30.09.2021. godine, odnosila se na učešće faktoringa bez prava regresa i faktoringa sa pravom regresom, dok se obrnuti (dobavljački) faktoring nije obavljao. Struktura prema domicilnosti ostala je nepromijenjena.

Posmatrajući ugovore o faktoringu, prema ugovorenom dospijeću, najveće učešće u ukupnom volumenu sa 30.09.2021. godine od 90,1% imaju otkupljena novčana potraživanja ugovorene ročnosti do 60 dana, slijedi učešće od 6,8% ugovorene ročnosti od 91 do 180 dana i preostalih 3,1% ugovorene ročnosti od 61 do 90 dana. U istom periodu prethodne godine najveće učešće su imala potraživanja ročnosti do 60 dana (76,3%) u ukupnom volumenu.

Prema sektorskoj strukturi kupca kod regresnog prava, najveće učešće imaju javna preduzeća, obzirom na vrijednost otkupljenih potraživanja koja sa 30.09.2021. godine iznose 73,7 miliona KM, što čini 54,6% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH. Slijedi učešće privatnih preduzeća i društava sa 60,8 miliona KM ili 45,1% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH i vladinih institucija sa 0,5 miliona KM ili 0,3% ukupne vrijednosti faktoring poslova u FBiH.

Prema sektorskoj strukturi u segmentu privatnih preduzeća i društva, ukupno isplaćeni predujmovi dobavljačima (prodavci potraživanja) iznose 130,3 miliona KM ili 99% od ukupnog iznosa isplaćenih predujmova. Promatraljući domaći faktoring prema vrsti regresa u segmentu privatnih preduzeća i društava, iznos od 71,6 miliona KM ili 55% se odnosi na faktoring bez prava regresa, a iznos od 63,1 miliona KM ili 45% na faktoring sa pravom regresom. U segmentu javnih preduzeća isplaćeni predujmovi dobavljačima iznose 1,3 miliona KM, odnosno 1% od ukupno isplaćenih predujmova i ukupan iznos se odnosi na faktoring sa pravom regresom.

Po osnovu ugovora o faktoringu na dan 30.09.2021. godine, banke su potraživale ukupno 24,7 miliona KM, u cijelosti u domaćem faktoringu, od čega se iznos od 14,3 miliona KM ili 57,8% odnosi na faktoring sa pravom regresom, a 10,4 miliona KM ili 42,2% na faktoring bez prava regresa. Struktura navedenog iznosa potraživanja prema ugovorenim dospijećima je sljedeća: sa ugovorenim dospijećem do 60 dana - 82,2%, od 61 do 90 dana - 6,7%, a od 91 do 180 dana - 11%.

Ukupni prihodi pružaoca usluga faktoringa u FBiH sa 30.09.2021. godine, iznose 801 hiljadu KM (prihodi od kamata, naknada za faktoring i administrativnih naknada), što je za dvije hiljade KM ili 1% manje u odnosu na isti period prethodne godine. U strukturi iskazanih ukupnih prihoda, 59,9% se odnosi na faktoring sa pravom regresom, a 40,1% na faktoring bez prava regresa.

2.3.3. PREPORUKE ZA FAKTORING POSLOVANJE

Faktoring poslovanje se sa 30.09.2021. godine odvijalo isključivo kroz obavljanje funkcije finansiranja. Nije zabilježeno obavljanje obrnutog (dobavljačkog) faktoringa, inostranog faktoringa, niti je zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja potraživanjima, kao i obavljanje poslova srodnih faktoringu, što potvrđuje da je ova djelatnost i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH unutar zakonodavnih i institucionalnih okvira definiranih ZoF-om i podzakonskim aktima FBA kojima se detaljnije uređuje faktoring poslovanje.

S obzirom na to da je potreba za kratkoročnim finansiranjem i upravljanjem novčanim potraživanjima, kao i osiguranjem naplate potraživanja sve značajnije izražena u realnom sektoru, u narednom se periodu može očekivati da će, kao jedan od pouzdanih alata za rješavanje problema likvidnosti u FBiH, svakako biti i korištenje faktoringa kao efikasnog instrumenta za ubrzanje novčanih tokova u znatno većem volumenu nego do sada.

Kako bi se efikasnije otklanjali problemi likvidnosti, a time i obim kratkoročnog finansiranja tekućeg poslovanja malih i srednjih preduzeća podigao na viši nivo, u narednom periodu će biti neophodno značajnije afirmiranje faktoringa, kao instrumenta ne samo finansiranja, nego i upravljanja novčanim tokovima, kako od strane pružaoca usluga, tako i od ostalih učesnika na finansijskom tržištu FBiH.

FBA će u okviru propisanih nadležnosti za nadzor poslovanja subjekata koji obavljaju poslove faktoringa u FBiH, nastaviti sa planiranim aktivnostima koje će u narednom periodu biti usmjerene na sljedeće aspekte:

- nastavak kontinuiranog nadzora faktoring poslovanja u FBiH putem izveštaja i kontrolom na licu mjesta;
- pružanje stručne pomoći u primjeni zakonske i podzakonske regulative za subjekte koji se bave poslovima faktoringa, kao i saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama, te sa CBBiH u pogledu strukture i kvalitete podataka koji se odnose na izloženosti po osnovu faktoringa u CRK-u;
- podršku unapređenju poslovnog ambijenta za faktoring poslovanje u FBiH, izgradnju povjerenja pružaoca usluga faktoringa i dr.

U okviru nadzornih aktivnosti FBA, očekuje se od subjekata faktoring sistema da unaprijede aktivnosti i mjere s primarnim ciljem zakonitog, stabilnog, efikasnog i transparentnog pružanja faktoring usluga, a koje su usmjerene na:

- usklađenost poslovanja sa propisanim regulatornim zahtjevima;
- unapređenje sigurnog, stabilnog i održivog faktoring poslovanja;
- unapređenje sistema upravljanja rizicima, jačanje sistema internih kontrola i funkcije interne revizije;
- osiguranje pouzdanosti i integriteta podataka i informacija koji se dostavljaju FBA, CBBiH i drugim nadzornim institucijama i tijelima;
- osiguranje tačnosti, valjanosti i sveobuhvatnosti računovodstvenih i neračunovodstvenih evidencija, preventivno djelovanje i sprečavanje prevara i pogrešaka;
- transparentno, razumljivo i potpuno informisanje klijenata o uslugama faktoringa koje pružaju i dr.

ZAKLJUČAK

Sa ciljem očuvanja i jačanja stabilnosti bankarskog sistema i zaštite deponenata, te zakonitog, sigurnog i kvalitetnog poslovanja svih SBS u FBiH za čiji nadzor je nadležna FBA, kontinuirano se nadzire poslovanje SBS, izvršavajući planirane i vanredne aktivnosti, te poduzimajući mjere u skladu sa zakonskim ovlaštenjima.

Na osnovu iskazanih ključnih pokazatelja poslovanja bankarskog sektora FBiH sa 30.09.2021. godine, može se zaključiti da je isti stabilan i adekvatno kapitaliziran. U prvih devet mjeseci 2021. godine zabilježen je rast aktive, novčanih sredstava, kredita, vrijednosnih papira, depozita i kapitala, kao i profitabilnosti u odnosu na isti period prethodne godine. Učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima, kao ključnog indikatora kvaliteta kredita, bilježi smanjenje, dok se povećava stopa pokrivenosti istih očekivanim kreditnim gubicima. Mjere koje je propisala FBA će povećati šansu za oporavak ekonomije i umanjenje negativnih ekonomskih efekata pandemije. Od ključnog je značaja kvalitet sveukupnog sistema upravljanja u bankama, adekvatno i efikasno funkcionisanje sistema upravljanja rizicima i adekvatno kapitalno pokriće rizika u poslovanju kroz ispunjenje propisanih zahtjeva za izračun regulatornog kapitala.

Poslovanje mikrokreditnog sektora u FBiH, u odnosu na kraj prethodne godine, karakteriše rast ukupne aktive, bruto mikrokreditnog portfolija kao najznačajnije stavke aktive, te rast ukupnog kapitala, kao dominantne stavke pasive, dok su obaveze po uzetim kreditima zabilježile pad. U poređenju sa istim periodom prethodne godine, u periodu 01.01.-30.09.2021. godine, broj zaključenih ugovora i isplate mikrokredita zabilježili su rast. Nastavljeno je poslovanje sa pozitivnim finansijskim rezultatom, koji je veći od iskazanog u istom periodu prethodne godine.

Na nivou lizing sistema u FBiH sa 30.09.2021. godine iskazano je povećanje aktive, bruto i neto potraživanja po osnovu finansijskog lizinga, obaveza po uzetim kreditima i kapitala u odnosu na 31.12.2020. godine. Broj i vrijednost novozaključenih lizing ugovora također su zabilježili rast u odnosu na isti period prethodne godine. U posmatranom periodu na nivou lizing sektora u FBiH iskazana je dobit u poslovanju koja je povećana u odnosu na isti period prethodne godine.

Faktoring poslovanje, kao mogući instrument kratkoročnog finansiranja i upravljanja novčanim tokovima, sa 30.09.2021. godine se odvijalo isključivo kroz obavljanje funkcije finansiranja, dok nije zabilježeno obavljanje usluge osiguranja naplate i upravljanja potraživanjima ili poslova srodnih faktoringu. Ova oblast je i dalje u počecima razvoja na tržištu FBiH, te bi se za njen brži razvoj trebala izvršiti reforma zakonskog okvira, koji je u određenim elementima ograničavajući faktor.

Na osnovu iskazanih ključnih pokazatelja poslovanja SBS, vidljive su naznake ekonomskog oporavka nakon jeka pandemije, a značajan uticaj na isto je imala FBA, koja se istakla kao vodeća regulatorna i supervizorska institucija po donesenim efektivnim i kvalitetnim mjerama. U narednom periodu posebna pažnja će se posvetiti rizicima koji se odnose na dijelove portfolija pod posebnim mjerama. FBA će i dalje nadzirati rad SBS u skladu sa važećim aktima i planovima, te poduzimati vanredne aktivnosti u slučaju dodatne potrebe za djelovanjem u uslovima produžene pandemije.

SPISAK PRILOGA

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

77

Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2021.

Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2021.

Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2021.

Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

83

Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2021.

Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2021.

Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2021.

Prilog 11a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO

Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2021.

Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2021.

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

90

Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2021.

Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2021.

Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2021.

Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu - 30.09.2021.

Prilog 18a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu

PRILOZI ZA BANKARSKI SEKTOR

Prilog 1 - Osnovni podaci o bankama u FBiH - 30.09.2021.

R. br.	Banka	Internet adresa	Broj zaposlenih	Predsjednik uprave
1.	Addiko Bank d.d. Sarajevo	www.addiko.ba	354	Sanela Pašić
2.	ASA BANKA DIONIČKO DRUŠTVO SARAJEVO	www.asabanka.ba	226	Samir Mustafić
3.	"BOSNA BANK INTERNATIONAL" - d.d. Sarajevo	www.bbi.ba	445	Emina Šišić
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BOSNA I HERCEGOVINA	www.intesasanpaolobanka.ba	565	Marco Trevisan
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA D.D. VELIKA KLAĐUŠA	www.kib-banka.com.ba	81	Hasan Porčić
6.	NLB Banka d.d., Sarajevo	www.nlb.ba	444	Lidija Žigić
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. SARAJEVO	www.pbs.ba	179	Hamid Pršeš
8.	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	www.procreditbank.ba	142	Amir Salkanović
9.	RAIFFEISEN BANK DIONIČARSKO DRUŠTVO BOSNA I HERCEGOVINA	www.raiffeisenbank.ba	1.246	James Daniel Stewart, Jr
10.	Sberbank BH d.d. Sarajevo	www.sberbank.ba	430	Jasmin Spahić
11.	Sparkasse Bank dd Bosna i Hercegovina	www.sparkasse.ba	527	Amir Softić
12.	UniCredit Bank d.d.	www.unicreditbank.ba	1.196	Amina Mahmutović
13.	UNION BANKA DD SARAJEVO	www.unionbank.ba	198	Vedran Hadžiahmetović
14.	VAKUFSKA BANKA DD SARAJEVO	www.vakuba.ba	119	Edina Vuk
15.	ZiraatBank BH d.d.	www.ziraatbank.ba	305	Bülent Suer
UKUPNO			6.457	

Prilog 2 - Bilans stanja banaka u FBiH po šemi FBA (aktivni podbilans) - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2020.	%	30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1. Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih						
1.a.	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	7.414.615	30,4	7.520.470	29,5	101
1.b.	Kamatonosni računi depozita	3.609.270	14,8	3.845.277	15,1	107
1.b.		3.805.345	15,6	3.675.193	14,4	97
2.	Vrijednosni papiri po fer vrijednosti kroz dobit ili gubitak i po fer vrijednosti u ostaloj sveobuhvatnoj dobiti	1.526.169	6,3	1.848.168	7,2	121
3.	Plasmani drugim bankama	275.941	1,1	108.344	0,4	39
4.	Krediti, potraživanja po poslovima lizinga i dospjela potraživanja	15.254.651	62,5	16.131.633	63,3	106
4.a.	Krediti	14.544.264	59,6	15.376.959	60,3	106
4.b.	Potraživanja po poslovima lizinga	55.091	0,2	44.340	0,2	80
4.c.	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima lizinga	655.296	2,7	710.334	2,8	108
5.	Vrijednosni papiri po amortiziranom trošku	161.290	0,7	188.360	0,7	117
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	517.475	2,1	483.219	1,9	93
7.	Ostale nekretnine	36.000	0,1	25.950	0,1	72
8.	Investicije u zavisna i pridružena društva	15.944	0,1	15.944	0,1	100
9.	Ostala aktiva	376.169	1,5	337.605	1,3	90
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.181.816	4,8	1.166.427	4,5	99
10.a.	Ispravke vrijednosti za stavke pozicije 4. Aktive	1.127.176	4,6	1.112.657	4,3	99
10.b.	Ispravke vrijednosti pozicije Aktive osim pozicije 4. Aktive	54.640	0,2	53.770	0,2	98
11.	UKUPNA AKTIVA	24.396.438	100	25.493.266	100	104
OBAVEZE						
12.	Depoziti	19.660.862	80,6	20.590.697	80,8	105
12.a.	Kamatonosni depoziti	13.634.083	55,9	13.925.211	54,6	102
12.b.	Nekamatonosni depoziti	6.026.779	24,7	6.665.486	26,2	111
13.	Uzete pozajmice - dospjele obaveze	150	0,0	150	0,0	100
13.a.	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obaveza	0	0,0	0	0,0	-
13.b.	Stanje neizmirenih-pozvanih za plaćanje vanbilansnih obaveza	150	0,0	150	0,0	100
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
15.	Obaveze prema vladu	0	0,0	0	0,0	-
16.	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	811.878	3,3	741.091	2,9	91
16.a.	sa preostalom rokom dospjeća do jedne godine	210.081	0,9	331.152	1,3	158
16.b.	sa preostalom rokom dospjeća preko jedne godine	601.797	2,4	409.939	1,6	68
17.	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	186.358	0,8	201.358	0,8	108
18.	Ostale obaveze	671.108	2,7	632.274	2,4	94
19.	UKUPNE OBAVEZE	21.330.356	87,4	22.165.570	86,9	104
KAPITAL						
20.	Trajne prioritetne dionice	365	0,0	365	0,0	100
21.	Obične dionice	1.299.335	5,3	1.299.335	5,1	100
22.	Emisiona ažia	137.290	0,6	137.290	0,6	100
22.a.	na trajne prioritetne dionice	88	0,0	88	0,0	100
22.b.	na obične dionice	137.202	0,6	137.202	0,5	100
23.	Neraspodijeljena dobit i rezerve kapitala	1.460.150	6,0	1.626.730	6,4	111
24.	Kursne razlike	0	0,0	0	0,0	-
25.	Ostali kapital	168.942	0,7	263.976	1,0	156
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	0	0,0	0	0,0	-
27.	UKUPAN KAPITAL: (20. do 25.)	3.066.082	12,6	3.327.696	13,1	109
28.	UKUPNE OBAVEZE I KAPITAL: (19. + 27.)	24.396.438	100	25.493.266	100	104
PASIVNI I NEUTRALNI PODBILANS						
	UKUPNO	703.769		707.530		101
		25.100.207		26.200.796		104

Prilog 3 - Pregled aktive, kredita, depozita i finansijskog rezultata banaka u FBiH - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Banka	Aktiva		Krediti		Depoziti		Finansijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1.	ADDIKO BANK d.d. Sarajevo	993.584	3,9	560.655	3,5	758.352	3,7	8.917
2.	ASA BANKA d.d. Sarajevo	677.375	2,7	452.462	2,8	599.563	2,9	5.609
3.	BOSNA BANK INTERNATIONAL d.d. Sarajevo	1.428.396	5,6	883.786	5,5	1.149.183	5,6	5.778
4.	INTESA SANPAOLO BANKA d.d. BiH Sarajevo	2.376.547	9,3	1.632.822	10,1	1.752.880	8,5	24.388
5.	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA d.d. Velika Kladuša	121.480	0,5	53.317	0,3	88.752	0,4	1.023
6.	NLB BANKA d.d. Sarajevo	1.363.683	5,3	900.293	5,6	1.113.587	5,4	17.893
7.	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO d.d. Sarajevo	563.485	2,2	317.407	2,0	468.644	2,3	6.218
8.	PROCREDIT BANK d.d. Sarajevo	654.178	2,6	508.148	3,2	390.505	1,9	1.311
9.	RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo	4.912.444	19,3	2.566.003	15,9	4.024.044	19,5	78.700
10.	SBERBANK BH d.d. Sarajevo	1.603.654	6,3	1.073.087	6,7	1.370.661	6,7	14.003
11.	SPARKASSE BANK d.d. BiH Sarajevo	1.860.402	7,3	1.252.067	7,8	1.559.797	7,6	21.571
12.	UNICREDIT BANK d.d. Mostar	6.415.019	25,2	4.517.963	28,0	5.204.619	25,3	71.753
13.	UNION BANKA d.d. Sarajevo	1.020.813	4,0	341.003	2,1	887.669	4,3	1.057
14.	VAKUFSKA BANKA d.d. Sarajevo	321.936	1,3	184.979	1,1	289.135	1,4	4.096
15.	ZIRAATBANK BH d.d. Sarajevo	1.180.270	4,6	887.641	5,5	933.306	4,5	1.659
UKUPNO		25.493.266	100	16.131.633	100	20.590.697	100	263.976

Prilog 4 - Sektorska struktura kredita u FBiH i ECL - 30.09.2021.

- 000 KM -

Opis	Nivo kreditnog rizika 1	Nivo kreditnog rizika 2	Nivo kreditnog rizika 3	Ukupni bruto krediti po nivoima kreditnog rizika	ECL za Nivo 1 kreditnog rizika	ECL za Nivo 2 kreditnog rizika	ECL za Nivo 3 kreditnog rizika	Ukupno ECL
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1. Ukupni krediti pravna lica (1.1. do 1.21.)	6.906.808	1.169.345	502.342	8.578.495	64.220	161.691	394.097	620.008
1.1. A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov	98.195	6.363	32.723	137.281	922	365	22.902	24.189
1.2. B Vađenje ruda i kamena	87.829	24.977	174	112.980	1.073	5.574	129	6.776
1.3. C Prerađivačka industrija	1.362.249	378.060	178.667	1.918.976	16.591	70.098	141.927	228.616
1.4. D Proizvodnja i opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	195.220	21.348	3.382	219.950	1.837	3924	2.846	8.607
1.5. E Opskrba vodom, uklanj. otp. voda, gospodar. otpadom, te djelatnosti sanacije okoliša	25.251	4.660	1.338	31.249	257	428	1.331	2.016
1.6. F Građevinarstvo	392.196	62.530	34.849	489.575	4.412	5.965	30.716	41.093
1.7. G Trg. na veliko i malo; popravak motornih vozila i motoc.	2.301.909	266.617	154.746	2.723.272	20.645	23.210	119.415	163.270
1.8. H Prijevoz i skladištenje	248.823	64.885	17.789	331.497	2.507	5.337	14.394	22.238
1.9. I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane (hoteljerstvo i ugostiteljstvo)	77.100	147.110	26.850	251.060	1.068	24.053	22.087	47.208
1.10. J Informacije i komunikacije	97.017	10.915	12.273	120.205	1.195	1.029	9.139	11.363
1.11. K Finans. djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.376.883	2.934	12	1.379.829	5.317	148	4	5.469
1.12. L Poslovanje nekretninama	58.919	108.822	16.544	184.285	1.039	14.843	12.416	28.298
1.13. M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	144.240	27.256	11.803	183.299	2.240	3.211	9.755	15.206
1.14. N Administrat. i pomoćne uslužne djelatnosti	26.169	9.373	2.895	38.437	465	762	1.886	3.113
1.15. O Javna uprava i odbrana; obav. soc. osiguranje	274.361	7.029	0	281.390	3.495	321	0	3.816
1.16. P Obrazovanje	7.476	965	2.592	11.033	82	62	471	615
1.17. Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	69.870	7.810	1.525	79.205	553	643	1.004	2.200
1.18. R Umjetnost, zabava i rekreacija	9.554	16.257	295	26.106	170	1.649	215	2.034
1.19. S Ostale uslužne djelatnosti	53.542	1.434	3.885	58.861	349	69	3.460	3.878
1.20. T Djelatnosti kućanstva kao poslodavca; djelatnosti kućanstva koja proizvode različita dobra i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	0	0	0	0	3	0	0	3
1.21. U Djelatnosti izvanterritorial. organizacija i tijela	5	0	0	5	0	0	0	0
2. Ukupno stanovništvo (2.1 + 2.2 + 2.3)	6.669.667	432.462	451.009	7.553.138	77.434	47.703	367.512	492.649
2.1. Opća potrošnja	5.188.566	371.946	403.414	5.963.926	67.434	42.271	331.650	441.355
2.2. Stambena izgradnja	1.412.934	51.115	40.491	1.504.540	9.131	4.789	30.166	44.086
2.3. Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	68.167	9.401	7.104	84.672	869	643	5.696	7.208
3. Ukupni krediti (1. + 2.)	13.576.475	1.601.807	953.351	16.131.633	141.654	209.394	761.609	1.112.657

Prilog 5 - Bilans uspjeha banaka u FBiH po šemi FBA - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	30.09.2020.	%	30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA					
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi					
1)	Kamatnosni računi depozita kod depozitnih institucija	2.169	0,3	599	0,1	28
2)	Plasmani drugim bankama	2.082	0,3	2.373	0,3	114
3)	Krediti i poslovi lizinga	468.473	60,6	464.290	56,1	99
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijeća	3.026	0,4	3.358	0,4	111
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	0	0,0	0	0,0	-
6)	Potraživanja po plaćenim vanbilansnim obavezama	1	0,0	3	0,0	300
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	47.929	6,2	50.333	6,1	105
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	523.680	67,8	520.956	63,0	99
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi					
1)	Depoziti	68.728	8,9	59.634	7,2	87
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	0	0,0	0	0,0	-
3)	Uzete pozajmice - dospjeli obaveze	0	0,0	0	0,0	-
4)	Obaveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	6.092	0,8	5.237	0,6	86
5)	Subordinisani dugovi i subordinisane obveznice	5.519	0,7	5.189	0,6	94
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	18.068	2,3	20.290	2,5	112
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	98.407	12,7	90.350	10,9	92
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	425.273	55,1	430.606	52,1	101
2.	OPERATIVNI PRIHODI					
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	40.427	5,2	51.291	6,2	127
b)	Naknade po kreditima	7.372	1,0	8.024	1,0	109
c)	Naknade po vanbilansnim poslovima	17.363	2,2	17.318	2,1	100
d)	Naknade za izvršene usluge	226.216	29,3	264.026	31,9	117
e)	Prihod iz poslova trgovanja	1.434	0,2	970	0,1	68
f)	Ostali operativni prihodi	54.266	7,0	55.118	6,6	102
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	347.078	44,9	396.747	47,9	114
	UKUPAN PRIHOD (1c + 2g)	772.351	100	827.353	100	107
3.	NEKAMATNI RASHODI					
a)	Poslovni i direktni rashodi					
1)	Trošk. ispr. vrijed. riz. aktive, rezerviranja za potenc. obaveze i ost. vrijed. usklađenja	133.504	17,3	48.847	5,9	37
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	100.312	13,0	116.758	14,1	116
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	233.816	30,3	165.605	20,0	71
b)	Operativni rashodi					
1)	Troškovi plata i doprinosa	192.141	24,9	195.486	23,6	102
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	118.273	15,3	124.610	15,1	105
3)	Ostali operativni troškovi	76.533	9,9	74.715	9,0	98
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	386.947	50,1	394.811	47,7	102
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	620.763	80,4	560.416	67,7	90
	UKUPAN RASHOD (1b7+3c)	719.170		650.766		90
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	167.046	21,6	266.937	32,3	160
5.	GUBITAK	15.458	2,0	0	0,0	0
6.	POREZI	1.059	0,1	1.519	0,2	143
7.	DOBIT PO OSNOVU POVEĆANJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	724	0,1	25	0,0	3
8.	GUBITAK PO OSNOVU SMANJENJA ODLOŽENIH PORESKIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH PORESKIH OBAVEZA	61	0,0	1.467	0,2	2405
9.	NETO-DOBIT	166.670	21,6	263.976	31,9	158
10.	NETO-GUBITAK	15.478	2,0	0	0,0	0
11.	FINANSIJSKI REZULTAT (9.-10.)	151.192		263.976		175

Prilog 6 - Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite i depozite po periodima

Prosječne ponderisane NKS i EKS na kredite po periodima

- % -

R. br.	Opis	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.	
		NKS	EKS								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Ponderisane kamatne stope na kratkoročne kredite											
1.1.	Privredi	3,19	3,39	2,64	2,87	2,30	2,60	2,19	2,40	2,10	2,34
1.2.	Stanovništvu	8,32	15,35	7,62	14,85	7,22	13,53	8,37	15,36	8,53	14,70
2. Ponderisane kamatne stope na dugoročne kredite											
2.1.	Privredi	4,16	4,46	3,69	4,00	3,47	3,74	3,62	3,88	3,44	3,70
2.2.	Stanovništvu	6,42	8,02	5,59	7,15	5,40	6,77	5,44	6,89	5,23	6,52
3. Ukupno ponderisane kamatne stope											
3.1.	Privredi	3,42	3,65	2,92	3,17	2,56	2,85	2,51	2,73	2,48	2,72
3.2.	Stanovništvu	6,46	8,18	5,64	7,31	5,43	6,91	5,50	7,05	5,28	6,64

Prosječne ponderisane NKS i EKS na depozite po periodima

- % -

R. br.	Opis	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.	
		NKS	EKS								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1. Ponderisane kamatne stope na kratkoročne depozite											
1.1.	Do tri mjeseca	0,36	0,36	0,37	0,34	0,33	0,32	0,16	0,15	0,11	0,11
1.2.	Do jedne godine	0,53	0,54	0,28	0,28	0,33	0,32	0,47	0,47	0,32	0,32
2. Ponderisane kamatne stope na dugoročne depozite											
2.1.	Do tri godine	1,24	1,26	0,93	0,95	1,13	1,04	0,81	0,81	0,69	0,70
2.2.	Preko tri godine	1,79	1,83	1,38	1,39	1,59	1,60	1,32	1,34	1,13	1,18

PRILOZI ZA MIKROKREDITNI SEKTOR

Prilog 7 - Osnovni podaci o MKO u FBiH - 30.09.2021.

R. br.	Naziv MKO	Internet adresa	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih
1.	MKD „CREDO CENTAR“ d.o.o. Mostar	www.credo.centar.ba	Bernard Stojanović	12.09.2019.	12
2.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	www.eki.ba	Almir Sultanović	04.02.2008.	192
3.	MKF "EKI" Sarajevo	www.eki.ba	Esad Uzunić	20.08.2007.	144
4.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	www.iutecredit.ba	Jasmin Kukuljac	28.02.2019.	47
5.	MKF "LIDER" Sarajevo	www.lider.ba	Džavid Sejfović	04.02.2008.	70
6.	"LOK MKF" Sarajevo	www.lok.ba	Elma Čardaklija - Bašić	04.02.2008.	58
7.	MKF "MELAHA" Sarajevo	www.melaха.ba	Jakob Finci	09.10.2007.	6
8.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	www.mi-bospo.org	Safet Husić	09.07.2007.	196
9.	MKF "MIKRA" Sarajevo	www.mikra.ba	Sanin Čampara	19.03.2008.	156
10.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	www.mikroaldi.org	Omar Softić	20.08.2007.	34
11.	"PARTNER MKF" Tuzla	www.partner.ba	Senad Sinanović	20.08.2007.	277
12.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	www.mfi.ba	Edina Hadžimurtezić	10.12.2007.	9
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	www.microsunrise.ba	Samir Bajrović	20.08.2007.	174
UKUPNO					1.375

Prilog 8 - Zbirni bilans stanja MKF - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2020.	%	30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	42.575	8,6	38.644	7,6	91
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	28.525	5,8	24.485	4,8	86
1b)	Kamatonosni računi depozita	14.050	2,8	14.159	2,8	101
2.	Plasmani bankama	110	0,0	1.610	0,3	1464
3.	Krediti	389.972	79,2	397.574	78,0	102
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	4.108	0,8	3.676	0,7	89
3b)	Neto krediti (3-3a)	385.864	78,4	393.898	77,3	102
4.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto	26.764	5,5	26.345	5,2	98
5.	Dugoročne investicije	33.061	6,7	33.061	6,5	100
6.	Ostala aktiva	3.565	0,8	15.709	3,1	441
7.	Minus: rezerv. na ost. stavke aktive, osim kredita	10	0,0	10	0,0	100
8.	UKUPNO AKTIVA	491.929	100	509.257	100,0	104
PASIVA						
9a)	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	20.476	4,2	13.125	2,6	64
9b)	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	186.128	37,8	186.015	36,5	100
9c)	Obaveze po dospjelim kamatama	899	0,2	1.079	0,2	120
10.	Ostale obaveze	23.130	4,7	29.401	5,8	127
11.	UKUPNO OBAVEZE	230.633	46,9	229.620	45,1	100
12.	Donirani kapital	48.076	9,8	48.076	9,4	100
13.	Osnovni kapital	3.868	0,8	3.696	0,7	96
14.	Višak prihoda nad rashodima	264.873	53,8	282.035	55,4	106
14a)	za prethodne godine	252.283		270.582		107
14b)	za tekuću godinu	12.590		11.453		91
15.	Manjak prihoda nad rashodima	55.625	11,3	55.270	10,8	99
15a)	za prethodne godine	55.251		55.118		100
15b)	za tekuću godinu	374		152		41
16.	Ostale rezerve	104	0,0	1.100	0,2	1058
17.	UKUPNO KAPITAL	261.296	53,1	279.637	54,9	107
18.	UKUPNO PASIVA	491.929	100	509.257	100,0	104
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
19.	Otpisani krediti	143.361		138.848		97
20.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane povjerilaca	6.373		7.439		117
21.	Komisioni poslovi	218		215		99
22.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obaveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilansnim evidencijama i sl.	400		400		100
23.	Ostalo (sve ostale vanbilansne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	40.189		34.570		86

Prilog 9 - Zbirni bilans stanja MKD - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2020.	%	30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novčana sredstva (1a+1b)	12.356	7,4	12.784	7,0	103
1a)	Gotov novac i nekamatonosni računi depozita	12.106	7,3	12.534	6,9	104
1b)	Kamatonosni računi depozita	250	0,1	250	0,1	100
2.	Plasmani bankama	0	0,0	0	0,0	-
3.	Krediti	150.918	90,9	160.536	87,8	106
3a)	Rezerve za kreditne gubitke	2.936	1,8	2.636	1,4	90
3b)	Neto krediti (3-3a)	147.982	89,1	157.900	86,4	107
4.	Materijalna i nematerijalna imovina	4.540	2,7	4.164	2,3	92
5.	Dugoročne investicije	0	0,0	0	0,0	-
6.	Ostala aktiva	1.248	0,8	7.983	4,3	640
7.	Minus: rezervir. na ost. stavke aktive, osim kredita	0	0,0	0	0,0	-
8.	UKUPNO AKTIVA	166.126	100	182.831	100,0	110
PASIVA						
9a)	Obaveze po uzetim kratkoročnim kreditima	360	0,2	500	0,3	139
9b)	Obaveze po uzetim dugoročnim kreditima	106.468	64,1	111.915	61,2	105
9c)	Obaveze po dospjelim kamatama	1.092	0,6	1.152	0,6	105
10.	Ostale obaveze	7.928	4,8	19.675	10,8	248
11.	UKUPNO OBAVEZE	115.848	69,7	133.242	72,9	115
12.	Donirani kapital	0	0,0	0	0,0	-
13.	Osnovni kapital	33.100	19,9	33.100	18,1	100
14.	Emisiona ažia	0	0,0	0	0,0	-
15.	Neraspoređena dobit (15a+15b)	9.168	5,5	8.134	4,4	89
15a)	prethodnih godina	10.124		6.614		65
15b)	tekuće godine	-956		1.520		-159
16.	Zakonske rezerve	3.568	2,2	4.214	2,3	118
17.	Ostale rezerve	4.442	2,7	4.141	2,3	93
18.	UKUPNO KAPITAL	50.278	30,3	49.589	27,1	99
19.	UKUPNO PASIVA	166.126	100	182.831	100,0	110
VANBILANSNA EVIDENCIJA						
20.	Otpisani krediti	6.181		10.057		163
21.	Odobrena nepovučena kreditna sredstva od strane povjerilaca	12.879		8.737		68
22.	Komisioni poslovi	0		0		-
23.	Sudske tužbe, rješenja nadležnih organa koja su potencijalna obaveza MKO, a koja još nisu evidentirana u bilansnim evidencijama i sl.	0		0		-
24.	Ostalo (sve ostale vanbilansne stavke koje nisu obuhvaćene naprijed navedenim)	16.741		7.879		47

Prilog 10 - Pregled osnovnih pokazatelja MKO u FBiH - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Naziv MKO	Iznos aktive	Iznos bruto portfolija umanjen za odgođeni prihod po naknadama	Iznos kapitala	Finansijski rezultat	Plasmani
1.	MKD „CREDO CENTAR“ d.o.o. Mostar	2.819	2.498	2.185	85	1.762
2.	MKD "EKI" d.o.o. Sarajevo	173.231	149.762	46.853	5.525	85.384
3.	MKF "EKI" Sarajevo	117.058	51.565	78.390	1.796	39.789
4.	MKD „IUTECREDIT BH“ d.o.o. Sarajevo	6.781	6.547	551	-4.090	8.319
5.	MKF "LIDER" Sarajevo	26.363	25.236	12.517	562	18.473
6.	"LOK MKF" Sarajevo	6.346	4.696	3.421	71	2.243
7.	MKF "MELAHA" Sarajevo	1.021	649	322	-94	293
8.	MKF "MI-BOSPO" Tuzla	79.267	72.334	30.663	2.200	54.246
9.	MKF "MIKRA" Sarajevo	53.396	43.873	12.077	804	33.708
10.	MKF "MIKRO ALDI" Goražde	8.321	7.753	5.371	145	4.912
11.	"PARTNER MKF" Tuzla	158.809	141.100	102.211	4.525	76.366
12.	"PRVA ISLAMSKA MKF" Sarajevo	2.278	1.904	2.108	-58	1.910
13.	MKF "SUNRISE" Sarajevo	56.398	44.652	32.557	1.340	39.946
UKUPNO		692.088	552.569	329.226	12.811	367.351

Prilog 11 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO - 30.09.2021.

R. br.	Opis	MKO sa sjedištem u FBiH -period 01.01.-30.09.2021.-			
		Broj zaključenih ugovora	Isplate mikrokredita (u 000 KM)	Ponderisana NKS (prosječna) %	Ponderisana EKS (prosječna) %
1	2	3		4	5
1.	Kratkoročni mikrokrediti za:	35.289	45.936	20,40	29,81
1.1.	Uslužne djelatnosti	1.179	2.354	20,46	28,04
1.2.	Trgovinu	255	768	19,02	25,47
1.3.	Poljoprivredu	3.974	6.322	20,54	25,92
1.4.	Proizvodnju	149	387	19,32	26,17
1.5.	Stambene potrebe	2.463	4.617	21,19	27,77
1.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	19.628	23.116	20,98	33,49
1.7.	Ostalo	7.641	8.372	18,37	24,66
2.	Dugoročni mikrokrediti za:	70.499	321.415	19,44	23,58
2.1.	Uslužne djelatnosti	4.618	21.221	18,39	22,15
2.2.	Trgovinu	908	4.796	17,58	21,09
2.3.	Poljoprivredu	15.893	85.297	17,89	20,35
2.4.	Proizvodnju	644	3.708	17,72	21,02
2.5.	Stambene potrebe	14.615	84.593	19,72	23,11
2.6.	Nenamjenski - osnovne potrebe	18.272	67.708	20,92	25,18
2.7.	Ostalo	15.549	54.092	20,26	28,32
3.	Ukupni mikrokrediti	105.788	367.351	19,57	24,36

Prilog 11a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za MKO

- % -

Prosječne ponderisane NKS na:	01.01.-30.09.2017.	01.01.-30.09.2018.	01.01.-30.09.2019.	01.01.-30.09.2020.	01.01.-30.09.2021.
Kratkoročne mikrokredite	19,74	20,94	21,00	20,41	20,40
Dugoročne mikrokredite	20,43	19,70	19,31	19,13	19,44
Ukupne mikrokredite	20,31	19,88	19,56	19,30	19,57
Prosječne ponderisane EKS na:	01.01.-30.09.2017.	01.01.-30.09.2018.	01.01.-30.09.2019.	01.01.-30.09.2020.	01.01.-30.09.2021.
Kratkoročne mikrokredite	28,37	28,20	31,22	30,61	29,81
Dugoročne mikrokredite	24,25	23,39	23,06	23,15	23,58
Ukupne mikrokredite	24,91	24,12	24,27	24,15	24,36

Prilog 12 - Zbirni bilans uspjeha MKF - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2020.	%	Za period 01.01. - 30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA						
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	56.570	90,7	58.356	90,1	103
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	5.865	11,1	5.663	10,6	97
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	50.705	81,3	52.693	81,4	104
OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI						
4.	Operativni prihodi	5.188	8,3	5.451	8,4	105
5.	Operativni rashodi	41.139	77,9	43.488	81,3	106
OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI						
6.	Ostali poslovni prihodi	581	1,0	947	1,5	163
7.	Ostali poslovni rashodi	504	1,0	377	0,7	75
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	4.213	8,0	2.928	5,5	69
9.	Višak/manjak prihoda nad rashodima prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	10.618		12.298		116
10.	Porez na višak prihoda nad rashodima	1.069	2,0	1.007	1,9	94
11.	Neto višak/manjak prihoda nad rashodima (9.-10.)	9.549		11.291		118

Prilog 13 - Zbirni bilans uspjeha MKD - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	Za period 01.01. - 30.09.2020.	%	Za period 01.01. - 30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA						
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	19.364	98,6	23.074	97,6	119
2.	Rashodi po kamatama i slični rashodi	4.289	20,5	4.938	22,3	115
3.	Neto prihodi od kamata i sličnih prihoda (1. - 2.)	15.075	76,8	18.136	76,7	120
OPERATIVNI PRIHODI I RASHODI						
4.	Operativni prihodi	214	1,1	418	1,8	195
5.	Operativni rashodi	11.823	56,7	13.375	60,5	113
OSTALI POSLOVNI PRIHODI I RASHODI						
6.	Ostali poslovni prihodi	57	0,3	150	0,6	263
7.	Ostali poslovni rashodi	311	1,5	58	0,3	19
8.	Troškovi rezerviranja za kreditne i druge gubitke	4.245	20,3	3.127	14,1	74
9.	Dobit/gubitak prije oporezivanja (3.+4.-5.+6.-7.-8.)	-1.033		2.144		-208
10.	Porez na dobit	201	1,0	624	2,8	310
11.	Neto dobit/gubitak (9.-10.)	-1.234		1.520		-123

PRILOZI ZA LIZING SEKTOR

Prilog 14 - Osnovni podaci o lizing društvima u FBiH - 30.09.2021.

R. br.	Naziv lizing društva	Internet adresa	Direktor	Datum izdavanja dozvole za rad	Broj zaposlenih
1.	MOGO d.o.o. Sarajevo	www.mogo.ba	Artis Pukitis	01.06.2018.	13
2.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.porscheleasing.ba	Dejan Stupar	28.05.2015.	22
3.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	www.rlbh.ba	Maja Jurčević	19.01.2010.	43
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	www.s-leasing.ba	Elma Hošo	11.02.2010.	24
UKUPNO					102

Prilog 15 - Zbirni bilans stanja lizing društava - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	31.12.2020.	%	30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
AKTIVA						
1.	Novac i novčani ekvivalenti	6.548	1,9	4.847	1,3	74
2.	Plasmani bankama	12.113	3,5	6.835	1,8	56
3.	Potraživanja po finansijskom lizingu, neto (3a-3b-3c-3d)	256.770	74,7	290.022	76,9	113
3a)	Potraživanja po finansijskom lizingu, bruto	280.723	81,7	319.088	84,7	114
3b)	Rezerve za gubitke	2.126	0,6	6.332	1,7	298
3c)	Odgođeni prihodi po osnovu kamata	21.584	6,3	22.426	6,0	104
3d)	Odgođeni prihodi po osnovu naknada	243	0,1	308	0,1	127
4.	Potraživanja od supsidijarnih lica	0	0,0	0	0,0	-
5.	Materijalna i nematerijalna imovina, neto (5a+5b-5c-5d)	55.565	16,2	64.059	17,0	115
5a)	Materijalna i nematerijalna imovina - vlastita sredstva	3.562	1,0	3.680	1,0	103
5b)	Materijalna i nematerijalna imovina - operativnog lizinga	73.103	21,3	84.707	22,5	116
5c)	Ispravka vrijednosti - vlastita sredstva	1.961	0,6	2.143	0,6	109
5d)	Ispravka vrijednosti - operativni lizing	19.139	5,5	22.185	5,9	116
6.	Dugoročne investicije	309	0,1	311	0,1	101
7.	Ostala aktiva (7a+7b+7c)	12.521	3,6	10.772	2,9	86
7a)	Zajmovi, neto (7a1-7a2)	4.982	1,4	4.709	1,3	95
7a1)	Zajmovi (dospjela potraž.+ nedospjela glavnica)	4.984	1,4	4.711	1,3	95
7a2)	Rezerve za zajmove	2	0,0	2	0,0	100
7b)	Zalihe	912	0,3	1.232	0,3	135
7c)	Ostala aktiva	6.627	1,9	4.831	1,3	73
UKUPNA AKTIVA		343.826	100	376.846	100	110
PASIVA						
8.	Obaveze po uzetim kreditima, neto (8a+8b-8c)	307.877	89,5	339.683	90,1	110
8a)	Obaveze po kratkoročnim kreditima	1.956	0,5	11.679	3,1	597
8b)	Obaveze po dugoročnim kreditima	306.085	89,0	328.184	87,0	107
8c)	Unaprijed plaćeni troškovi i naknada	164	0,0	180	0,0	110
9.	Ostale obaveze	8.174	2,4	9.005	2,4	110
UKUPNO OBAVEZE		316.051	91,9	348.688	92,5	110
10.	Osnovni kapital	16.458	4,8	16.828	4,5	102
11.	Rezerve	7.060	2,1	7.818	2,1	111
12.	Akumulirana dobit/gubitak	4.257	1,2	3.512	0,9	82
UKUPNO KAPITAL		27.775	8,1	28.158	7,5	101
UKUPNO PASIVA		343.826	100	376.846	100	110
Otpisana potraživanja (početno stanje)		19.880		21.020		106
Novi otpis (+)		2.115		533		25
Naplata (-)		61		334		548
Trajni otpis (-)		914		13.979		1.529
Otpisana potraživanja (krajnje stanje)		21.020		7.240		34
Ostala vanbilansna evidencija		68.554		83.274		121

Prilog 16 - Pregled osnovnih pokazatelja lizing društava u FBiH - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Naziv lizing društva	Bilansna suma	Potraživanja po finansijskom lizingu	Neto stanje sredstava datih u operativni lizing	Ukupan kapital	Finansijski rezultat	Plasmani
1.	MOGO d.o.o. Sarajevo	1.376	605	0	1.050	-943	8
2.	PORSCHE LEASING d.o.o. Sarajevo	149.075	95.996	48.344	6.297	2.384	63.000
3.	RAIFFEISEN LEASING d.o.o. Sarajevo	121.222	97.333	9.145	12.908	1.458	44.676
4.	SPARKASSE LEASING d.o.o. Sarajevo	105.173	96.088	5.033	7.903	614	49.528
UKUPNO		376.846	290.022	62.522	28.158	3.513	157.212

Prilog 17 - Zbirni bilans uspjeha lizing društava - 30.09.2021.

- 000 KM -

R. br.	Opis	01.01.- 30.09.2020.	%	01.01.- 30.09.2021.	%	Indeks (5/3)
1	2	3	4	5	6	7
Finansijski prihodi i rashodi						
1.	Prihodi od kamata	9.455	36,4	10.292	37,6	109
1a)	Kamate na plasmane bankama	291	1,1	61	0,2	21
1b)	Kamate po finansijskom lizingu	7.682	29,6	8.725	31,9	114
1c)	Naknade (za obradu lizing zahtjeva itd.)	627	2,4	693	2,5	111
1d)	Ostali prihodi po kamatama	855	3,3	813	3,0	95
2.	Rashodi po kamatama	3.193	13,1	3.205	13,4	100
2a)	Kamate na pozajmljena sredstva	3.114	12,8	3.133	13,1	101
2b)	Naknade za obradu kredita	77	0,3	70	0,3	91
2c)	Ostali rashodi po kamatama	2	0,0	2	0,0	100
3.	Neto prihodi od kamata	6.262	24,1	7.087	25,9	113
Operativni prihodi i rashodi						
4.	Operativni prihodi	16.538	63,6	17.069	62,4	103
4a)	Naknade za izvršene usluge	1	0,0	1	0,0	100
4b)	Naknada za operativni najam	12.859	49,5	14.406	52,7	112
4c)	Prihod od prodaje lizing objekta	0	0,0	0	0,0	-
4d)	Ostali operativni prihodi	3.678	14,1	2.662	9,7	72
4d)1	Prihodi od naplaćenih otpisanih potraživanja	281	1,1	485	1,7	173
4d)2	Prihodi od opomena	8	0,0	14	0,1	175
4d)3	Ostalo	3.389	13,0	2.163	7,9	64
5.	Operativni rashodi	19.594	80,9	18.738	78,6	96
5a)	Troškovi plata i doprinosa	3.724	15,4	3.492	14,7	94
5b)	Troškovi poslovnog prostora	8.651	35,7	9.448	39,6	109
5c)	Ostali troškovi	7.219	29,8	5.798	24,3	80
6.	Troškovi rezervi za gubitke	1.451	6,0	1.905	8,0	131
7.	Dobit prije poreza	1.755		3.513		200
8.	Porez na dobit	0	0,0	0	0,0	-
9.	Neto dobit/gubitak	1.755		3.513		200

Prilog 18 - Pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu -
30.09.2021.

R. br.	Opis	Za period 01.01.-30.09.2021.			
		Broj ugovora	Iznos finansiranja (000 KM)	Pond. NKS %	Pond. EKS %
1	2	3	4	5	6
1.	Kratkoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	6	314	3,80	6,37
a.	Putnička vozila	4	213	4,17	7,37
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	2	101	3,00	4,26
c.	Mašine i oprema	0	0	0,00	0,00
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
1.1.	Kratkoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	6	314	3,80	6,37
a.	Pravna lica	6	314	3,80	6,37
b.	Preduzetnici	0	0	0,00	0,00
c.	Fizička lica	0	0	0,00	0,00
2.	Dugoročni lizing ugovor prema predmetu lizinga:	2.690	137.770	3,88	6,96
a.	Putnička vozila	1.597	70.290	3,80	7,06
b.	Vozila za obavljanje djelatnosti (terenska i putnička)	895	46.180	3,88	7,07
c.	Mašine i oprema	198	21.300	4,12	6,42
d.	Nekretnine	0	0	0,00	0,00
e.	Ostalo	0	0	0,00	0,00
2.1.	Dugoročni lizing ugovor prema korisniku lizinga:	2.690	137.770	3,88	6,96
a.	Pravna lica	2.263	123.598	3,82	6,15
b.	Preduzetnici	137	4.954	3,73	6,22
c.	Fizička lica	290	9.218	4,75	18,30
Ukupno (1+2)		2.696	138.084	3,88	6,96

Prilog 18a - Uporedni pregled prosječnih ponderisanih NKS i EKS za ugovore o finansijskom lizingu

R. br.	Opis	30.09.2017.		30.09.2018.		30.09.2019.		30.09.2020.		30.09.2021.	
		NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Kratkoročni lizing ugovori:	3,56	6,21	4,47	11,00	6,80	13,76	4,12	8,06	3,80	6,37
1.1.	Pravna lica	3,51	5,79	4,26	7,83	3,22	6,12	4,12	8,06	3,80	6,37
1.2.	Preduzetnici	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.3.	Fizička lica	6,52	30,21	7,41	56,30	33,04	69,75	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	Dugoročni lizing ugovori:	4,66	7,13	4,24	6,62	5,86	9,20	3,95	7,01	3,88	6,96
2.1.	Pravna lica	4,61	6,62	4,16	5,94	4,06	5,95	3,86	6,16	3,82	6,15
2.2.	Preduzetnici	5,89	9,30	5,09	7,27	5,00	7,33	4,69	7,60	3,73	6,22
2.3.	Fizička lica	5,23	17,85	5,51	19,84	22,31	38,96	4,81	18,17	4,75	18,30
Ukupno		4,65	7,12	4,24	6,67	5,87	9,24	3,95	7,02	3,88	6,96

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

IZDAVAČ
AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Zmaja od Bosne 47b
71000 Sarajevo, Bosna i Hercegovina
Tel. +387 33 72 14 00
Faks +387 33 66 88 11
Internet stranica: www.fba.ba
e-mail: agencija@fba.ba